

10+100 rešitev

za pravičnost, delovna mesta in razvoj

Program SDS za Slovenijo 2012-2015

1 Uvod

Slovenija je v gospodarski, socialni in politični krizi. V krizi sta tudi Evropa in Zahod. A kriza v Sloveniji je globlja.

Po dogem obdobju dohitevanja članic EU, se je v letu 2009 trend obrnil in **Slovenija v primerjavi s povprečjem EU nazaduje.** To pomeni, da zmanjkuje tudi sredstev za socialne programe, zdravstvo, izobraževanje ter za zmanjševanje razvojnih razlik.

Vzroke za to vidimo v tem, da v zadnjih dvajsetih letih **v Sloveniji nismo vzpostavili sistema socialno-tržnega gospodarstva**, ampak smo ostali na pol poti med podedovano dogovorno ekonomijo in tržnim gospodarstvom. Nismo vzpostavili delujoče pravne države, nedograjeni so nekateri trgi, za socialno državo zmanjkuje denarja, politični sistem ima nekaj značilnosti, ki politiki otežuje učinkovito sprejemanje odločitev. Neustrezna struktura gospodarstva, slaba konkurenčnost in nizka produktivnost sta posledica dejstva, da se gospodarstvo ni razvijalo v okolju, ki bi nagrajevalo podjetnost, ustvarjalnost in odličnost.

Dodatno je stanje poslabšal **neustrezen odgovor vlade na krizo**, ki se ni spopadal z vzroki zanjo, ampak je predvsem blažil posledice.

1.1 Konec zgodovine

Ni bilo nujno, da je tako. **Slovenija je od preloma konec osemdesetih opravila nekaj zgodovinskih nalog.** Vzpostavila je lastno državo, formalno uvedla demokratični politični sistem in socialno tržno gospodarstvo ter se vključila v mednarodne organizacije in evroatlantske povezave. A kot ugotavljajo v Viziji 20+20, razvojnih dilem ne moremo razrešiti, ne da bi res končali zgodovino. *»To je velika naloga, ki ostaja pred Slovenijo in pomeni, da formalnosti, ki smo jih v zadnjih dvajsetih letih lahko hitro prepisali na papir, prelijemo tudi v življenje in v naš vrednostni sistem. To pomeni, da se nehamo pragmatično izogibati razreševanju konfliktov med tržnim gospodarstvom in socialno državo, med formalno in dejansko pravno državo, med deklarirano ali živeto družbo znanja. Vprašanja družbene pogodbe, politične ekonomije in ekonomsko-socialnega modela stopajo iz sence zgodovinskih odločitev in postajajo prvorazredna politična (in ne zgolj tehnokratska) vprašanja. Slovenija se je izogibala pogovoru o vrednotah, na katerih temeljijo odločitve in jih potiskala v polje menda preseženih delitev iz sredine prejšnjega stoletja. ... V gospodarstvu velja, da formalne strategije, sistemi in okvir k uspešnosti prispevajo zgolj slabo tretjino. Vse drugo je odvisno od ljudi, njihovih ciljev, vrednot, sodelovanja in zaupanja v sodelavce, okolico, voditelje. Enako velja tudi za države«.* Slovenija mora končati zgodovino, da bi se lahko v celoti posvetila prihodnosti. Mora narediti tisto, kar jo bo naredilo za normalno srednje-evropsko državo.

1.2 Pravičnost, delovna mesta, razvoj

Program SDS odgovarja na izzive, ki jih je pred državljanke Slovenije postavila tranzicija in na izzive, ki jih pred svet postavlja čas. Program SDS ima rešitve za akutne probleme, ki jih pred nas postavlja kriza. Program SDS sledi tradiciji evropskih zmerno konservativnih strank iz družine EPP. Program SDS ne naseda niti utopiji socialdemokratov, da je bolj važno pravilno deliti kot prizadevno ustvarjati, niti nauku liberalcev, da naj se pač vsak znajde kakor ve in zna.

Imamo rešitve, da prebrodimo težke čase, ki so pred nami. Da krizo uporabimo zato, da Slovenija iz nje pride boljša, močnejša in pravičnejša do svojih državljanov. V slabih časih je še posebej pomembno, da breme krize nosimo vsi, zato smo kot prvo geslo programa izbrali pravičnost. Vse to delamo zato, da bi ljudje imeli delo; varna, dobro plačana delovna mesta. Delo daje smisel obstoju človeka v družbi ter njemu in družini zagotavlja socialno varnost. Na tretje mesto smo postavili razvoj. Danes ustvarimo premalo. Jutri moramo ustvariti več. Takrat bo konec krize, takrat bomo veseli, da smo konec 2011 stopili skupaj in se združili okrog programa, ki je realna podlaga za optimizem.

Vsebina

1	Uvod	2
1.1	Konec zgodovine.....	2
1.2	Pravičnost, delovna mesta, razvoj	3
2	Deset rešitev za prvih sto dni	6
2.1	Število ministrstev bomo zmanjšali na 10	6
2.2	Pristopili bomo k socialnemu in medgeneracijskemu dialogu	6
2.3	Delež javne porabe v BDP bomo omejili na 45%	6
2.4	Podprli bomo ustvarjalne in zmanjšali stroške dela	7
2.5	Podprli bomo podjetne.....	7
2.6	Skrajšali bomo čas umeščanja objektov v prostor	8
2.7	Odpravili bomo kreditni krč in terjali odgovornost za slabo poslovanje bank..	8
2.8	Stanovanja v lasti bank bomo dali na trg.....	9
2.9	Veliki gospodarski kriminalci bodo obsojeni.....	9
2.10	Kadrovali bomo po sposobnostih in osebnem poštenju	9
	+ stvari, ki bi jih lahko uredili včeraj	10
3	Izhodišča	11
3.1	Pred nami so globalni izzivi.....	11
3.2	Obstajajo tri dobre in dve slabi rešitvi	12
3.3	Rdeča nit je trajnostni razvoj in merljivi cilji	13
3.4	Načini za doseganje ciljev	13
4	Sto rešitev za Slovenijo	14
4.1	Finance	14
4.2	Gospodarstvo	14
4.3	Trg dela.....	19

4.4	Šolstvo	21
4.5	Visoko šolstvo, znanost in tehnologija.....	23
4.6	Pravna država	25
4.7	Učinkovita država	30
4.8	Obramba.....	31
4.9	Zunanje zadeve.....	32
4.10	Socialna varnost.....	32
4.11	Zdravstvo	34
4.12	Regionalni razvoj	36
4.13	Kmetijstvo.....	37
4.14	Okolje in prostor.....	38
4.15	Promet.....	41
4.16	Velike državne investicije	42
RESORNI PROGRAMI		
	Trajnostni razvoj.....	44
	Delo, družina in socialne zadeve.....	57
	Šolstvo in šport.....	59
	Visoko šolstvo, znanost in tehnologija.....	66
	Javna uprava in širši javni sektor.....	72
	Zunanje in evropske zadeve.....	74
	Kmetijstvo, gozdarstvo in prehrana.....	89
	Okolje in prostor.....	93
	Regionalna politika in lokalna samopurava.....	100

2 Deset rešitev za prvih sto dni

Stanje v Sloveniji konec leta 2011 bo tako resno, da nova vlada ne bo imela pravice zahtevati 100 dni miru, da se ministri vpeljejo v delo. Če bo vlado vodila SDS, bomo v prvih 100 dneh naredili najnujnejše, da presekamo spiralo pesimizma, pomanjkanja ambicij in sušo finančnih virov ter začeli obračati smer razvoja spet navzgor. Nekatere poteze bodo zelo konkretne in dokončne, druge bodo uvod v odločnejše spremembe, ki bodo sledile. Vse s ciljem, da se v slovensko gospodarstvo in med ljudi čim prej začne vračati optimizem, da začnejo v gospodarstvu nastajati nova delovna mesta, da poraste splošna blaginja in da začne Slovenija delovati kot pravična država.

2.1 Število ministrstev bomo zmanjšali na 10

Slovenija potrebuje državo, ki državljanom nudi kvalitetne storitve za normalno ceno. Prvi korak pri zmanjšanju stroškov države in povečanju njene učinkovitosti bo zmanjšanje števila ministrstev na deset. Temu ukrepu bo sledilo ukinjanje nepotrebnih državnih ustanov ter združevanje podobnih. To bo omogočilo boljše sodelovanje znotraj podobnih področij npr. med šolstvom in znanostjo ali med gospodarstvom in tehnologijo, krog vladnih ministrov pa zmanjšalo na obseg, ki bo omogočal konstruktivno razpravo in hitro ukrepanje.

2.2 Pristopili bomo k socialnemu in medgeneracijskemu dialogu

Takoj bomo sprožili oblikovanje novega socialnega sporazuma in medgeneracijskega dogovora in socialne partnerje povabili k sooblikovanju rešitev, ki bodo izboljšale konkurenčnost slovenskega gospodarstva, ponudbo in kakovost delovnih mest.

Takoj po oblikovanju novega Državnega zbora bomo predlagali sprejem zakona, s katerim bomo še pred imenovanjem nove vlade zamrznili rast vseh proračunskih izdatkov za leto 2012. Vsem parlamentarnim strankam in reprezentativnim sindikatom bomo predlagali, da podpišejo posebno pogodbo, s katero bi določili pogoje takšnega težkega, vendar nujnega ukrepa. Ukrep pomeni ohranitev obstoječih pravic in možnost, da ustvarimo pogoje, da bodo izdatki v prihodnosti, skladno z gospodarsko rastjo, spet rasli.

2.3 Delež javne porabe v BDP bomo omejili na 45%

Zavedamo se, da ne moremo porabiti več kot ustvarimo. Vsi odhodki države za financiranje javne porabe po standardu ESA 95 lahko znašajo največ 45% bruto domačega proizvoda. Rešitev je podlaga za bolj predvidljive razmere za podjetništvo in signalizira javnemu sektorju, da bo v dobrem in v slabem delil usodo gospodarstva. Taka rešitev daje okvir za pripravo proračunskih aktov za leto 2012 in kasneje. Rešitev je uvod v ustavne spremembe, v katerih bomo omejili tudi zadolževanje države. S

proračunskimi dokumenti pa bomo zagotovili njeno postopno uresničitev najkasneje do leta 2016.

2.4 Podprli bomo ustvarjalne in zmanjšali stroške dela

Kriza je priložnost, da tisti del gospodarstva, ki zaposluje bolj izobražene ljudi, vlaga v znanje in investira, dobi dodaten zagon. Zato bomo sprožili mehanizme, ki bodo nekatere podjetnike dodatno motivirali.

Uvedba socialne kapice. Z omejitvijo prispevkov za socialno varnost (uvedbo t.i. socialne kapice) bomo zmanjšali ceno dela bolj produktivnih in izobraženih. Višino plače, od katere dalje bi veljala omejitev prispevkov, bomo določili na podlagi presoje sprejemljivih finančnih učinkov v obeh blagajnah in v proračunu. Ukrep bo takoj prispeval k izboljšanju konkurenčnosti podjetij, hkrati pa bo izboljšal tudi možnosti za zaposlitev ljudi, ki ustvarjajo visoko dodano vrednost.

Sprememba dohodninske lestvice. V skladu s sedanjim zakonom o dohodnini se prehod v najvišji razred dohodnine začne že pri približno povprečni plači. To deluje nespodbudno na zaposlovanje strokovnjakov, ki dosegajo višjo dodano vrednost in prispevajo k večji storilnosti. Nasprotno, slovenski ustvarjalni razred s tem naredi cenovno nekonkurenčnega v primerjavi s kolegi iz konkurenčnih držav. S spremembo dohodninske lestvice bodo prejemki najproduktivnejših delavcev manj obdavčeni. S tem bo gospodarstvo bolj konkurenčno in produktivnejše, saj bo lahko več denarja namenilo za razvoj.

Oprostitev davka na dohodke od inovacij. Inovacije so ključnega pomena za doseganje večje dodane vrednosti. Da bi jo dosegli, predlagamo oprostitev plačila dohodnine dohodkov od inovacij. Posamezniki bodo zato bolj zainteresirani za ustvarjanje inovacij, s tem pa bomo postali družba, ki ceni inovativne ljudi.

Povečanje olajšave za raziskave in razvoj od 40% na 100%. Z večjimi investicijami v R&R bomo ustvarili nova znanja, nove patente, nove izdelke in dali jasen signal investitorjem, da podpiramo družbo razvoja in znanja. Verjamemo v podjetne ljudi. Zato bomo podjetniške odločitve o tem, kam investirati, pustili podjetnikom in gospodarstvenikom.

2.5 Podprli bomo podjetne

Uvedba pavšalne obdavčitve za mikro podjetja in samostojne podjetnike. Davčni postopki so še posebej zapleteni za majhna podjetja. Zavedamo se, da so majhna podjetja eden najpomembnejših delov gospodarstva. Zato bomo poenostavili davčne predpise s pavšalno obdavčitvijo dohodkov. S tem bomo spodbudili rast podjetništva, dosegli večje število delovnih mest, razširili krog, ki plačuje davke in legalizirali del sive ekonomije.

Postopno znižanje stopnje davka od dohodka pravnih oseb na 15%. S tem ukrepom, ki pomeni postopno (vsako leto za eno odstotno točko) znižanje davka, bomo dali gospodarstvu signal, da nam rast, razvoj in večjo zaposlenost lahko zagotovi le povečana gospodarska aktivnost.

Hkrati pa bomo domači in mednarodni skupnost dali signal, da Slovenija spodbuja naložbe in investitorjem zagotavlja konkurenčne pogoje za poslovanje. Izpad dohodka bomo nadomestili z učinkovitejšo izterjavo in pravičnejšo obdavčitvijo premoženja.

Uvedba neomejene 40% investicijske olajšave. Investicije ki so ključnega pomena za konkurenčnost gospodarstva, so zastale. Z neomejeno investicijsko olajšavo bomo izboljšali pogoje gospodarjenja in s tem spodbudili podjetja, da investirajo, na ta način dosegajo večjo dodano vrednost in so zato bolj konkurenčna.

Davčne počitnice za nova podjetja. Ugotavljamo, da je podjetništvo v krizi. Z uvedbo tega ukrepa bomo podjetnikom omogočili čim boljše pogoje na začetku poslovanja. V prvem letu davkov ne bodo plačevali, po treh letih pa bodo prešli na normalno obdavčitev.

Ukinitev davčne tajnosti na podatkih o neplačnikih. Po trenutno veljavnem zakonu so davčna tajnost tudi podatki o davčnem zavezancu-neplačniku, dokler postopek ni pravnomočen. Predlagana rešitev bo preventivno pripomogla k preprečevanju davčnih utaj, razkrivanju neplačnikov ter povečanju plačilne discipline. Enako velja tudi za delodajalce, ki ne plačujejo prispevkov za zdravstveno in pokojninsko zavarovanje.

2.6 Skrajšali bomo čas umeščanja objektov v prostor

Odpravili bomo administrativne ovire in nepotrebna soglasja ter s tem odpravili krč pri umeščanju objektov v prostor. Takoj bomo začeli dosledno izvajati pravilo, da molk organa pomeni soglasje, ter odpravili uredbe, s katerimi se to pravilo zaobide, zaradi česar investitorji na dovoljenja čakajo nerazumno dolgo. Zlorabe in neukrepanje bomo strogo sankcionirali. Državni organi so dolžni pomagati prosilcem pri pridobivanju dovoljenj in ne ovirati investitorjev. Odpravili bomo odškodnine za spremembo namembnosti zazidljivih kmetijskih zemljišč.

2.7 Odpravili bomo kreditni krč in terjali odgovornost za slabo poslovanje bank

Banke v Sloveniji so v svojih bilancah akumulirale precej slabih kreditov, zaradi katerih so se znašle v t.i. kreditnem krču. Kreditna aktivnost v Sloveniji je zastala. Tudi dobra podjetja z naročili imajo težave s pridobivanjem sredstev in kapitala. Slabe kredite bomo s transparentnim postopkom »priznali« in jih prenesli na t.i. slabo banko ter s tem sprostili kreditni krč. S priznanjem slabih kreditov se bo sprožil tudi postopek ugotavljanja odgovornosti za njihov nastanek. Finančni sektor bo spet lahko začel

uspešno opravljati svojo osnovno vlogo in servisirati zdravo gospodarstvo. S tem bomo spodbudili gospodarsko aktivnost in posledično zaposlovanje.

Z namenom, da se izboljša likvidnost, bomo uvedli 15 dnevni plačilni rok za neposredne in posredne proračunske uporabnike.

2.8 Stanovanja v lasti bank bomo dali na trg

Banke kot lastnice vse večjega števila stanovanj so v konfliktnem položaju. Kot banke bi morale financirati nakup stanovanj, ki so na trgu, kot lastnice stanovanj pa so zainteresirane za čim višje cene teh stanovanj in vzdrževanje visokih cen na trgu. S spremembo zakona bomo bankam naložili prenos teh nepremičnin na neodvisne družbe, ki bodo, za razliko od bank, zainteresirane za prodajo stanovanj po cenah, ki jih je mogoče realno doseči na trgu. S tem bomo dosegli nižje cene stanovanj, zaradi česar bodo postala bolj dostopna predvsem za mlade družine.

2.9 Veliki gospodarski kriminalci bodo obsojeni

Ustanovili bomo specializirani policijski oddelek, tožilsko skupino in sodišče za preganjanje težkih gospodarskih kaznivih dejanj, pranja denarja, špekulativnih stečajev, divje privatizacije, oškodovanja delavcev in neplačevanja prispevkov. Rok za razsodbo na prvi stopnji bo 6 mesecev, na drugi pa 3.

Spremenili bomo insolvenčno zakonodajo. Kadar se upniki ne poplačajo vsaj 50 odstotno iz stečajne mase, je verjetno, da gre za poslovno goljufijo in je poslovodstvo kazensko odgovorno.

2.10 Kadrovali bomo po sposobnostih in osebnem poštenju

V Sloveniji bomo ustvarili enakopravne pogoje za napredovanje v družbi, tako da se ljudi ocenjuje po sposobnostih in osebni poštenosti, ne pa po njihovi politični pripadnosti oziroma pripadnosti klanu, lobiju, forumu ali cehu. V SDS za zavezujemo, da ljudi ne bomo ocenjevali po prepričanju, ampak bomo kadrovali izključno po sposobnosti, osebni poštenosti in pripravljenosti, da izvajajo program vlade ter po svojih močeh prispevajo k izhodu iz krize in rasti blagostanja državljanov. Podoben kriterij smo že uporabili v času osamosvojitve, ko je bil edini kriterij vprašanje, ali je nekdo pripravljen delati za samostojno Slovenijo.

Zavezujemo se, da klientelističnih omrežij tranzicijske levice ne bomo zamenjali s svojimi omrežji, ampak bomo sistem cehovskega kadrovanja v celoti razbili. V vseh nadzornih organih, ki jih oblikuje vlada, bomo, tako kot v mandatu 2004-2008, opoziciji zagotovili možnost sodelovanja, kontrole in nadzora. S pospešenim umikom države iz gospodarstva pa bomo v celoti odpravili potrebo po kakršnemkoli vladnem kadrovanju v gospodarstvu in s tem povezane skušnjave.

K izvajanju tega pristopa h kadrovanju bodo zavezani vsi nosilci javnih in vodstvenih funkcij.

Tudi s temi ukrepi bo Slovenija postala bolj odprta in svobodna družba, manj javnih sredstev bo odhajalo v zasebne žepa, več ljudi bo imelo priložnost, da se izkažejo pri delu, za katerega so sposobni.

+ stvari, ki bi jih lahko uredili včeraj

Npr.:

- Odstranili bomo moteče cestne postaje na AC in odpravili inkasantstvo policije ob njih.
- Odstranili bomo objekte na notranjih mejah EU.
- Področje koncesionirane javne dimnikarske službe, ki povzroča številne spore in nesporazume med uporabniki in izvajalci, bomo uredili tako, da bomo omogočili konkurenco pri ponudbi.
- Uvedli bomo Enoten pritožbeni organ zoper upravne odločbe na prvi stopnji (in ne tako kot sedaj, ko je drugostopni organ na posameznih ministrstvih), rok za odločitev bo največ 30 dni, sicer se šteje, da je pritožbi ugodeno.
- Uvedli bomo en plačilni nalog za podjetnike.

3 Izhodišča

Samo v pogojih gospodarske rasti, torej, da napredujemo, da vsako leto naredimo in zaslužimo nekaj več, lahko izboljšujemo kakovost življenja in odpravljamo nepravilne razlike med ljudmi in med deli Slovenije.

Zahodna gospodarstva so, razvojno gledano, v krču. Slovenija je del tega sveta, po drugi strani pa še ni tako razvita, da ne bi mogla nekaj časa napredovati tako, da dohiteva bolj razvite. V tem poglavju najprej predstavimo naše videnje stanja v svetovnem in slovenskem gospodarstvu, postavimo merljive razvojne cilje, potem pa naštejemo rešitve po posameznih vsebinskih sklopih.

3.1 Pred nami so globalni izzivi

Avtomatizacija, robotizacija in kompjuterizacija ustvarjata družbo, kjer zmanjkuje dela, kot smo ga bili vajeni. Vse manj delavcev naredi vse več izdelkov, kapital se oplaja, ne da bi šel skozi plačilno kuverto delavca in bi ga ta potrošil v trgovini. Izginjajo rutinska delovna mesta za stroji in v pisarnah, na katerih je povprečen zahodnjak dobro zaslužil in bil tudi zato lahko dober potrošnik tega, kar so naredili njegovi sonarodnjaki.

Globalizacija premika težišče svetovnega gospodarstva tja, kjer je težišče svetovnega prebivalstva. Po eni strani ogroža delovna mesta v razvitih državah, po drugi strani potrošnikom v teh državah dviga standard s ponudbo dostopnih izdelkov. Tekmovanje postaja vse ostrejšo, zmagujejo najboljši, pogosto tudi najcenejši.

Ob tem, ko je človeštvo s pomočjo znanosti in inovacij doslej ukanilo malthuzijanske napovedi o mejah rasti, pa kaže, da **enostavne rešitve za vsaj en naravni vir še nima**. Gre za sposobnost planeta, da razgrajuje toplogredne pline. Grozi sprememba podnebja, dvig morske gladine, rešitve pa kličejo k prenovi energetskih in potrošniških vzorcev, k zeleni ekonomiji ter k prilagajanju v kmetijstvu, turizmu, industriji in gradbeništvu. Energijo bo treba dobivati iz virov, ki so nad zemljo, torej iz rek, vetra in sonca in vse manj iz virov, ki so pod zemljo, torej iz premoga, nafte in plina.

Evropa in Slovenija se starata. V družbi bodo prevladovali previdni, varčni, starejši ljudje. Delež mladih, pogumnih ambicioznih, takih, ki zaradi družine in otrok potrebujejo novo hišo, avto, igrače, se bo manjšal. A ob prej omenjeni zeleni ekonomiji je tudi srebrna ekonomija (stranke so starejši) priložnost za tiste, ki jo bodo videli.

Razvoj informacijskih tehnologij, posebej interneta, spreminja komunikacijske možnosti in podira stare vzorce v ekonomiji, izobraževanju, medijih in tudi v politiki. Vsaka celica človeške družbe, od družine, podjetja, mesta, države, do človeštva kot celote, deluje zato, ker njeni člani med seboj lahko komunicirajo. Papir in tisk sta sprožila velike spremembe v umetnosti, znanosti, gospodarstvu in, od konca 18. stoletja naprej, dobesedno revolucionarne spremembe v ustroju držav. Nekaj podobnega povzroča internet.

3.2 Obstajajo tri dobre in dve slabi rešitvi

V SDS ocenjujemo, da so vsi izzivi hudi in da postavljajo gospodarsko politiko pred izzive. V zvezi s problemom avtomatizacije ter težavnim ustvarjanjem povpraševanja in novih delovnih mest imamo pet možnosti, ki jih naštevamo, od manj do bolj modrih.

- (1) Ludistična rešitev je, da delamo manj. Skrajšamo delovni čas, toleriramo še daljši študij, še bolj zgodnje upokojevanje. A če bomo delali malo manj, bomo živeli veliko slabše.
- (2) Lahko delamo, da pač delamo; da delamo stvari, ki jih nihče ne potrebuje, ki jih iz svojega denarja ne bi plačali, pač pa iz tujega, davkoplačevalskega ali sposojenega. Tako so v Egiptu gradili piramide, mi pa lahko investiramo v infrastrukturo, ki je ne potrebujemo in v politične investicije, ki prinašajo delovna mesta, kakršna obstajajo iz časov prejšnjega sistema in še zdaj propadajo.
- (3) Lahko damo **več denarja tistim, ki nove reči, morda stanovanja, pohištvo, potrebujejo**. Da s socialno politiko več dohodka pustimo revnim in da z regionalno politiko več sredstev namenimo manj razvitim delom Slovenije, kjer je infrastruktura še posebej zanemarjena.
- (4) Obnašamo se kot dobri gospodarji in poskušamo **prodati tistim, ki imajo denar, ki rastejo in kjer obstajajo realni potenciali za rast**. V današnjih razmerah to pomeni, da znamo prodajati na hitro rastoče trge, po možnosti pod lastno blagovno znamko in s svojim znanjem. Da odpiramo trge Rusije, bivše Jugoslavija, držav BRIC, ipd.
- (5) Sposobni **smo načrtovati in proizvajati za tiste, ki vse že imajo**. To je najtežje, terja največ znanja in ustvarjalnosti, ustvarja najboljša delovna mesta in največje dobičke. In sposobni smo. Tistim, ki že imajo avto za premikanje po svetu, zna Seaway prodati jadralnico, Pipistrel pa letalo. In kdor nima denarja za to, mu Akrapovič proda vsaj izpušno cev za motor. In še je takih primerov. Vsem je skupna lastna blagovna znamka, visoka tehnologija in izdelek, ki ne ponuja samo funkcije ampak nekaj več - smisel. Nekaj več kot le funkcija je tudi v dobrem občutku, če proizvajaš čisto elektriko iz solarnih panelov, pridelavaš zdravo hrano ali s socialnim podjetjem rešuješ problem v družbi.

Res je, prehajamo v novo ekonomijo, v ekonomijo smisla, ki pa je še vedno ekonomija, v kateri veljajo finančne zakonitosti in kjer ne zmagujejo samo bolj ustvarjalni, ampak tudi bolj konkurenčni in podjetni.

Kriza, v kateri smo, nam govori, da **ne smemo biti izbirčni**. Da moramo v razvojne politike vključiti vse, kar ni izrazito neumno. Torej rešitve od 3-5. Peta skupina pomeni vrh gospodarske piramide. Ob tem ne smemo pozabiti na storitve, predvsem na področju logistike, turizma, zdravja in staranja, kjer se bodo lahko zaposlili ljudje, ki ne

znajo ravno načrtovati jadrnic. Gozdovi in les so še en element, ki zasluži nekaj posebne pozornosti, sicer pa država ne sme izbirati zmagovalcev in določati, kaj naj bi podjetja delala.

Nobeno izmed prej naštetih podjetij ni rezultat državne strategije. So izjema, ki je nastala kljub slabim pogojem, ki jih je imelo zdravo podjetništvo v Sloveniji. Eden od poudarkov programa SDS je v tem, **da za podjetništvo vzpostavi boljše pogoje**. Pogoje za **zdravo podjetništvo**, v katerem zmagujejo najbolj inovativni in ustvarjalni in kjer vir bogatenja ne morejo biti lastninske špekulacije ali povezanost v cehe in omrežja.

3.3 Rdeča nit je trajnostni razvoj in merljivi cilji

Slovenijo moramo vrniti na pot razvoja. V SDS se zavzemamo za trajnostni razvoj. Trajnost ni razumljena samo okoljsko, ampak tudi z vidika demografije, tehnološkega razvoja, socialne stabilnosti, konkurenčnosti in finančne vzdržnosti. Po vseh teh parametrih moramo napredovati tako, da razvoj lahko traja.

Razvoj potrebuje natančne merljive cilje. Zastavljamo si naslednje:

1. Prebivalci Slovenije naj se po **kakovosti življenja** uvrščajo v zgornjo polovico članic OECD. Merilo: Analiza OECD »Better Life Index«, po katerem se je Slovenija v letu 2011 pri osmih indikatorjih uvrstila pod povprečje OECD, pri samo treh pa nadpovprečno. Naš cilj je, da se pri večini indikatorjev uvrsti v zgornjo polovico in da pri nobenem ni v spodnji tretjini.
2. Slovenija v petih letih postane nadpovprečno razvita članica EU in se v naslednjih letih **razvija 3 odstotne točke hitreje** od povprečja EU, zmanjša število brezposelnih pod 60.000 in **dvigne zaposlenost** na lizbonski cilj 70% za delo zmožnega prebivalstva.
3. **Razvoj naj bo enakomeren**. Neenakost v družbi, merjena s količnikom gini, se ne sme povečevati. Neenakost med slovenskimi regijami (merjeno kot povprečje med spodnjim in zgornjim kvartilom) se bo zmanjšala za deset odstotnih točk.

3.4 Načini za doseganje ciljev

Vzpostaviti moramo ravnotežje med socialno državo in tržnim gospodarstvom in delujočo pravno državo. Zgledujemo se po skandinavskem ekonomsko-socialnem modelu, za katerega je značilno **veliko podjetniške svobode in dosti socialne države, nizka korupcija in enake možnosti za vse**.

Nalogo politike vidimo na eni strani v vlogi **skrbnika**, ko država državljanu nudi storitve, npr. izobraževanje, zdravljenje, delitev pravice, zagotavljanje varnosti ... Na drugi strani pa **država odpira priložnosti in državljana krepi**, da lahko realizira svoje ustvarjalne, podjetniške ali kakšne druge ambicije.

4 Sto rešitev za Slovenijo

4.1 Finance

Zaradi nekonkurenčnih pogojev gospodarjenja, kapitalskih težav državnih bank in politične nestabilnosti so bonitetne agencije Sloveniji znižale kreditno oceno. Zato investitorji izgubljajo zaupanje v vrednostne papirje Republike Slovenije. S celovitim finančno – gospodarskim programom in ureditvijo javnih financ bomo povrnili večje zaupanje možnih investorjev in bonitetnih agencij.

Rešitev 1: Boljše upravljanje s portfeljem državnega dolga

Dolg državnega dolga predstavljajo obveznice izdane na skupnem evropskem dolžniškem kapitalskem trgu s fiksno obrestno mero v evrih, kar ni optimalen način zadolževanja. Po vzoru razvitejših držav, bomo določili optimalni portfelj državnega dolga, ki bo ob najmanjšem možnem tveganju omogočal najnižje stroške zadolževanja.

Rešitev 2: Enotno zadolževanje države

Državni proračun se na skupnem evropskem dolžniškem kapitalskem trgu zadolžuje bolj ugodno, kot se zadolžujejo ostali »deli« širše države (občine, ZZS, ZPIZ, SOD). Ministrstvo za finance bo izvajalo tudi zadolževanje za preostale sektorje. Na tak način bomo znižali stroške zadolževanja in uvedli nadzor nad njim.

Rešitev 3: Normalno funkcioniranje sekundarnega trga vrednostnih papirjev

Normalno delovanje sekundarnega trga je ključno pri oblikovanju cen obveznic RS, ki vpliva tudi na ceno novega zadolževanja na primarnem trgu. Na sekundarnem trgu vrednostnih papirjev je bilo ob znatni likvidnosti zaznati zakasnele poravnave že sklenjenih poslov. Operacionalizacija projekta bo ta problem odpravila oziroma zelo omejila.

Rešitev 4: Uvedba brezplačnih digitalnih certifikatov, ki omogočajo elektronsko vročanje

Razdelitev certifikatov vsem državljanom RS bo zagotovila možnost elektronskega poslovanja državljanov z državo. To pomeni, da bodo javna uprava in državljani prihranili čas in denar pri vročanju uradnih in drugih dokumentov. Tisti državljani, ki ne bodo imeli možnosti dostopa do interneta, bodo lahko pooblastili drugo osebo za elektronsko vročanje. Ukrep je poleg velikih prihrankov pri stroških (pakiranje in pošiljanje) tudi ekološki.

4.2 Gospodarstvo

Rešitev 5: Podpora tujim investicijam

Ocenjujemo, da je ključen dejavnik primerna organizacijska struktura, ki bo imela na eni strani močan položaj znotraj državne administracije in na drugi strani izrazit

prodajno strateški pristop k privabljanju tujih investicij. Uvedli bomo koncept »vse na enem mestu«, ki bo tujim investitorjem omogočal, da uredijo vse potrebne administrativne korake preko enotne vstopne točke v primerno kratkem času (npr. 90 dni).

Z jasnim seznamom razvojno pomembnih investicijskih projektov na infrastrukturnem področju (razvojne osi, železnice, letališča), energetskega področju (nove elektrarne, skladišče jedrskih odpadkov, ...), okoljskem področju (čistilne naprave, deponije, ...), informacijskem področju (širokopasovne povezave), socialnem področju (domovi za ostarele) bomo pritegnili k novim investicijam zasebni kapital (zlasti neposredne tuje investicije), neproračunske investitorje (skladi,...) in omogočili učinkovitejše črpanje evropskih sredstev v tej in prihodnji perspektivi.

Rešitev 6: Učinkovitejša podpora za internacionalizacijo gospodarstva

Uvedli bomo koordinacijo vseh nosilcev za usmerjeno podporo ohranjanja bližnjih trgov in vstopov na oddaljene trge, še posebno pozornost pa bo namenjena vključitvi malih in srednje velikih podjetij in spodbujanje le teh v izvozno poslovanje. Mreža ekonomske diplomacije mora delovati proaktivno ter naj se ohrani v okviru Ministrstva za gospodarstvo. Vzpostavili bomo učinkovit sistem odobravanja vizumov, ki bo usklajen s potrebami gospodarstva. Podpiramo nadaljevanje in implementacijo projekta »GO International«, ki ga je pripravila Gospodarska zbornica Slovenije.

Rešitev 7: Načrtno odpravljanje slabosti v gospodarskem okolju

Politike bodo skrbele za to, da se na lestvici konkurenčnosti IMD uvrstimo med 20 najboljših držav (zdaj višje od 50. mesta, pod prejšnjo vlado okrog 30.), ter da na lestvicah IMF in Svetovne banke, ki merijo skoraj vse države z različnimi parametri, po nobenem ne zaostajamo za uvrstitvijo po BDP na prebivalca, torej da nismo slabši od 29. mesta.

Rešitev 8: Priprava velikih državnih projektov za vlaganja, predvsem na področju infrastrukture

Pospešeno in učinkovito vlaganje v javno infrastrukturo bo omogočilo ponovno ožvitev gospodarstva in s tem posledično odpiranje novih delovnih mest. Podpirali bomo projekte, ki omogočajo takojšne črpanje sredstev iz Evropskih skladov.

Rešitev 9: Definiranje Nacionalnega energetskega programa

Nacionalni energetski program (NEP) bo dal nadaljnje razvojne usmeritve energetike in ponudil odgovore na vprašanje bodočih investicij v proizvodnjo za doseg čim večje samooskrbe, ob upoštevanju nacionalnih okoljskih ciljev, ukrepov učinkovite rabe energije in razpoložljivih finančnih sredstev. Uspešen, moderen in jasno zasnovan energetski program je lahko svetilnik tudi za različno vrsto podjetij glede tega, v kakšne tehnologije naj vlagajo na področju energetike in tako posredno prebrodijo krizo.

Ocenjujemo, da se cilj zanesljive, varne, konkurenčne in trajnostne energetske politike da uresničiti z (a) naložbami v obnovljive vire za pridobivanje električne energije

(spodnja in srednja Sava, Mura, lesna biomasa), (b) naložbami v učinkovito rabo energije (obnove toplotnih izolacij (fasade, okna, ...) na vseh javnih stavbah, (c) dokončanjem investicije v blok 6 TEŠ v prvotnih finančnih okvirjih (d) preučitvijo možnosti izgradnje 2. bloka JEK s sočasno proizvodnjo toplote za večja mesta v radiju 100 km od JEK 2 (e) dokončanjem začelih prenosnih povezav znotraj RS (Krško-Beričevo) in dograditvijo prenosnih povezav z Italijo in Madžarsko.

Zagotovili bomo minimalno konkurenco na veleprodajnem trgu in vertikalno integracijo proizvodnje s prodajo končnim odjemalcem.

Rešitev 10: Uporaba lesa kot ena od priložnosti za gospodarski preboj

Izjemen naravni potencial v Sloveniji je les. Reformirali bomo sistem koncesij za upravljanje javnih gozdov s ciljem boljšega izkoriščanja in domače predelave lesa. Povečali bomo uporabo lesa pri gradnji in predpisali uporabo lesa pri določenih tipih javnih objektov, oživili pohištveno industrijo ter za energetske potrebe uporabljali zgolj odpadni les (soproizvodnja).

Rešitev 11: Poenostavitev postopkov javnega naročanja in zagotovitev transparentnega pridobivanja poslov prek javnih naročil;

Vsakršna sprememba zakonov v smeri večje birokratizacije ima nasproten učinek. Pri reviziji javnih naročil bomo omogočili bolj vsebinsko odločanje in zmanjšali možnosti pritožb iz proceduralnih razlogov na najmanjšo možno raven. Zagotovili bomo kvote in takšne razpisne pogoje, ki bodo omogočali sodelovanje na javnih razpisih malim in srednje velikim podjetjem. Vsak, ki se prijavi na javni razpis bo moral razkriti lastniško strukturo. Izbor ponudnika bo moral temeljiti na najbolj gospodarni odločitvi.

Rešitev 12: Povečanje možnosti dostopa do širokopasovnega omrežja

Dostop do interneta bomo deklarirali kot človekovo pravico, ki jo je treba zagotoviti vsem po dostopnih pogojih. Rezultati raziskave so pokazali, da dvakratno zvišanje hitrosti širokopasovnih povezav za 0,3 odstotka poveča tudi državni BDP.

Rešitev 13: Učinkovitejše delovanje in podpora gospodarstvu s strani SID banke, še posebno financiranje in zavarovanje izvoznih poslov prek SID-a

Zaradi počasnega in birokratskega delovanja SID banke stojijo mnogi razvojni projekti. Ker ni tekočega zavarovanja izvoznih poslov s strani SID, podjetja z zagotovljenimi posli v tujini, v tekmovanju s konkurenco iz držav, kjer njihove izvozne zavarovalne družbe posle aktivno zavarujejo in kreditirajo, izgubljajo prednost zgodovinskih poslovnih povezav. Razlogi za počasno in birokratsko delovanje SID banke so tako sistemski, kot kadrovske.

Rešitev 14: Sofinanciranje patentne zaščite in vzpostavitev enotne spletne točke za prijavo in nadzor nad patentnimi prijavi.

Država bo prevzela sofinanciranje mednarodnih patentnih pravic za mikro in mala podjetja ter samostojne podjetnike s prerazporeditvijo obstoječih sredstev za tehnološki razvoj.

Vzpostavljen bo spletni portal, ki bo poskrbel za navodila in preverjanje ustreznosti patentne prijave, razen v delu, kjer je potrebna ocena s strani strokovnjaka. Korist za mala in srednja podjetja je očitna, saj bi si lahko podjetja s spletnim portalom pomagala priti do pregleda nad patenti, hkrati pa bi lahko brez večjih administrativnih ovir zaščitila svojo inovativnost.

Rešitev 15: Turizem kot razvojna prioriteta

Zasledovali bomo cilje povečanja dviga konkurenčnosti in obsega turistične dejavnosti z generiranjem povpraševanja po Sloveniji kot turistični destinaciji. Ne glede na zaostrene gospodarske razmere bo treba še vedno strmeti k trajnostnemu razvoju, dvigu kakovosti in razvoju človeških virov. Prednostno bomo podprli nove letalske povezave, zdravstveni turizem ter prodajno usmerjene akcije na domačem in tujih trgih. Država bo poenostavila vizumske postopke.

Rešitev 16: Prehod na celovito elektronsko poslovanje

Javna uprava bo do konca mandata za 100% svojih postopkov med seboj, z državljani in zasebnim sektorjem omogočala elektronsko poslovanje: elektronsko trgovanje, sklepanje pogodb in izdajanje e-računov, elektronski arhiv vse dokumentacije, e-oddajanje vlog ... in pri poslovanju znotraj države tudi v celoti prešla na elektronsko poslovanje.

Rešitev 17: Obveznost poročanja na enem mestu

Za razliko od sedanje prakse, ko morajo velika, srednja in mala podjetja poročati različnim institucijam (AJPES, DURS, CURS, Banki Slovenije, Zavod za statistiko RS, Zavodu za zaposlovanje,) na različnih mestih, bomo vzpostavili enotno in enkratno poročanje na enem mestu – na javnem portalu AJPES.

Tudi roki za poročanje so časovno zelo natrpani, navodila podrobna in kompleksna, kar predstavlja veliko birokratsko breme za mala podjetja. Stroški organizacije in priprave teh poročil za mikro in mala podjetja so zelo visoki. Pogostost poročanja bomo racionalizirali.

Rešitev 18: Oživitev sveta za konkurenčnost

Ponovno bomo zagnali pluralno sestavljeni Svet za konkurenčnost, ki bo most med državo, civilno družbo in deležniki v prostoru znanja. Njegova prva naloga bo novelacija Priporočil razvojnih skupin in recenzija načrtov vlade na področju konkurenčnosti in družbe znanja.

Rešitev 19: Sistem podpore kreativnim industrijam in uveljavljanju blagovnih znamk

Slovenija ima malo podjetij, ki bi pod lastno blagovno znamko končnim kupcem tržila izdelke in storitve z visoko dodano vrednostjo. Gospodarska kriza je razgalila slabosti, ki so bile v slovenskem gospodarstvu v dobrih časih skrite. Propadajo podjetja, ki so jim dodelavni posli puščali zgolj drobtine. Proizvajalci sestavnih delov in polizdelkov, tudi tisti z lastnim razvojem, životarijo in so prepuščeni na milost in nemilost okrevanju svojih glavnih kupcev. V poročilu »Creative Economy Report 2008« so Združeni narodi zapisali: »Kreativna ekonomija ima potencial, da generira prihodke in delovna mesta ter hkrati promovira socialno inkluzivnost, kulturno pestrost in človeški razvoj«.

Slovenija doslej ni imela politik, ki bi sistematično promovirala celoten spekter kreativnih industrij in na znanje oprte industrije. Država podpira znanost, tehnologijo, podjetništvo in kulturo, na preseku teh področij pa ni ničesar. Visoko dodano vrednost razume razmeroma ozko, samo skozi visoko tehnologijo in funkcionalnost izdelka, ne pa tudi skozi pomen in čustva, ki jih vzbuja pri kupcu. Slovenija nima ustreznih slovenskih strategij na področju kreativnih industrij in ambicij za prehod v kreativno ekonomijo, niti primerne institucionalne podpore in programov.

Na preseku Ministrstva za gospodarstvo, za Kulturo in za Znanost bomo ustanovili **direktorat za kreativne industrije** z namenom, da pripravi strategijo politik in programe podpore tega sektorja, podobno, kot strategije obstajajo na področju družbe znanja.

- Vzpostavili bomo podporne mehanizme za podjetja iz kreativnih industrij. Še posebej mala in srednja podjetja, ki nimajo svojih razvojnih, oblikovalskih ali trženjskih oddelkov, bomo spodbujali k sodelovanju s podjetji iz kreativnih industrij.
- Šole na vseh nivojih bodo sistematično skrbele za ustvarjalnost mladih in ne bodo zatirale prirojene otroške ustvarjalnosti, spontane izvirnosti in drugačnosti.
- Oblast bo vpeljala skrb za lepo, urejeno, oblikovano, ustvarjalno ... v vse nivoje odločanja, še posebej pri urejanju in oblikovanju prostora, v urbanizem in arhitekturo.
- Politika raziskav in razvoja bo posebej pozorno podpirala sodelovanje s tisto domačo industrijo, ki je finalist in dela z lastnimi blagovnimi znamkami.

Prestrukturiranje gospodarstva v smeri kreativne ekonomije nudi dobro plačana delovna mesta ustvarjalnim in odpira zanesljiva delovna mesta vsem, ki sodelujejo pri oblikovanju, produkciji in promociji izdelkov take ekonomije. Ta edina lahko v Sloveniji na dolgi rok zagotovi solidno plačana delovna mesta in deleže na globalnem trgu.

Rešitev 20: Izboljšanje upravljanja podjetij, kjer je solastnik država in obvezno ocenjevanje

Podjetja, kjer je solastnik država, ne dosegajo mednarodno primerljivih rezultatov in kazalnikov poslovanja. Nekatera stalno potrebujejo dokapitalizacijo, druga so na robu stečaja, tretja ne dosegajo dobičkov, ki bi jih lastniki pričakovali.

Glavni vzrok za to je zanemarjanje poslovnih interesov lastnika podjetja po dobrem poslovanju in dobičku in s tem pomanjkljiva skrb za odličnost vodenja, ki odseva tudi v slabem kadrovanju na vodilna mesta. Uprave in NS ne sestavljajo komplementarne skupine izkušenih posameznikov. Ker uprave ne dosegajo želenih rezultatov, se stalno menjajo, tako da ni kontinuiranega razvoja podjetij. Poudarek je na kdo in ne kako se upravljajo ta podjetja.

Redno se bo preverjala upravljavaska praksa podjetij, kot to zahtevajo »Načela korporativnega upravljanja OECD«, po evropskem modelu odličnosti EFQM oz. po kriteriju za Priznanje RS za poslovno odličnost, ter tako ugotavljala prednostna področja izboljšav. Zahtevali bomo letni načrt izboljšave pristopov oz. vpeljavo sodobnih metod upravljanja (kot so sistem uravnoteženih kazalnikov, principi vitkosti/6-sigma, upravljanje življenjskega cikla podjetja, itd...). Država bo to zagovarjala preko svojih predstavnikov v nadzornih svetih ter s spremembo zakona o priznanju za poslovno odličnost. Država bo tudi v bankah in drugih finančnih ustanovah, kjer je solastnik, uvedla upoštevanje ocene podjetij po evropskem modelu odličnosti EFQM za dolgoročno sposobnost vračanja posojil in s tem dostopnost do kapitala.

4.3 Trg dela

Rešitev 21: Prožnost in hkrati varnost na trgu dela

Delovno pravna zakonodaja je toga in odvrča delodajalce od zaposlovanja za nedoločen čas. Prenovili bomo delovno pravno zakonodajo v smeri večje prožnosti in zmanjšanja razlik v pravicah, ki izhajajo iz različnih vrst zaposlitvenih razmerij. Posebej bomo pozorni na ukrepe, ki bodo spodbujali zaposlovanje za nedoločen čas. Z namenom čim hitrejših sprememb Zakona o delovnih razmerjih, bomo intenzivirali usklajevanja s socialnimi partnerji. Spremembe bodo vplivale na večjo pripravljenost delodajalcev na zaposlovanje za nedoločen čas.

Stroški, ki jih imajo delodajalci v primeru odpuščanja, so visoki, na drugi strani pa je varnost zaposlenih, ki nimajo sklenjenih pogodb za nedoločen čas, nizka. Oblikovali bomo sklad za odpravnine, ki bo omogočal tistim, ki so izgubili zaposlitev, ustrezno varnost v času iskanja nove zaposlitve. Sklad, v katerega bo svoj delež prispevala tudi država, bo deloval po zavarovalniškem principu, neizkoriščena sredstva pa bodo zaposleni lahko spremenili v pokojninsko rento. Z ukrepom bomo podjetjem zmanjšali stroške, ki nastanejo zaradi obveznosti izplačila odpravnin, zaposlenim pa povečali varnost v primeru izgube zaposlitve.

Rešitev 22: Spodbujanje zaposlovanja mladih in starejših

Mladi po končanem šolanju težko najdejo ustrezno zaposlitev. Pogosto se zato, raje kot za prijavo na zavod za zaposlovanje, odločijo za nadaljevanje šolanja.

Za čimprejšnjo zaposlitev mladih, ki so končali šolanje, bomo v okviru aktivne politike zaposlovanja oblikovali posebne programe, ki bodo spodbujali delodajalce, da bodo mlade vključevali v delovni proces že med šolanjem, za njihovo zaposlitev pa jim bomo omogočili posebne spodbude v obliki zmanjšanja prispevkov ali delnega nadomestila plač. Podobnih spodbud bodo deležni tudi delodajalci, ki bodo zaposlovali starejše, ki so že izpolnili upokojitvene pogoje. Delodajalce bomo spodbujali k povezovanju mladih in starejših tudi v mentorskih shemah.

Ukrep je koristen tako za mlade, ki bodo že med šolanjem lahko nabirali delovne izkušnje in se spoznali z delodajalcem, kot tudi za starejše, ki bodo lahko svoje izkušnje prenašali na mlade.

Rešitev 23: Vlaganje v razvoj zaposlenih

Kapital, ki ga ima podjetje v svojih zaposlenih in njihovem znanju, je ključnega pomena za uspešno delovanje na trgu. Posebej v času krize se je izkazalo, da je sposobnost prilagajanja novim razmeram šibka. Podjetja morajo zato več pozornosti nameniti izobraževanju in usposabljanju zaposlenih.

Ker menimo, da mora država aktivno spodbujati podjetja k vlaganjem v znanje in razvoj zaposlenih, bomo okrepili sofinanciranje programov, ki spodbujajo vključevanje zaposlenih v funkcionalna usposabljanja in izobraževanja. Še posebej bomo spodbujali vseživljenjsko karierno orientacijo in karierne centre, kar bo vodilo tudi k večji usklajenosti med ponudbo in povpraševanjem na trgu dela.

Ukrep vpliva na izboljšanje konkurenčnosti tako zaposlenih kot podjetij.

Rešitev 24: Prenova zavodov za zaposlovanje

Organiziranost in delovanje Zavoda RS za zaposlovanje nista prilagojena sedanjim razmeram na trgu dela.

Prenovili bomo organiziranost zavoda in ukrepe aktivne politike zaposlovanja, kjer bomo zmanjšali razdrobljenost programov, racionalizirali postopke vključevanja brezposelnih in dosledno spremljali učinkovitost posameznih programov. Znotraj teh ukrepov bomo okrepili predvsem programe javnih del ter programe namenjene usposabljanju in prekvalifikaciji brezposelnih za poklice, za katere na trgu vlada največje povpraševanje.

Pozitivni učinki tega ukrepa se bodo pokazali v bolj individualnih obravnavah in posamezniku prilagojenih svetovanjih, ki bodo zato lahko hitreje našli zaposlitev. Prav tako bodo bolj poglobljene in uporabne informacije, koristne za nadaljnje odločitve v zvezi z njihovo kariero, lahko dobili tudi zaposleni.

Rešitev 25: Učinkovitejši nadzor trga dela in večja pristojnost delovne inšpekcije

Delovna inšpekcija je kadrovsko izrazito šibka, obstoječa zakonodaja pa močno omejuje njihove pristojnosti ukrepanja. Še posebej omejene možnosti ukrepanja ima v primerih hujših kršitev pravic delavcev.

Okrepili bomo delovanje delovne inšpekcije in omogočili večje pristojnosti pri odkrivanju in preprečevanju nepravilnosti pri zaposlovanju. Vsebinsko dela in pooblastila bomo uredili v samostojnem zakonu, kjer bomo posebno pozornost namenili pooblastilom na področju preprečevanja dela na črno. Z učinkovitejšim nadzorom in večjo pristojnostjo delovne inšpekcije bomo omejili kršitve pravic zaposlenih.

4.4 Šolstvo

Rešitev 26: Modernizacija strokovnega in poklicnega šolstva

Omogočili bomo maksimalno prehodnost med programi, napredovanja na višjo raven ter več izobraževanja in usposabljanja z delovno prakso. Uvedli bomo obvezni drugi tuji jezik v strokovnih srednjih šolah, v ustreznem okviru glede na stopnjo in usmerjenost ter večjo mobilnost med dijaki, strokovnimi delavci in šolami nasploh.

Rešitev 27: Redakcija učnih načrtov

Uvedli bomo sistem permanentnega dopolnjevanja učnih načrtov v osnovni in srednji šoli. Radikalno bomo zmanjšali obseg posamičnega učnega načrta na 5 strani (po vzoru finskega, švicarskega modela). Obstoječe podrobno gradivo bo preneseno v vsebinsko-didaktična Priporočila. Poleg tega bomo poenostavili pravilnike, zmanjšali administriranje ter pisanje dnevnikov in poročil avtomatizirali s spletnimi aplikacijami.

S tem bomo dosegli večjo avtonomijo dela učitelja ter ga razbremenili administrativnih opravil. Prepodrobno sistemsko predpisovanje vsakega učiteljevega koraka (pravilniki), načina in vsebine pouka (učni načrti) imajo za posledico ukleščene, nesamozavestnega in neustvarjalnega učitelja.

Rešitev 28: Povečanje dostopnosti učbenikov

Dopolnili bomo ukrep, ki smo ga uvedli v svojem mandatu: osnovnošolski bomo dodali še plačilo izposojevalnine za srednješolsko populacijo, ki jo bo plačala država namesto staršev. Amortizacijsko dobo učbenika v šolskih skladih bomo v roku 2 let znova vrnili na 3 leta, nato pa jo bomo postopno znižali na 1 leto, v skladu z rastjo BDP in rastoče po razredih in letnikih. Ob tem bomo pospešeno uvajali elektronske učbenike in z založniki dogovorili licenčino, zopet postopno po razredih in letnikih. S proizvajalci tabličnih računalnikov bomo sklenili dogovor o lizingu tabličnih računalnikov in bralnikov e-knjig ter nabavljali računalnike, postopoma dopolnjujoč razred za razredom, letnik za letnikom, začenši v 3. razredu OŠ. Učenje tipkanja bo sestavni del opismenjevanja.

Rešitev 29: Dopolnilno financiranje programov šol na depriviligiranih območjih

Raven znanja šolarjev se med pokrajinami in različnimi socialnimi skupinami (migranti, Romi, prebivalci depriviligiranih regij) premočno razlikuje, kar ugotavljata tudi OECD in študija PISA. To je problem neenakih možnosti. Pomembne razlike pa so tudi v dosežkih šol v podobnih okoljih. Država bo s pozitivno diskriminacijo zagotavljala zmanjševanje razlik v učni uspešnosti na območjih, ki so manj razviti, ker je za razvoj Slovenije pomembno izkoristiti vse talente, ne glede na to, kje so se rodili.

Rešitev 30: Obvezno srednje ali poklicno šolstvo

V ustavo bomo zapisali, da je srednje šolstvo obvezno in dostopno pod enakimi pogoji kot osnovno.

Rešitev 31: Vzgoja za pozitivne vrednote in podpora zdravim aktivnostim

Problem vandalizma po mestih, prisotnost alkohola in drog, pomanjkanje discipline v srednjih šolah bomo zmanjšali z vzgojnim načrtom, ki ga bodo morali osvojiti vsi udeleženci izobraževanja in usposabljanja. Ni dovolj, da šola samo izobražuje, vzgajati mora tudi za vrednote.

Ustanovili bomo tudi niz javnih rekreacijskih in mladinskih centrov za kombinacijo športnih in drugih družabnih dejavnosti za otroke, mladostnike in starše ter niz učinkovitih mladinskih centrov, ki bodo mladini ponudili zdravo razvojno okolje.

Rešitev 32: Profesionalizacija komisij za usmerjanje otrok s posebnimi potrebami

Preoblikovali bomo mrežo strokovnih centrov za posebne potrebe, na podlagi racionalizacije in učinkovitejše pomoči ob hkratni spremembi študijskih programov strokovnih delavcev.

Sistem dodatne strokovne pomoči in usmerjanja otrok s posebnimi potrebami je ta hip, in tudi po nedavno sprejetem zakonu, neučinkovit in izjemno potraten. Denar se ne porablja za prave stvari. Ukrep bo omogočil učinkovito in takojšnjo pomoč, za boljši rezultat bo potrebnega manj denarja.

Rešitev 33: Zunanja evalvacija vzgojno izobraževalnih ustanov

Zunanja evalvacija vzgojno izobraževalnih ustanov, ki je osnovana na strokovnih in preverjenih podlagah in modelih, in se, odvisno od socialnega okolja, ukvarja s trendi dosežkov znanja, časom, ki ga učitelji in vzgojitelji posvetijo posamezniku, pestrostjo programske ponudbe in kakovostjo poslovanja, bo prinesla nove kakovostne standarde šol, vrtcev ter posledično boljše znanje in počutje udeležencev izobraževanja in vseh zaposlenih.

Rešitev 34: Združitev javnih zavodov na področju izobraževanja v en Nacionalni inštitut za razvoj šolstva

Na področju šolstva deluje veliko število javnih zavodov v podporo izobraževanju, katerih naloge se bodisi podvajajo ali tesno dopolnjujejo. Zaposlenih je veliko ljudi, ki so razporejeni neenakomerno, prihaja do viškov in manjkov. To ima za posledico neracionalno trošenje energije in denarja. Združitev javnih zavodov bo prinesla racionalizacijo delovanja strokovnega podpornega stebra izobraževanja, hkrati pa boljšo komunikacijo, izpopolnitev strokovnega spremljanja in svetovanja vrtcem in šolam v praksi ter kompleksnejše razvojno delo. Boljše znanje naših mladih ob kakovostni podpori take razvojno svetovalne institucije pomeni pomemben protikrizni ukrep, ki bo med drugim tudi zmanjšal stroške poslovanja.

Rešitev 35: Matura postane samo pogoj za zaključek šolanja

Matura bo zgolj pogoj za zaključek šolanja. Seleksijska funkcija mature se ukine. O vpisu na visokošolsko raven odloča tisti, ki sprejema na podlagi sprejemnih izpitov, intervjujev, ipd. Povprečno število točk, ki je sedaj kriterij za vpis, ne zadošča. Univerze ne dobijo vedno najboljših kandidatov, to pa zato, ker odloča o vpisu zgolj povprečje točk na maturi in ne človekov talent za področje. Ukrep bo prinesel boljšo usmerjenost študentov za študij, posledično pa kakovostnejšo izrabo časa za študij ter skrajšanje časa študija.

4.5 Visoko šolstvo, znanost in tehnologija

Rešitev 36: Izboljšanje zaposljivosti diplomantov z večjo kakovostjo študija.

Z doslednim uveljavljanjem objektivno preverljivih standardov prek sistema akreditacij in evalvacij ter spodbujanjem odličnosti prek stimulatívnega financiranja bomo povečali kakovost visokega šolstva, tako da se bo povprečni čas do uspešnega zaključka študija skrajšal, zaposljivost diplomantov pa povečala. V ta namen bomo do sredine leta 2012 reformirali Nacionalno agencijo za kakovost v visokem šolstvu in tako povečali njeno učinkovitost v akreditacijskih in evalvacijskih postopkih, v postopke zunanje evalvacije pa vključili izkušnje diplomantov in delodajalcev za izpopolnjevanje obstoječih študijskih programov in njihovega izvajanja.

Rešitev 37: Usmerjanje finančnih sredstev v visokem šolstvu tja, kjer se lahko pričakuje vrhunske rezultate.

Po objektivno merljivih kriterijih kakovosti bodo na posameznih področjih izbrani centri visokošolskega študija, ki se lahko prek intenzivne internacionalizacije z vključevanjem vrhunskih kadrov iz tujine v naslednjih letih oblikujejo v evropsko ali svetovno pomembna središča. Pri tem ne bosta odločilni velikost in množičnost, temveč dosežena kakovost. V ta namen bomo do konca leta 2012 prilagodili sistem financiranja visokega šolstva.

Rešitev 38: Povezovanje najboljših domačih in tujih znanj prek internacionalizacije visokega šolstva.

Do leta 2014 bomo olajšali sistem pridobivanja vizumov za študente, visokošolske učitelje in raziskovalce. Zaposlovanje tujcev v visokošolskih institucijah za polni ali delni delovni čas bo z odpravo nepotrebnih administrativnih ovir bistveno bolj preprosto. Za tista delovna mesta visokošolskih učiteljev in raziskovalcev, ki se financirajo ali v večinskem delu sofinancirajo iz javnih sredstev, bodo od začetka leta 2013 dalje obvezni mednarodni razpisi. Mobilnost študentov in zaposlenih, ki je danes bistveno prenizka, bomo spodbujali med visokošolskimi zavodi znotraj univerz, med univerzami in s tujino.

Rešitev 39: Ustanovitev Slovenske tehnološke univerze.

Do leta 2014 bo začela delovati Slovenska tehnološka univerza, katere ustanovitelj bo Republika Slovenija in ki bo, poleg najboljših domačih, pritegnila mednarodno uveljavljene raziskovalce ter visokošolske učitelje, svoje delovanje pa tesno povezala s potrebami slovenskega gospodarstva. Njene posebnosti, ki lahko postanejo zgled tudi za vse druge visokošolske institucije, bodo v bistveno večji mednarodni odprtosti in hkrati intenzivnejši povezanosti z gospodarstvom.

Rešitev 40: Uvedba sistema »odličnih raziskovalnih centrov«.

Del finančnih sredstev bomo do konca leta 2013 namenili za dodatno financiranje odličnih raziskovalnih skupin po posameznih področjih. Financiranje na podlagi razpisov bo temeljilo na jasnih meritokratskih kriterijih, ki nagrajujejo izključno odličnost, ne pa statusa ali velikosti institucije. Močno bomo povišali pogoje za nosilstvo temeljnih, ciljnih in aplikativnih projektov. Javno financirane projekte bodo lahko vodili le raziskovalci z mednarodno relevantnimi referencami. Pri ocenjevanju bomo vpeljali evropsko primerljiv sistem izbire projektov in možnosti pritožb.

Rešitev 41: Okrepitev sistema za prenos znanstvenih spoznanj v prakso.

V čim večji meri bomo izkoristili obstoje mreže, tehnološke parke in podjetniške inkubatorje ter povezave z raziskovalnimi in razvojnimi centri v gospodarstvu. Znatno del finančnih sredstev bomo namenili spodbujanju univerzitetnih in znanstvenih spin-off podjetniških projektov. Do leta 2014 bomo izboljšali pravno ureditev intelektualne lastnine, da bo postala bolj spodbudna za prenos znanstvenih projektov v prakso.

Rešitev 42: Boljši izkoristek evropskih (strukturnih) sredstev za razvoj visokotehnoloških podjetij.

Do leta 2013 bomo poenostavili domače administrativne postopke in v večji meri zagotovili domače sofinanciranje. Praviloma bi moral vsak, ki s strani EU pridobi del sredstev za raziskavo ali (predkonkurenčni) tehnološki razvoj, preostanek dobiti iz proračuna. Tak mehanizem bo istočasno spodbujal sodelovanje doma in sodelovanje z Evropo, pa tudi učinkovitejše črpanje evropskih sredstev.

4.6 Pravna država

Rešitev 43: Uvedba poskusnega mandata sodnikov, ukinitiv trajnega mandata sodnikov in sprememba volitev sodnikov in sestave Sodnega sveta

Pri volitvah sodnikov in predsednikov sodišč imamo, kot edina država v EU, arhaičen sistem volitev v Državnem zboru. Gre za še vedno nesodoben ostanek iz nekdanje SFR Jugoslavije, ko so bili sodniki izvoljeni v tedanji republiški skupščini. Potrebne so ustavne spremembe z ukinitvijo trajnega mandata sodnikov in uvedbo poskusnega mandata sodnikov ter spremembo sestave Sodnega sveta.

Prav tako bomo spremenili volitve predsednika Vrhovnega sodišča. Menimo, da je primerneje dosledneje upoštevati načelo delitve oblasti in izločiti neposredni vpliv politike na imenovanje sodnikov. Imenovanje sodnikov bomo prepustili novoustanovljenemu pravosodnemu svetu, v katerem bodo zastopani predstavniki sodnikov, pravnih strokovnjakov, zakonodajne ter izvršilne veje oblasti in kateremu se, poleg imenovanja sodnikov, določijo tudi druge najpomembnejše pristojnosti, ki so vezane na položaj in umestitev pravosodja. Po drugi strani se pravosodni svet razbremeni pristojnosti kot je npr. ocenjevanje sodnikov, saj je ustrežnejše, če to prepustimo njihovim vodjem in predsednikom sodišč, ki imajo neposredni vpogled v njihovo delo.

Rešitev 44: Ukinitiv sodniške imunitete

Sodniki za svoja protipravna in kazniva ravnanja ne odgovarjajo. Na novo bomo opredelili sodniško imuniteto zaradi kazenskih in drugih sodnih postopkov.

Rešitev 45: Pospešitev postopkov v gospodarskih sporih za večjo učinkovitost sodstva

Po trajanju postopkov v gospodarskih sporih se Slovenija katastrofalno uvršča na rep lestvice, letos je na 175. mestu med 183 državami, kot izhaja iz študije Svetovne banke Doing Business. Reševanje spora traja pri nas povprečno 1290 dni, v Nemčiji pa, na primer, 394 dni. Trajanje teh sporov in s tem povezane izvršbe, so razlog za propad šest tisoč izmed dvanajst tisoč podjetij, ki so šla v stečaj v zadnjih dveh letih (glej: Delo, 18.7.2011). Slovensko pravosodje kot sistem deluje slabo in neučinkovito, kar ima večplastne hude negativne učinke na delovanje države in pravno varnost v državi. V ta kontekst uvrščamo predvsem delovanje sodišč in s tem povezano potrebo po izboljšanju njihovega dela. Hkrati se zavedamo, da je potrebno sistematično delati na vseh področjih. Med njimi največji izziv predstavlja zakonodaja, ki mora biti natančna, vendar hkrati razumljiva, enostavna in jedrnata.

Rešitev je reforma izvršilnega prava, odprava sodnih zaostankov, nadzor nad učinkovitostjo, ažurnostjo in zakonitostjo dela sodišč ter kvalitetno izobraževanje vseh udeležencev v sodnih postopkih.

Rešitev 46: Učinkovita prenova kazenskega postopka

Pozornost javnosti je najbolj usmerjena na kazenske postopke. Tu je opazna izjemna neučinkovitost pri kaznivih dejanjih gospodarskega kriminala (zastaranja, odškodovanja davkoplačevalcev, oškodovanja upnikov in zaposlenih). Na drugi strani se ustvarja vtis pristranskosti tako državnih tožilcev kot sodišč, oziroma zloraba kazenskega prava pri odločitvah, koga kazensko preganjati ter koliko časa bo trajal pregon ali kdaj bo potekal. Predvsem pa je v slovenskem sodstvu izjemno pereč problem neizvajanja veljavne zakonodaje (zaplemba premoženja na podlagi že veljavne kazenske zakonodaje) in masovno zastaranje kazenskih postopkov, celo že v fazi preiskave in tudi kasneje v kazenskih postopkih.

Skupno obema področjema, kot tudi nasploh je, da imamo v Sloveniji opravka z mestoma po nepotrebnem zapleteno procesno zakonodajo, ki sledi ideji, da morajo biti postopki čim bolj natančno opisani do najmanjših detajlov. Takšna procesna določila zagotovo vplivajo na učinkovitost in hitrost sojenja, saj dajejo strankam (predvsem obrambi) veliko možnosti pri zaščiti lastnih pravic, kar, poleg podaljševanja in zapletanja sojenja, rezultira tudi v številu ugodno rešenih pritožb ter njihovemu vračanju v ponovna sojenja, vse to pa sodišča in sodnike dodatno obremenjuje in podaljšuje čas čakanja na pravico.

Posledica opisanega stanja je izjemno nezaupanje javnosti v pravno državo in upravičen občutek njenega nedelovanja, vse to pa seveda dodatno odpira prostor novim zlorabam, krivicam, nepoštenim sojenjem in zlorabi kazenskega pravosodja, ki smo jim že bili priča. V zadnjem mandatu se je takšen občutek dodatno poglobil ob izbruhih odmevnih afer (Baričević, NPU,...), ki so odkrivala vso bedo visokoletičih krilatic o spoštovanju pravne države. Klientelistične povezave in domačijska dogovarjanja o poteku sodnih in ostalih postopkov pač niso njena vrlina.

Rešitev je celovita reforma kazenskega postopka, odprava sodne preiskave, odprava sodnih zaostankov, nadzor nad učinkovitostjo, ažurnostjo in zakonitostjo dela sodišč, trajanje sodnega postopka največ 6 mesecev na prvi stopnji, največ 3 mesece v pritožbenem postopku in največ 3 mesece v postopku z izrednimi pravnimi sredstvi na Vrhovnem sodišču. Trajanje sodnega postopka od začetka do pravnomočnosti, vključno z izrednimi pravnimi sredstvi, bo lahko trajalo skupaj največ 12 mesecev. S tem bomo preprečili zastaranje kazenskih postopkov. Spodbujali bomo kvalitetno in mednarodno primerljivo izobraževanje vseh udeležencev v sodnih postopkih.

Rešitev 47: Odprava sodnih zaostankov v vseh sodnih postopkih z določitvijo skrajnih rokov, v katerem mora biti postopek na sodišču zaključen in sicer najkasneje v 6-ih mesecih

Kot je bilo že pojasnjeno, je sodni sistem v Sloveniji neučinkovit. Evropsko sodišče za človekove pravice v zadnjih dveh letih ponovno obsoja Slovenijo zaradi sodnih zaostankov in zaradi ne-zagotavljanja ustavne in konvencijske pravice do poštenega sojenja v razumnem roku.

Prevetrili bomo vso procesno zakonodajo z namenom, da postopek postane hitrejši in učinkovitejši, seveda ob doslednem spoštovanju minimalnih ustavnih standardov. Čim prej bomo uvedli nov kazenski postopek brez posebne preiskave (ki je v Evropi in tudi v vseh nekdanjih državah Zahodnega Balkana dejansko več nimajo), nov izvršilni postopek in izboljšali ter skrajšali postopke insolventnosti (»stečajne postopke«) po vzoru najbolj uspešnih in učinkovitih postopkov v Evropi. V tem smislu bo poudarek predvsem na krepitvi adversarnih postopkov ter na dodatnem razmisleku o racionalizaciji tako procesnih postopkov samih po sebi kot zakonskih besedil, ki so jim podlaga. Ta cilj je uresničljiv predvsem s pomočjo okrepitve vloge sodne prakse kot pravnega vira.

Naloga poenotenja sodne prakse je predvsem na Vrhovnem sodišču. To zahteva reorganizacijo najvišjega sodišča v državi po vzoru nemškega zveznega sodišča in način usklajevanja z višjimi sodišči, Upravnim sodiščem in Višjim delovnim in socialnim sodiščem. Vrhovno sodišče bi moral sestavljati civilni oddelek (pravdne in nepravdne zadeve, gospodarski spori, upravne zadeve ter delovno socialni spori) in kazenski oddelek (kazenske zadeve, prekrški, disciplinske zadeve). S takšno organizacijo se bo poenotila uporaba procesnih in materialnih predpisov.

Rešitev je tudi celovita reforma kazenskega postopka, odprava sodne preiskave, odprava sodnih zaostankov, nadzor nad učinkovitostjo, ažurnostjo in zakonitostjo dela sodišč, trajanje sodnega postopka največ 6 mesecev na pravi stopnji, največ 3 mesece v pritožbenem postopku in največ 3 mesece v postopku z izrednimi pravnimi sredstvi na Vrhovnem sodišču.

Rešitev 48: Učinkovito in nepristransko delovanje sodišč ter dokončno odločanje v pritožbenih postopkih (na 2. stopnji - višjih sodiščih v vseh vrstah sodnih postopkov)

Višja sodišča v vseh vrstah postopkov še vedno dokončno ne odločajo (čeprav veljavna zakonodaja to možnost dopušča), ker ne razpisujejo glavnih obravnjav, kjer bi bilo to potrebno, za razjasnitev dejanskega stanja. Zato višja sodišča v pritožbenem postopku še vedno potrdijo prvostopno odločitev ali pa odločitev sodišča prve stopnje razveljavijo in zadevo vrnejo v ponovni postopek na prvo stopnjo.

Spremenili bomo procesno zakonodajo v vseh sodnih postopkih tako, da višja sodišča ne bodo več imela možnosti razveljaviti zadevo in jo vrniti v ponovni postopek na prvo stopnjo, ampak bodo morala v vseh sodnih postopkih dokončno odločiti v pritožbenem postopku in po potrebi tudi razpisovati glavne obravnave.

Rešitev 49: Občutno skrajšanje postopkov insolventnosti

Stečajni postopki in postopki prisilne poravnave so leta 2008 postali javni, saj je potek postopka možno spremljati na spletni strani www.ajpes.si. Ugotavljamo, da postopki v praksi potekajo hitreje, vendar pa še vedno prepočasi.

Z nadaljnjo reformo t.im. stečajne zakonodaje, po vzoru ZDA, Nemčije, Avstrije in drugih držav z najboljšo »stečajno zakonodajo«, bomo zagotovili krajši čas trajanja

postopkov. Za to bo potrebno spremeniti zakonodajo, predvsem pa bodo morali pristojni organi dosledno izvajati nadzor nad potekom postopkov ter delom upraviteljev v postopkih insolventnosti.

Rešitev 50: Brezplačen vpis v zemljiško knjigo, ponovna vzpostavitev zemljiškooknjižnih vložkov in ponovna uvedba zbirke listin v zemljiško knjigo

Sedanja reforma zemljiške knjige se je izkazala kot škandalozno škodljiva za vse uporabnike. Storitve, ki so bile prej brezplačne, so sedaj občutno dražje za uporabnike. Za informatizacijo pristojen Center za informatiko pri Vrhovnem sodišču je padel na izpitu kot nesposoben implementirati e-pravosodje, hkrati pa se je pristojnost za vpise v zemljiško knjigo prenesla na notarje in odvetnike, kar je za uporabnike storitev (državljanke, gospodarstvo, občine) občutno dražje. Po izračunih GZS so storitve samo za gospodarstvo dražje za več kot 30 mio EUR letno.

Spremenili bomo zakonodajo, zagotovili brezplačen vpis v zemljiško knjigo neposredno na sodiščih in VEM točkah, ponovno vzpostavili zemljiškooknjižne vložke, ponovno uvedli zbirke listin v zemljiški knjigi ter prenesli celotno pristojnost informatizacije z Vrhovnega sodišča na MJU oziroma službo, pristojno za informatizacijo celotne državne uprave.

Rešitev 51: Znižanje notarskih tarif in povečanje pristojnosti upravnih enot na področju overovitev

V času vedno hujše gospodarske in finančne krize, enormne brezposelnosti, visokih cen življenjskih potrebščin in vedno večje revščine, državljanke in državljanji ne morejo več plačevati dragih notarskih storitev. Dejstvo je, da je že sedaj overovitev kopije pri notarju več 100% dražja kot na upravnih enotah.

Znižali bomo notarske tarife, omogočili brezplačnost nekaterih enostavnih storitev overovitve podpisa hkrati na upravnih enotah omogočili overovitev podpisov na vseh pogodbah ter vrnili možnost overovitve podpisov nazaj na prvostopna sodišča.

Rešitev 52: Preglednost in javnost vseh sodnih vpisnikov

Problem slovenskih sodišč je, da sodni postopki kljub zakonskim določbam še vedno ne potekajo in se zadeve ne rešujejo po vrstnem redu pripada na sodiščih. Dejstvo je, da sodniki ne rešujejo zadev po vrstnem redu pripada zadev, prav tako pa predsedniki sodišč in predsedniki neposredno višjih sodišč ne opravljajo nadzorne funkcije spremljanja reševanja zadev po vrstnem redu, kljub informatizaciji vseh vpisnikov. Tipičen primer zlorab so kazenski postopki, ki zoper nekatere osebe takoj stečejo in se hitro in učinkovito zaključijo v nekaj mesecih, hkrati pa zoper druge osebe za isto kaznivo dejanje postopki stojijo (kljub temu, da sodišče nima sodnih zaostankov) in postopki na koncu celo zastarajo.

Rešitev je javnost vseh sodnih vpisnikov in javnost sodnih postopkov. S tem se bo v sodni sistem vnesla transparentnost in nadzor javnosti nad delovanjem sodnega

sistema. Na ta način se bodo učinkovito izognili tako očitkom kot skušnjavi po neenakopravni in sprogramirani obravnavi posameznih zadev iz sodne pristojnosti, zlasti tistim, ki veljajo za bolj odmevne in v katerih nastopajo v javnosti izpostavljeni posamezniki.

Rešitev 53: Zablembo nezakonito (tajkunsko) pridobljenega premoženja v zadnjih 20-ih letih.

Problem tranzicije, ki še vedno ni zaključena je v tem, da nezakonito, nepošteno in špekulativno pridobljeno premoženje ostaja v rokah posamičnih tajkunov. Dejstvo je tudi, da sodstvo, davčna uprava, Urad za preprečevanje pranja denarja in drugi organi pri zablembi premoženja niso učinkoviti, ker nimajo dovolj ustreznih in učinkovitih mehanizmov za zablembo premoženja.

Po vzoru Irske bomo uvedli odvzem vsega nezakonito pridobljenega premoženja.

Rešitev 54: Reorganizacija upravnega sodstva

Sedanji sistem dvostopenjskega odločanja v upravnem sporu (prvostopno Upravno sodišče in drugostopno Vrhovno sodišče) je neustrezen. Dejansko je na Vrhovnem sodišču sedaj večina upravnih sodnikov. Upravni postopki, ki se nadaljujejo z upravnim sporom, so dolgotrajni preko vsakega razumnega roka. Postopek od začetka upravnega postopka do pravnomočnosti v upravnem sporu traja nerazumno dolgo, po več let (celo 5 in več).

Rešitev je reorganizacija upravnega sodstva na način, da bi celotno upravno sodstvo bilo dvostopenjsko v okviru »novega Upravnega sodišča«. Dosedanje sodnike upravnega oddelka pa bi se premestilo na novo 2. stopnjo upravnega sodišča.

Rešitev 55: Zagotoviti enotno sodno prakso (kot pri Ustavnem sodišču) za zagotavljanje poštenega sojenja, pravne varnosti in pravične države.

Eden ključnih problemov sodstva in generatorjev zaostankov ter nekvalitetnih odločitev je nedvomno neenotna sodna praksa. Dejstvo je, da sedaj sodišča v enakih zadevah odločajo popolnoma diametralno različno. To je nesprejemljivo in v nasprotju s pravno državo, pravno varnostjo in pravično državo.

Ustvarili bomo sistem precedenčnega sodnega sistema v tistem okviru, ki ga dopušča kontinentalni sistem in ki ga uporabljajo tudi druge države EU. Učinkovit sistem enotne sodne prakse bo hkrati pripomogel k manjšemu prilivu novih zadev na sodišča, njihovo hitrejše reševanje, ne nazadnje pa tudi h kakovostnejšim odločitvam in argumentaciji sodnih odločb.

Rešitev 56: Popolna javnost vseh sodnih odločb z navedbo sodnika oziroma sodnega senata, ki so sodelovali pri sojenju (enako kot pri Ustavnem sodišču). Javna objava tudi vseh zastaranih sodnih postopkov in sodnikov, ki so povzročili zastaranje.

Tako javnost kot tudi »uporabniki sodnih storitev« morajo biti brezplačno seznanjeni s sodno prakso v konkretnih zadevah in s sodniki (ki so javni funkcionarji). Prav tako je treba javno objaviti seznam vseh zastaranih zadev s poimenskim seznamom sodnikov, ki bi morali, pa niso uspeli postopka pripeljati do konca.

Rešitev 57: Prenehanja obveznega članstva v vseh zbornicah v okviru pravosodja in prenos javnih pooblastil v disciplinskih postopkih na Ministrstvo za pravosodje in druge organe.

Notarska, odvetniška in tudi novoustanovljena zbornica upraviteljev v postopkih insolventnosti pri svojem delu v okviru javnih pooblastil (disciplinski in drugi postopki) niso upravičile zaupanja, saj pri nadzoru in pri disciplinskih postopkih in drugih pristojnostih niso opravile in ne opravljajo svojega dela. Ni nadzora, postopki so neučinkoviti, postopki se formalno začnejo ne pride pa do epiloga, bodisi zaradi zastaranja ali drugih razlogov. Nepravilnosti se dogajajo tudi pri delu odvetnikov, notarjev, izvršiteljev ali upraviteljev, državljanji se obrnejo na njihove zbornice, da bi odkrile in sankcionirale nepravilnosti, a do epiloga in povračila nastale škode ne pride.

Rešitev je prenos vseh javnih pooblastil v disciplinskih in drugih postopkih na Ministrstvo za pravosodje in uvedba prostovoljnega članstva ter možnost ustanavljanja in konkurence več zbornic.

Rešitev 58: Prepoved neposrednega prehajanja sodnikov in tožilcev v odvetništvo

Problem, ki se je pokazal v praksi v javnih in odmevnih primerih je v tem, da tožilci, sodniki neovirano iz sodniških vrst prehajajo v odvetništvo. Tako lahko vse znanje, informacije, podatke, informacije iz sodniških in tožilskih vrst potem uporabijo v vlogi odvetnikov in zastopajo stranke »na drugi strani«.

Rešitev je prepoved opravljanja odvetniškega poklica za sodnike in tožilce najmanj dve leti po prenehanju sodniške oz. tožilske funkcije.

4.7 Učinkovita država

Rešitev 59: Prometni prekrški bodo sankcionirani, vendar na nivoju 50% kazni po zakonodaji iz leta 2008.

Kaznovalno politiko v prometu bomo spremenili tako, da bo njen cilj povečanje varnosti in pretočnosti prometa, ne pa šikaniranje voznikov ali polnjenje proračunov.

Rešitev 60: Osebna izkaznica kot univerzalen dokument

Sedaj imamo več dokumentov, ki jih moramo imeti pri sebi, da urejamo osnovne potrebe. Vse bo nadomestila osebna izkaznica.

Rešitev 61: Skupni centri za dežurstva

Takoj bomo več kot 1300 ljudi, ki dežurajo v policiji, civilni zaščiti, poklicnih gasilskih brigadah in v centrih reševalnih vozil, združili v nekaj skupnih centrov. Sistem bo racionalnejši bolj učinkovit in bo ob zmanjšanju stroškov dvignil kvaliteto odzivnosti in strokovnosti. Tako bi potrebovali cca 400 oseb za 24 urno delo.

Rešitev 62: Združitev inšpekcijskih služb v en inšpektorat

Sedanji sistem inšpekcijskih služb je v veliki meri neučinkovit in neracionalno organiziran. Zato bomo vse inšpekcijske službe združili tako na državnem kot posledično na lokalnem nivoju. Tako bomo imeli skupen nadzor enega inšpektorja odgovornega za vsa področja inšpekcij.

Rešitev 63: Izgradnja odličnega državnega uradništva

Sistematično bomo pristopili k bogatitvi človeških virov in izboljšanju kakovosti državnega uradništva. Ker stojimo na stališču, da država državljanom nudi storitve, je izjemnega pomena, da skrbimo za kakovost človeških virov v javni upravi in širše v javnem sektorju.

Spremenili bomo tudi razmerje med maso za fiksne plače in maso za nagrajevanje delovne uspešnosti (80-20 namesto sedanjih 99-1) s postopnim povečevanjem mase za delovno uspešnost iz naslova redne letne eskalacije, pri čemer lahko nagrada na individualni ravni doseže do dve tretjini osnovne plače). Potrebno bo usklajevanje s socialnimi partnerji. Ponovno bomo uvedli tudi nagrajevanje po delovni uspešnosti v sodstvu.

Rešitev 64: Pospešitev projekta odpravljanja administrativnih ovir za državljane in podjetja

Zadovoljstvo uporabnikov bo pomembno merilo pri ocenjevanju uspešnosti javnih služb, njihovi predlogi bodo upoštevani pri nadaljnjih poenostavitvah. Slovenska e-uprava se mora spet vrniti med najboljše tri v EU. Ukinili bomo obveznosti izpolnjevanja obrazcev (v vseh postopkih), tako da vlogo za stranko izpolni uprava sama. Vloge za dovoljenja bo mogoče vlagati na točki VEM. Uvajali bomo nove e-storitve, kot npr. naročanje osebnih dokumentov preko spletna, e-volitve.

Še naprej bomo zmanjševali število dejavnosti, za katere se potrebuje dovoljenje. Krčili bomo zakonodajo, ki posameznim interesnim skupinam zagotavlja zaslužek z dejavnostmi, katerih korist za državljana je vprašljiva.

4.8 Obramba

Rešitev 65: Z notranjimi rezervami povečati učinkovitost obrambnega sistema

Obrambno področje se na eni strani srečuje z občutnim zniževanjem finančnih/proračunskih sredstev in z nasprotovanjem večinskega javnega mnenja novim dragim nakupom. Na drugi strani bi morale dokončati vsaj vzpostavitev srednje

bataljonske bojne skupine (SBBS), hkrati pa ne zmanjševati števila vojakov, saj je že sedaj nizko.

Ta večdimenzionalni problem bomo v zahtevnih razmerah, ki bodo zanesljivo trajale še nekaj let, **reševali z ukrepi** notranje racionalizacije, ki bodo sprostili toliko sedaj vezanih finančnih sredstev, da bo mogoče, kljub znižanemu obrambnemu proračunu, dokončati formacijo in opremo srednje BBS, zadržati sedanji obseg in usposabljanje oboroženih sil, vzdrževati razpoložljivo vojaško oborožitev in opremo in pri tem ohraniti podporo javnosti.

4.9 Zunanje zadeve

Rešitev 66: Preureditev ministrstva za zunanje zadeve in diplomatsko-konzularne mreže

Skrčili bomo število diplomatsko-konzularnih predstavništev (predvsem v državah EU) in odprli diplomatska predstavništva v državah, kjer se ponujajo predvsem možnosti za uresničevanje naših gospodarskih interesov (države BRICS in še nekatere zunajevropske države). Ministrstvo za zunanje zadeve in diplomatsko-konzularna predstavništva niso organizirana dovolj racionalno. Večji poudarek in pomen bodo dobili sektorji, kjer se oblikuje zunanja politika države. Razvojna in humanitarna pomoč, gospodarska diplomacija in promocija slovenske kulture lahko uspešno delujejo le na medresorski ravni. Koristi za državljane in blaginjo so očitne.

Rešitev 67: Vključitev slovenskih diplomatov v »zunanjo službo« EU

Slovenija je edina članica EU, ki še nima svojih predstavnikov v »zunanji službi« EU. To je potrebno spremeniti. MZZ si bo skušalo izboriti maksimalno zastopanost slovenskih diplomatov v »zunanji službi« EU (ne zgolj na veleposlaniških, ampak v še večji meri na drugih diplomatskih mestih) in tako tudi po tej poti intenziviralo slovensko diplomatsko dejavnost. MZZ se bo na to službo oprlo predvsem na lokacijah, kjer nimamo, ali pa ne bomo več imeli diplomatsko-konzularnih predstavništev. Na ta način bo imelo dostop do diplomatsko-konzularnih storitev - na širšem področju kot doslej - večje število slovenskih državljanov, ki potujejo ali živijo v tujini.

4.10 Socialna varnost

Demografske spremembe in visoka brezposelnost opozarjata na dolgoročno nevzdržnost pokojninskega sistema, ki temelji na principu »pay as you go«. Poleg tega, da je veljavni pokojninski sistem finančno nevzdržen, je zapleten in nepregleden. Omogoča vrsto izjem, ki izkrivljajo sistem, vgrajene ima zapletene usklajevalne mehanizme s katerimi država uravnava višino pokojnin.

Rešitev 68: Prenova pokojninske zakonodaje

Prenovili bomo pokojninsko zakonodajo na način, da bo zagotovljena dolgoročna finančna vzdržnost in primerne pokojnine. Nov sistem bo temeljil na večstebnem sistemu in bo na eni strani zagotavljal večjo povezanost med vplačanimi prispevki in

pokojninami, na drugi strani pa dostojne pokojnine vsem, ki sami niso uspeli privarčevati dovolj sredstev. Sistem bo pregleden in bo zavezancem nudil vse informacije o vplačanih sredstvih in pričakovani višini pokojnin.

Nova zakonodaja bo omogočila finančno vzdržnost sistema in dostojne pokojnine. Zaradi večje povezanosti med vplačanimi prispevki in večje preglednosti pa bo stimulirala zaposlene k varčevanju in povečala zaupanje v pokojninski sistem.

Rešitev 69: Vzpostavitev sistema dolgotrajne oskrbe

Vse več starejših ljudi, pa tudi mlajših, pri svojih osnovnih dnevni opravilih potrebuje pomoč drugih. Že sedaj obstaja vrsta storitev in izvajalcev, ki nudijo pomoč na domu, vendar so te storitve nepovezane, njihovo financiranje pa nesistemsko.

Vzporedno s prenovo pokojninskega sistema in spremembami na področju zdravstvenega zavarovanja bomo pripravili nov zakon, ki bo dopolnjeval celovito ureditev oskrbe ljudi, ki zaradi bolezni ali starosti potrebujejo dolgotrajno pomoč. Z novim zakonom bomo omogočili podlago za vzpostavitev enovitega sistema dolgotrajne oskrbe, ob upoštevanju enakomerne dostopnosti do storitev na območju celotne države.

Sistem dolgotrajne oskrbe bo skupaj s prenovljenim zdravstvenim in pokojninskim sistemom omogočal celovito oskrbo ljudi v primeru bolezni in starosti.

Rešitev 70: Pregleden in pravičen sistem socialnih prejemkov

Številni socialni transferji, s katerimi država pomaga ljudem, se dodeljujejo pod različnimi pogoji in na različnih institucijah. Nepovezanost in nepreglednost sistema omogoča zlorabe, pogosto pomoči niso deležni tisti, ki jo najbolj potrebujejo.

Zagotovili bomo polno izvajanje enovitega sistema dodeljevanja javnih sredstev, ki bo temeljil na informaciji o celotnem materialnem in finančnem stanju posameznika in družine. Na ta način bo zagotovljena večja pravičnost in preglednost pri koriščenju socialnih pravic, odpravljene bodo anomalije, ki omogočajo kopičenje socialnih prejemkov. Skupno višino socialnih prejemkov posameznika bomo določili upoštevaje višino plač. Sledili bomo cilju, da morajo biti plače dovolj visoke, da omogočajo dostojno življenje, socialni transferi pa le začasna pomoč v težkih življenjskih okoliščinah.

Informatiziran sistem bo omogočal lažje in preglednejše dodeljevanje socialnih transferov in preprečil njihovo kopičenje in zlorabe.

Rešitev 71: Krepitev javne mreže s poudarkom na razvoju neinstitucionalnih oblik varstva

V RS je preveč poudarka namenjenega predvsem krepitvi institucionalnega varstva (npr. domovi za ostarele). Druge oblike pomoči so slabo razvite.

Okrepili bomo tiste programe, ki podpirajo razvoj socialnih storitev, ki ljudem omogočajo, da še naprej živijo v svojem okolju, kot so npr. pomoč na domu, oskrbovana stanovanja in dnevni centri.

Zaradi okrepljene mreže storitev, ki jih bodo ljudje koristili v primeru bolezni ali starosti, bodo lahko dlje časa ostajali doma, v okolju, v katerem se dobro počutijo.

Rešitev 72: Reorganizacija in povečanje učinkovitosti delovanja institucij na področju socialnega varstva

Socialno – varstvena mreža je razdrobljena in slabo povezana. Organizacijska struktura in vsebina nalog je prilagojena razmeram, ki jih je urejala zakonodaja, ki je bila že prenovljena. Zagotovili bomo reorganizacijo socialno varstvene mreže, s katero bomo omogočili sodobnejšo vlogo institucij na področju socialnega varstva, s poudarkom na zmanjšanju birokratskih opravil in povišanju strokovnosti in učinkovitosti storitev. Zaradi reorganizacije institucij socialnega varstva, ki je povezano tudi z vzpostavitvijo enotnega sistema socialnih transferjev, lahko ljudje pričakujejo bolj specializirano in strokovno obravnavo.

Rešitev 73: Poenostavitev uveljavljanja pravic invalidov

Uveljavljanje pravic invalidov je zapleteno, zamudno in nepregledno. Vsak invalid bo lahko dobil posebno kartico ali podatek na enotni osebni izkaznici, s katero bo dokazoval svoj status in tako lažje uveljavljal pravice, ki mu pripadajo.

4.11 Zdravstvo

Rešitev 74: Uvajanje sistemov kakovosti in odličnosti

Zdravstveni zavodi v večini nimajo uvedenih sistemov kakovosti, kar povečuje stroške, znižuje varnost za bolnike in daljša čakalne dobe. Elementov kakovosti ne merijo, ne evidentirajo napak in odstopanj in nimajo sistema stalnih izboljšav. V bolnišnicah in zdravstvenih ustanovah ter vseh institucijah, ki so na področju zdravstva bomo uvedli sisteme trajnosti, kakovosti in učinkovitosti. Na ta način bomo dvignili kakovost storitev, vpeljali sistem preprečevanja in odkrivanja strokovnih napak, zmanjšati stroške ter povečali dostopnost do zdravstvenih storitev.

Rešitev 75: Povečanje avtonomije in odgovornosti managementa

Veliko bolnišnic in drugih zavodov je v izgubi. Izguba je seveda tudi posledica nejasnih pravil in odgovornosti pri upravljanju bolnišnic. Management mora imeti odgovornost za motiviranje zaposlenih in za odnose tako do zaposlenih, kot do uporabnikov-pacientov. Managementu javnih zavodov bomo omogočili večjo vodstveno samostojnost in odgovornost. Uvedli bomo sisteme motiviranja managementa in zaposlenih. Poseben poudarek bomo namenili izvajanju preglednega nakupa opreme, pripomočkov in zdravil.

Zavodi še niso uvedli informacijske podpore, sodobnega načrtovanja dela, kadrov, finančnih virov in vseh ostalih virov. Sistemi so nepregledni, nastajajo nepotrebni

stroški, pacienti čakajo v prepolnih čakalnicah. V zdravstvenih zavodih bomo delo organizirali skladno s sodobnimi organizacijskimi principi na osnovi danih kapacitet in na osnovi potreb pacientov. Definirali bomo procese dela in jih uskladili s temeljnim poslanstvom - zdravljenjem pacientov. S tem bomo skrajšali čas čakanja in čakalne dobe ter znižali stroške. Merjenje zadovoljstva med zaposlenimi in med pacienti bo postala stalna praksa.

Rešitev 76: Znižanje obremenjenosti zdravstvenega sistema

Slovenci gredo k zdravniku v povprečju 7-krat na leto, v primerjavi z Nemci, ki gredo 4-krat. Hkrati imamo 30% manj zdravnikov na število prebivalcev, kot je evropsko povprečje. Preobremenjenost zdravstvenega sistema, ki je nad evropskim povprečjem, bomo postopno zniževali z ozaveščanjem in motiviranjem ljudi za zdrav življenjski slog ter z uvajanjem telemedicine.

Rešitev 77: S preventivo bomo vpeljali zdrav življenjski slog za vse

Preventiva je sistemsko slabo organizirana, ni stimulirana z zavarovanjem, kot je praksa npr. v Avstriji. Izboljšali bomo sistem preventivnega zdravstvenega varstva, tudi z vključitvijo vseh civilnih združenj na področju zdravstva in z bolj sistematičnim pristopom, predvsem pri zaposlenih v gospodarstvu in v javnem sektorju, ki ga bomo stimulirali tudi s sistemom zavarovanja.

Rešitev 78: Prehod pacienta k specialistu brez ovir

Primarno zdravstvo ima nižjo stopnjo zaupanja kot bi si ga zaslužilo. Veliko napotil k specialistom izhaja tudi iz tega naslova, kajti pacienti velikokrat vztrajajo na nujnosti pregleda pri specialistu. Kasneje se morajo pacienti sami prebijati skozi iskanje specialistov. Specialist in zdravnik na primarnem nivoju nimata povezave, zato je tudi celovitost informacij o pacientu pomanjkljiva. S pomočjo informacijskih tehnologij bomo vzpostavili standardizirane procese dela in stalno komunikacijo med zdravniki na primarni ravni in specialisti na sekundarni ravni. Okrepili bomo vlogo primarnega zdravstva in hkrati zmanjšali število vstopov v zdravstveni sistem.

Rešitev 79: Konkurenca med zavodi in plačilo po opravljenem delu

Danes so iz osnovnega zdravstvenega zavarovanja v veliki meri plačane kapacitete v zdravstvenih zavodih, ne pa njihova dejansko izvedena realizacija. Tudi zaposleni imajo enako plačilo, ne glede na velike razlike v učinkovitosti. Med zavodi in izvajalci bomo vzpostavili konkurenco, njihovo financiranje pa bomo v največji možni meri podredili dejansko opravljenim storitvam. Storitve bodo opredeljene na osnovi standardov in normativov. Pri zaposlenih bomo jasno definirali, kakšen obseg dela je pričakovan za osnovno plačo. Nagrajevali bomo uspešnost pri delu.

Rešitev 80: Izboljšanje dostopnosti do zdravstvenih storitev na perifernih področjih

Pomanjkanje zdravnikov je najbolj vidno predvsem na perifernih področjih Slovenije. Poleg pomanjkanja kadrov ni jasnega dolgoročnega rekonstruiranja javne zdravstvene

mreže. S postopnim uvajanjem informacijske podpore bomo analizirali dejansko mrežo kadrov, opreme in prostorov javnega zdravstvenega sistema. Na realnih osnovah, ob upoštevanju predvidene obolevnosti prebivalstva in ob povečanju števila zdravnikov, bomo določili optimalno javno zdravstveno mrežo ter zanjo sprejeli program vzpostavljanja in ohranjanja. Dopolnjevali jo bomo s koncesijami, tudi za področje lekarništva, ki bodo na osnovi jasnih kriterijev dodeljevane iz strani Ministrstva za zdravje.

Rešitev 81: Uvedba direktive o prostem pretoku pacientov

Zdravstvena blagajna je obremenjena z mnogimi stroški, ki ne spadajo v zdravstvo. Upravljanje in nadzor nad zdravstveno blagajno sta zastarela in neučinkovita. Preglednost nad trošenjem sredstev je zelo slaba. Zastarela zakonodaja ne upošteva nove direktive o prostem pretoku pacientov znotraj Evrope, prav tako ne upošteva možnosti za vzpostavitev konkurenčnosti. Sistem osnovnega zdravstvenega zavarovanja bomo uskladili z EU direktivo o prostem pretoku pacientov. Na področju zavarovanja bomo omogočili konkurenčnost in večjo preglednost ter nadzor nad javnimi sredstvi. Plačila iz zdravstvene blagajne morajo slediti glede na izvršene storitve, ne pa na razpoložljive kapacitete. Opredelili bomo pregledno košarico pravic iz osnovnega zdravstvenega zavarovanja.

Rešitev 82: Preoblikovanje dopolnilnega zavarovanja

Slovenija je v velikem prekršku z ozirom na »obvezno prostovoljno« zbiranje sredstev dopolnilnega zavarovanja. Pričakovana je kazen iz strani Evropske unije zaradi neupoštevanja evropske regulative. Dopolnilno zavarovanje bomo preoblikovali skladno z Evropskimi direktivami.

4.12 Regionalni razvoj

Rešitev 83: Oblikovanje pokrajin in krepitev regije s ciljem regionalizacije in decentralizacije.

S sprejemom ustrezne zakonodaje (paket več zakonov) bomo ustvarili učinkovitejše pogoje za razvoj posameznih območij. Regijam bomo zagotovili finančno samostojnost. Načrtujemo uvedbo pokrajin, ki bodo dobile razvojno funkcijo, pospešile in bolj izenačile splošni razvoj države ter prinesle letno mnogo več, kot bo zagonski strošek njihove uvedbe. Uvedba pokrajin mora biti racionalna in učinkovita. Z uvedbo ne bomo povečevali javnega sektorja, ampak ga bomo celo zmanjšali. To bomo dosegli z reorganizacijo, optimizacijo, racionalizacijo in zmanjšanjem števila zaposlenih na državni ravni ter tudi na ravni upravnih enot ter občin. Pokrajine morajo vključiti ljudi in sredstva, ki jih država in občine že sedaj imajo. Vključili bomo regionalne razvojne agencije. Pristojnosti in državne organe bomo prenesli na pokrajine s ciljem zagotavljanja bolj kvalitetnih, učinkovitih, enostavnih, dostopnejših in cenejših storitev za prebivalce občin in pokrajin, da bodo pokrajine in občine postale resnično kvaliteten storitveni servis za državljanke in gospodarstvo.

Rešitev 84: Poenostavitev in občuten pospešek črpanju evropskih sredstev.

V osnovi ugotovljamo, da za slabo črpanje niso toliko krive zahteve in procedure EU zakonodaje, kot pa preobsežna, nerazumljiva regulacija v okviru nacionalne zakonodaje (uredbe, pravilniki in navodila...) in birokratska drža uradnikov pri implementaciji le te v praksi.

Za uspešnejše in učinkovitejše črpanje evropskih sredstev bomo združili razpise za kohezijska sredstva na enem mestu, zagotoviti pregledne in celovite razpise za pridobivanje teh sredstev, poenotili in poenostavili poročanje o porabi sredstev ter zagotovili odprte roke za prijave in posebne razpise za mala in srednja podjetja.

Liberalizirali bomo formalne pogoje ter občutno zmanjšali splošno administracijo (v skladu z minimalnim upoštevanjem določil evropskih direktiv). S tem bomo pospešili črpanje sredstev iz evropskih strukturnih in Kohezijskega sklada za obdobje do 2013 in hkrati od 2014 do 2020. Tako bomo zagotovili 100% črpanje vseh razpoložljivih EU sredstev. Upoštevani morajo biti regijski ključni pri razvojnem programu in EU sredstvih za obdobje 2014-2020.

Rešitev 85: Reorganizacija za perspektivo 2014-2020

Navedeno obdobje terja drugačen pristop na področju načrtovanja in izvedbe tako na državni kot regionalni ravni. Načrtovanje za novo programsko obdobje mora slediti zahtevi bottom-up (od spodaj navzgor). To pomeni vzpostavitev sistema načrtovanja, ki bo presegal strogo sektorsko miselnost programskega načrtovanja posameznih ministrstev in bo omogočal celovit pristop in oblikovanje integralnih projektov za posamezne problemske sklope razvojnih regij. Preprečevali bomo poskuse pretirane drobitve sredstev in številu projektov. Več sredstev bomo namenili področjem gospodarskega razvoja s ciljem prenove gospodarstva in zagotavljanja več delovnih mest za mlado generacijo. V tej zvezi bomo pravočasno pričeli s pripravo aktivnosti in oblikovati skupine za pripravo programskih dokumentov in nacionalnih predpisov na podlagi evropskih uredb.

Rešitev 86: Bistvena sprememba razmerja med državo in občinami.

Sprejeli in poenostavili bomo zakone in podzakonske akte, ki bodo v sodelovanje med občinami, državo in državnimi institucijami vnesli občutno boljše, hitrejše in učinkovitejše sodelovanje. Npr., lastnik vsega javnega dobra na območju občine je posamična občina. Na ta način bomo zagotovili prilagodljivost, enostavnost in učinkovitost delovanja regijske, lokalne in državne ravni (upravne enote).

4.13 Kmetijstvo

Rešitev 87: Večja povezava med MKGP, KGZS in ŽPI v smislu zagotavljanja boljšega okolja za uspešno delovanje celotnega agroživilskega kompleksa:

Pogost očitok pridelovalcev in predelovalcev vladi je, da ne razume in ne ustvarja pogojev za njihovo uspešno delovanje. Rešitev je v tesnejšem sodelovanju vseh

vpletenih, tako da se lahko zakonski predpisi, ki določajo dejavnost, v čim večji meri prilagajajo pogojem, ki so potrebni za uspešen razvoj dejavnosti in čim večjo ekonomsko učinkovitost. Tesno sodelovanje pomeni uspešnejšo prihodnost za celotno panogo in s tem povečano število delovnih mest.

Rešitev 88: Uskladitev in večja preglednost zakonodaje kmetijskega ŽPI sektorja:

V procesu primarne proizvodnje in predelave so pojavljajo ovire s strani zakonodaje, ki uvajajo nadstandard na prehranskem področju (strožji predpisi, kot v sosednjih državah in EU). Poleg tega je sama zakonodaja preobsežna in s tem nepregledna za uporabnike. Rešitev je v uskladitvi zakonodaje z EU in omejitvi postavljanja dodatnih zahtev. Posamezniki in podjetja bodo tako imeli pri poslovanju manj ovir, s tem nižje stroške, hkrati se bodo ob preglednejši zakonodaji lažje držali pravil, ki jih ta nalaga.

Rešitev 89: Povečanje deleža samooskrbe in ekološke hrane

Odstotek doma pridelane osnovne hrane v Sloveniji, je, z izjemo govejega mesa, mleka in perutnine, v razponu od 30% do 65%. Rešitev je, da se določene ukrepe (subvencije) znotraj razvoja podeželja veže na proizvodnjo hrane, ki se ne bo le proizvajala, ampak tudi tržila. Subvencije se morajo odražati v večji količini doma pridelane hrane, kar pomeni večjo samooskrbo prebivalcev Slovenije. Z večjim deležem doma pridelane hrane bomo zagotavljali prehransko varnost Slovenije in večali odstotek kvalitetnejše hrane.

Evropska komisija v novem programskem obdobju 2014-2020 posveča navedenim vsebinam veliko pozornost, zato navedene vsebine pomenijo tržno priložnost za Slovenijo. Število lokalnih EKO kmetov in skupin proizvajalcev raste prepočasi in tudi taka hrana je težko dostopna večjemu delu prebivalstva. Rešitev je v doslednem izpolnjevanju sprejetih strategij. Z navedenimi ukrepi bomo zagotavljali kvalitetno, varno in zdravo hrano širokemu krogu slovenskega prebivalstva in javnim zavodom.

Rešitev 90: Promocija in trženje lokalno pridelane in predelane hrane, ekološke hrane ter hrane iz drugih shem kakovosti:

V Sloveniji se premalo zavedamo, da je lokalno pridelana hrana večinoma kakovostnejša kot uvožena, poleg tega pa z nakup domače hrane podiramo domače pridelovalce in predelovalce. Rešitev je večje uveljavljanje Zakona o promociji v praksi. Namen tega zakona je osvestiti in izobraziti slovenske potrošnike o pomenu v Sloveniji proizvedene hrane ter s tem povečati povpraševanje po njej na eni stani ter ponudbo slovenske hrane s strani kmetov in ŽPI na drugi

Na ta način bodo potrošniki bolj posegali po slovenski hrani, z zavestjo, da to med drugim pomeni tudi določeno število delovnih mest v Sloveniji. Zaradi večjega povpraševanja bodo tudi kmetje in ŽPI zainteresirani za povečanje tržnega deleža v Sloveniji, vzporedno pa se bo povečala samooskrba.

4.14 Okolje in prostor

Rešitev 91: Skrajšanje postopkov za umeščanje objektov v prostor

Z odpravo nepotrebnih soglasij in administrativnih ovir bomo skrajšali postopke za umeščanje objektov v prostor. Poenostavili bomo postopke pri enostavnih oz. manjših objektih. Čas izdaje dovoljenj se bo meril v dnevih. **Državno in lokalno uradništvo bo tudi na tem področju delovalo po načelu, da je njegova naloga ljudem in podjetnikom pomagati, odpirati možnosti, ne pa jih ovirati.**

Postopki umeščanja objektov v prostor so nerazumljivo dolgi, veliko pa je sploh nerešenih, kar zavira gospodarski in socialni razvoj Slovenije. Za investitorje oziroma državljane so postopki zato tudi do 25% dražji. Rešitev problema je v poenostavitvi in pospešitvi postopkov umeščanja objektov v prostor v skladu z načeli trajnostnega razvoja. Ureditev baz podatkov s področja varstva okolja (po Zakonu o varstvu okolja: vode, zraka, odpadki, tla, emisije), varstva naravne in kulturne dediščine, protipoplavne zaščite) bodo pospešile postopke urejanja prostora, zmanjšala število nepotrebnih postopkov in očistile zakonodajo na način, da bo le-ta operativna in izvedljiva. Številne strokovne podlage in evidence namreč že obstajajo, vendar so neurejene in zato neuporabne. Hkrati se številne študije zaradi tega podvajajo, kar pomeni časovne zamike in visoke finančne vložke.

Rešitev 92: Pospešitev postopkov prostorskega načrtovanja

Pospešili bomo postopke prostorskega načrtovanja. Ministrstva bodo občinam pri tem v pomoč in ne v oviro. Uradnike, ki tega ne bodo dojeli, bomo odpustili.

Na podlagi potreb ljudi in usklajevanja med resorji bomo spremenili, poenostavili in občutno pospešili prostorsko načrtovanje. Odpravili bomo nepotrebna in večkratna soglasja. Odziv ministrstev se bo štel v dnevih, ne v mesecih ali letih. Občutno bomo skrajšali in poenostavili umeščanje razvojnih projektov v prostor. Odpravili bomo odškodnine za spremembo namembnosti zemljišč, ki v naravi ne predstavljajo potenciala za kmetijsko pridelavo, nenormalno pa dražijo in ovirajo gradnjo infrastrukturnih objektov in individualnih gradenj.

Na drugi strani bomo preprečili zemljiške špekulacije s spremembo namembnosti kmetijskih zemljišč, razlika v ceni pa bo prihodek občinskih proračunov. Ministrstva so v preteklih letih potrdila številne spremembe namembnosti kmetijskih zemljišč za celotne komplekse, pri katerih je šlo za špekulativne nakupe in prodaje ter polnjenje žepov politično privilegiranih posameznikov.

Rešitev 93: Celovitost upravljanja z vodami

Vode predstavljajo dobrino ključnega pomena za zdrav razvoj Slovenije. Trenutno je urejanje področja razpršeno med različnimi službami znotraj ministrstva in Agencijo RS za okolje, zaradi česar ni možno vzpostaviti celovitega reševanja problematike voda v Sloveniji, kar zavira tudi druge postopke na področju okolja in prostora. To področje bomo uredili tako s stališča pristojnosti kot organizacije. S tem bodo pitne vode pravilno varovane, z odpadnimi vodami pa se bo trajnostno gospodarilo. Vsem državljanom bo tako zagotovljena zdrava pitna voda ob razumnih finančnih vlaganjih.

Rešitev 94: Skrb za okolje in partnerski odnos države z občinami in posamezniki

Uvedli bomo finančne spodbude za zamenjavo azbestnih streh in opravili zamenjave na vseh strehah vrtcev in šol najkasneje do konca leta 2014.

Sedanje primere dobrih praks nekaterih občin, ki so z večkratnikom NUSZ (t.i. občinski davek na nepremičnine) za prazne objekte pospešile njihovo vrnitev v uporabo, bomo razširili na območje celotne države.

Najkasneje v letu dni bomo prazna stanovanja bivše JA prenesli na občine ali jih prodali.

Zemljišča manjših površin, ki so v državni lasti in predstavljajo občinske ceste, poti, dele funkcionalnih zemljišč k javnim objektom občin, ali ki predstavljajo dele funkcionalnih zemljišč k stanovanjskim objektom, bomo najkasneje v letu dni prenesli na občine.

Legalizirali bomo nedovoljene gradnje v primerih, ko ne pomenijo degradacije okolja in ne predstavljajo konflikta med lastniki v prostoru ter dosledno v letu dni odstranili vse tiste črne gradnje, ki tem kriterijem ne ustrezajo.

Področje koncesionirane javne dimnikarske službe, ki povzroča številne spore in nesporazume med uporabniki in izvajalci bomo uredili tako, da bodo vsi, ki izpolnjujejo pogoje za opravljanje teh storitev in obstoječi koncesionarji dobili dovoljenje (koncesijo), ki bo veljalo za območje celotne države. S tem bo omogočena konkurenčnost, znižale pa se bodo tudi cene storitev.

Rešitev 95: Ureditev gospodarjenja z odpadki najkasneje do leta 2015

Vzpostavili bomo regionalne sisteme ravnanja z odpadki in uredili področja obdelave in zbiranja vseh frakcij odpadkov najkasneje do leta 2015. Cilj je ohranitev čistega okolja, sanacija vseh neustreznih odlagališč ter pocenitev za končne uporabnike.

Slovenija nima vzpostavljenega učinkovitega sistema gospodarjenja z odpadki. Številna območja se soočajo z zapiranjem obstoječih lokacij, novih pa ni dovolj. Iz teh razlogov je področje odpadkov neurejeno in za državljane predrago. Hkrati se z odpadki ne gospodari v celoti.

Rešitev 96: Stanovanjska politika se usmeri v zagotavljanje možnosti, da vsak pride do primernega stanovanja zase in za svojo družino

Podpirali in usmerjali bomo stanovanjsko varčevanje. Obstoječi fond praznih stanovanj bomo iz SSRS prenesli na občine, Stanovanjski sklad Republike Slovenije pa preoblikovali.

4.15 Promet

Rešitev 97: Nacionalni program za skladen razvoj prometne infrastrukture za kopenski promet

Na področju prometne infrastrukture se že skoraj 10 let »intenzivno« delo na pripravi Nacionalnega programa za državne ceste (glavne in regionalne) in le kakšno leto manj na pripravi novega Nacionalnega programa za železniško infrastrukturo. Sprejeli bomo Nacionalni program za skladen razvoj prometne infrastrukture za kopenski promet.

Rešitev 98: Zakon o gradnji prednostnih železniških odsekov in intermodalnih vozlišč

Namen ukrepa je hitra, učinkovita ter trajnostno naravnana gradnja prometne infrastrukture, ki bo v čim manjši meri obremenjevala državni proračun in skrb za namensko rabo sredstev pridobljenih iz privatizacije državnih podjetij, ki poslujejo v prometni panogi. S prejetjem zakona bodo zagotovljeni pogoji za gradnjo JŽI na prioriteten ekonomsko upravičenih odsekih, kar bo pozitivno vplivalo na gospodarsko rast ter odpiranje novih delovnih mest. Izgradnja in posodobitev JŽI bo omogočila Sloveniji, da ohrani geostrateške prednosti ter omogoči nacionalnemu gospodarstvu konkurenčnejši položaj na globalnih trgih. Sodobna železniška infrastruktura in učinkovita intermodalna vozlišča so tudi predpogoj za zagotovitev boljše mobilnosti prebivalstva. Sprejeli bomo zakon o javnem potniškem prometu.

Poleg zaostankov na področju gradnje prometne infrastrukture je mobilnost prebivalstva drugo najbolj pomembno področje, ki je v RS v celoti zapostavljeno. Deloma je temu tako tudi zaradi zastarele infrastrukture in tehnologije (železniški potniški promet in informacijske tehnologije), deloma pa tudi zaradi razdrobljenosti tega področja po posameznih direktoratih ministrstva in nekonsistentne politike MzP. Zaradi specifičnosti teh storitev bo Zakon veliko pozornosti moral nameniti sodelovanju z občinami, saj je samo z državnega nivoja nemogoče implementirati ustrezne razvojne politike in storitve s področja mobilnosti prebivalstva. Glede na to, da se bo problema mobilnosti prebivalstva Slovenija prvič lotila sistematično ter na operativnem nivoju, bo potrebno v sodelovanju z vsemi zainteresiranimi javnostmi ter drugimi ministrstvi (gospodarstvo, sociala, zdravstvo, šolstvo) pripraviti ustrezne zakonske podlage tako na strateški kot izvedbeni ravni. Izboljšana mobilnost prebivalstva in blaga je ključna predispozicija za zagotavljanje ekonomske rasti, zaposlenosti ter socialne enakosti, zato bosta ustrezno podporo temu sektorju zagotovila tako Vlada RS kot državni zbor.

4.16 Velike državne investicije

Rešitev 99: Integralno obravnavanje velikih infrastrukturnih investicij v Strategiji razvoja Slovenije in Resoluciji o nacionalnih razvojnih projektih

Investicije v javno (državno) infrastrukturo se v celotnem obdobju samostojne Slovenije izvajajo izrazito parcialno in razdrobljeno med številnimi državnimi organi in gospodarskimi družbami. Nihče v državi nima celovitega pogleda na načrtovanje javnih investicij, še manj pa celovitega pregleda nad izvajanjem investicij v vseh sektorjih javne infrastrukture. Za doseganje optimalnih sinergijskih učinkov državnih investicij na gospodarski in družbeni razvoj države je enoten in celovit pristop nujen.

Rešitev 100: Ena investicijska družba za vse investicije

Vzpostavili bomo eno gospodarsko družbo v 100% državni lasti za vodenje investicij v državni infrastrukturi.

Celo v okviru enega ministrstva, Ministrstva za promet, se investicije v avtocestno infrastrukturo (DARS), glavne in regionalne ceste (DRSC) in železniško infrastrukturo, obravnavajo popolnoma ločeno - tako organizacijsko (popolnoma ločeni direktorati in organi v sestavi), kot procesno (niti en postopek ni skupen za vso prometno infrastrukturo, istovrstni predpisi praviloma zelo različno urejajo vsebinsko enake postopke za ceste in železnice – npr. priprava in potrjevanje investicijske dokumentacije). Edini stični točki sta minister za promet in proračun RS. Še bistveno bolj neusklajena in nepregledna je ureditev področja investicij med posameznimi ministrstvi oziroma državnimi organi. Zato se je v 20 letih samostojne države vzpostavil sistem posameznih, velikih in manjših »vrtičkov«, ki jih v celoti obvladujejo posamezna, praviloma nepovezana omrežja oz. »lobiji«.

Resorni programi

TRAJNOSTNI RAZVOJ, GOSPODARSTVO, JAVNE FINANCE

4.17 Politična izhodišča, predlog ustavnih sprememb, sistemski cilji in ukrepi ter kratkoročni protikrizni ukrepi

4.17.1 SLOVENSKI RAZVOJNI IZZIV – DRUŽBA BLAGINJE

Slovenski razvojni izziv je mogoče v celoti uresničiti le, če bodo ustvarjalni potenciali naroda in posameznikov izkoriščeni v celoti in če bo lahko vsak član družbe prispeval po svoji moči in hotenju.

Razvoj ne pomeni doseganja statičnih ciljev, saj se bomo nenehno soočali z novimi izzivi svojih dinamičnih in spremenljivih okolij, ki se prav tako razvijajo. Razvoja ni mogoče zožiti na eno samo razsežnost, na primer na rast bruto domačega proizvoda oz. zgolj na ekonomijo. Razvoj delimo na merljivi – kvantitativni del, kamor uvrščamo rast bruto domačega proizvoda, konkurenčnost Slovenije, višino inflacije in zadolženosti, in na nemerljivi – kvalitativni del, kjer so kakovost življenja, izražena kot vključenost in varnost, kultura, raven demokracije in solidarnosti v družbi. Razvoj, kot ga razume Slovenska demokratska stranka, vključuje naslednje razsežnosti:

- človeško razsežnost, ki zajema z vseh vidikov kakovostno in dolgo življenje, posameznikove pravice in odgovornosti z aktivno ter hkrati svobodno vključenostjo v vse ključne družbene podsisteme, z udeležbo pri ustvarjanju in uživanju materialnega in duhovnega bogastva družbe;
- kulturno razsežnost, ki nudi posamezniku in družbi vir pripadnosti, identitete, temeljnih vrednot in norm, tako v okviru slovenske nacije kot v širših okvirih evropske in zahodne civilizacije;
- socialno razsežnost, ki pomeni krepitev medčloveškega zaupanja, sodelovanja in solidarnosti ter zahteva ravnotežje med modernim individualizmom in vključenostjo v moderno nacionalno in druge skupnosti;
- politično razsežnost, ki zajema nenehno krepitev in poglobljanje demokracije, od lokalne prek nacionalne do evropske transnacionalne ravni, spoštovanje in varovanje pravnega reda, zagotavljanje politične učinkovitosti in transparentnosti;
- gospodarsko razsežnost, ki jo zagotavlja svobodno tržno gospodarstvo v urejenih pravnih in etično-socialnih okvirih. Njeno glavno gonilo so lahko samo neovirana individualna podjetniška pobuda in – v vse večji meri – ustvarjanje, razširjanje in uporaba znanja.

Vse te razsežnosti razvoja so medsebojno tesno prepletene, hkrati pa so med seboj tudi vzročno in posledično povezane, tako da lahko razvoj katerekoli od njih prispeva k razvoju vseh drugih in obratno.

Slovenski demokrati se zavedamo, da bo tudi v prihodnje prihajalo do navideznih in resničnih protislovij, v katerih bo razdrobljenost na eni strani naraščala, hkrati pa se bo uveljavil proces rastoče globalizacije. Globalizacija pomeni za nas izziv in priložnost, ne

pa grožnje. Evropske integracije so po eni strani del globalizacijskih procesov, hkrati pa Sloveniji ponujajo možnost, da se tem procesom aktivno prilagaja in jih izkorišča v prid lastnega razvoja. Obstajajo pa tudi vprašanja, ki se lahko uspešno rešujejo samo na svetovni ravni, npr. varstvo okolja, zadostna in varna oskrba z energijo, razširjenost jedrskega orožja, moderne elektronske komunikacije, demilitarizacija ipd. Proces globalizacije odpravlja tudi jezikovne meje. SDS podpira večjezičnost, širjenje jezikovne kulture in promocije slovenskega jezika ne le doma in v zamejstvu, temveč tudi drugod po svetu.

Družbenega razvoja ni mogoče prepuščati spontanosti, niti ga ni mogoče načrtovati v vseh podrobnostih.

Sodobna družba, slovenska in evropska, zahteva takšno gospodarstvo, v katerem ima vsakdo možnost uspeti, hkrati pa se zavedati lastne odgovornosti. Pravila igre morajo biti pri tem jasna, pregledna in veljavna za vse. Moderna ekonomska kultura predpostavlja, da se inovativnost, ustvarjalnost, iznajdljivost, marljivost in tveganje nagradujejo. Gospodarstvo potrebuje stabilnost. Slovenski demokrati izhajamo iz načela, da je za hitro in vzdržno gospodarsko rast potrebno trg dela in kapitala osvoboditi ovir, ki zavirajo konkurenčnost, hkrati pa je potrebno poskrbeti za dejavnike, ki dolgoročno pospešujejo rast skupne produktivnosti. Samo tako naravnana gospodarska politika lahko Slovenijo pripelje med najrazvitejše države Evrope.

Zagovarjamo čim manj neposrednega državnega lastništva v gospodarstvu. Tam, kjer ima država zaradi javnega interesa kontrolni delež, pa naj vodi politiko aktivnega lastništva in ravna kot dober in skrben gospodar. Prepletenost politike in gospodarstva je ugodno okolje za razmah klientelizma in korupcije, proti katerima se bo Slovenska demokratska stranka vztrajno in dosledno borila. Slovenska demokratska stranka zaupa podjetnikom in bo storila vse za razmah njihove ustvarjalnosti in uspeha na trgu. Liberalizacijo v gospodarstvu razumemo kot preprečevanje monopolov in netransparentnosti ter s tem ustvarjanje ugodnega okolja za svobodno podjetništvo.

Slovenska demokratska stranka še posebej podpira nastajanje, obstoj in razvoj mikro, malih in srednjih podjetij. Pluralizem lastništva in odstranitev centrov moči, ki temeljijo na lastniških in političnih monopolih, sta pogoja za razvoj in utrjevanje demokratičnih odnosov v družbi in resnično svobodnega in zadovoljnega človeka. Slovenski demokrati razumemo povečevanje konkurence v gospodarstvu tudi kot del demokratizacije naše družbe.

Slovensko gospodarstvo naj z uspešnim poslovanjem omogoča blaginjo in visoko kakovost življenja vsem državljanom v skladu z njihovim delom, znanjem, ustvarjalnostjo in podjetništvom. Z ohranjanjem in krepitvijo svoje gmotne substance pa naj zagotavlja materialni in duhovni razvoj tudi prihodnjim rodovom. Zaradi tega se zavzemamo za upoštevanje medgeneracijske solidarnosti in medgeneracijske pravičnosti. Ni dobro, če se bremena, nastala zaradi demografskih sprememb, prenašajo na prihodnje aktivne generacije.

Slovenski demokrati se zavzemamo za socialno pravično družbo, katere temelj je konkurenčno gospodarstvo, ki hkrati omogoča solidarnost med ljudmi, med generacijami, med regijami in državami. Vsi smo odgovorni za to, da ustvarjamo družbo blaginje, ki je naš temeljni cilj. Družbo blaginje lahko ustvarjamo tudi na podlagi partnerstva med javno in zasebno sfero, s čimer kvalitativno nadgrajujemo klasični model socialne države.

Cilj vsake na znanju temelječe družbe je, da dijaki, študentje in udeleženci vseživljenjskega učenja glede na svoje sposobnosti dosežejo najboljšo in želeno izobrazbo, s čimer si bodo zagotovili konkurenčnost na trgu dela in zaposlitev. Zato je potrebno, da se celoten šolski sistem odziva na potrebe družbe, zlasti gospodarstva.

Za gospodarski razvoj je čedalje pomembnejše znanje. Biti najbolj konkurenčen proizvajalec, je manj povezano z lokacijo naravnih virov, bolj pa z obvladovanjem tehnologije, ki je potrebna pri uvajanju novih izumov. V prihodnje bomo uspešni le, če bomo znali povezati izum, oblikovanje izdelka, njegovo proizvodnjo, prodajo in servisiranje. Uveljaviti se moramo v panogah, kjer imamo primerjalne prednosti pred drugimi. V ta namen moramo usposobiti tako podjetniško okolje, da bo konkurenčno na globalni ravni.

Slovenija mora doseči produktivnost dela, ki bo primerljiva z najbolj razvitimi državami OECD. V ta namen bo SDS še naprej spodbujala podjetništvo in podpirala odpravo ostankov samovoljnosti državne birokracije, ki prek svojih nadzornih mehanizmov, regulacije, centralizma in arbitrarnosti duši ustvarjalno pobudo. S tem se bo Slovenija dokončno iztrgala iz skupine postsocialističnih držav in njihovih nizkih inovacijskih, produktivnostnih in razvojnih kazalcev. V ta namen bo skušala doseči razmerje raziskovalno-razvojnih potencialov v gospodarstvu, na univerzah in v vladnem sektorju kot v visoko razvitih državah EU.

V slovenskem gospodarstvu bomo ustvarjali inovacijsko ozračje, ki bo z univerzami, inštituti in drugimi raziskovalno-razvojnimi organizacijami pospeševalo tehnološki razvoj. V ta namen bo vsakršne oblike državnih pomoči in spodbud potrebno vezati na učinke tehnološkega razvoja, na gospodarsko rast in na odpiranje novih, produktivnih delovnih mest na podlagi državnega razvojnega programa. Državni razvojni program bo vseboval jasna merila in vnaprej znane kriterije, ki se bodo ravnali po merilih mednarodne konkurenčnosti, mednarodno primerljivi višini plač in povečanja števila delovnih mest. V zvezi s tem je potrebno naš trg dela osvoboditi ovir, ki preprečujejo konkurenčno nastopanje delojemalcem na tem trgu.

Informacijska družba za vse je cilj, ki pa ga bomo dosegli tako, da bomo skupaj z Evropsko unijo zgradili evropsko informacijsko infrastrukturo in to tudi v komercialno manj zanimivih območjih oz. na podeželju. Uporaba informacijsko-komunikacijske tehnologije, ki povečuje učinkovitost in s tem tudi produktivnost, je temeljni pogoj, da Slovenija skupaj z drugimi članicami Evropske unije postane bolj konkurenčna v globalnem svetu. Celovita politika države na področju informacijsko-komunikacijske

tehnologije mora na področju zakonodaje, akcijskih načrtov, razvoja in raziskav slediti najrazvitejšim državam.

Za doseganje konkurenčnosti slovenskega gospodarstva je potrebno vzpostaviti takšno gospodarsko okolje, ki bo omogočalo maksimalno izrabo znanja za inovacije proizvodov in storitev. Po drugi strani pa mora biti vse to usklajeno s trajnostnim razvojem, ohranjanjem okolja ter sledenjem najperspektivnejšim gospodarskim panogam in tehnologijam za načrtno krepitev tehnologij obnovljivih virov energije. Potrebno je podpirati tudi razvoj in uporabo energetske varčnih tehnologij.

Slovenska demokratska stranka se pridružuje vsem tistim evropskim konceptom, ki poudarjajo izobraževanje, trajnostni razvoj, kakovostno zaposlenost, zdravo okolje in socialno kohezijo. Vse to so dosežki evropske kulture. Kulturno politiko razumemo kot vzpostavljanje ustreznega kulturnega okolja, v katerem se rojeva na znanje oprto gospodarstvo. Kultura v tem pomenu zato ni samo zgodovinski temelj nacionalne samobitnosti in sodobna evropska prepoznavna individualnost slovenske države v kohezivnosti večinskih in manjšinskih kulturnih identitet, temveč tudi temelj ekonomskega bogastva. V smislu evropske duhovnosti pa je kultura seveda predvsem svobodno, ustvarjalno in kritično zadržanje do sveta. Slovenska demokratska stranka še posebej poudarja pomen sinergije kulture, izobraževanja in znanosti za obstoj in vsestranski razvoj Slovenije, zato bo upoštevala to celovitost in spodbujala vlaganja na teh področjih.

Trajnostni razvoj ne zahteva le zdravega in uspešnega gospodarstva, ki je sicer predpogoj zanj, vendar so potrebne še socialna, okoljska, izobraževalna, kulturna in varnostna politika. Vse te politike skupaj zagotavljajo regionalno in prostorsko skladen razvoj, ki bo predmet širokega političnega in družbenega soglasja ter bo hkrati zagotavljal evropsko kakovost življenja vsakega posameznika, ne glede na to, v katerem delu države bo živel in ustvarjal.

Slovenski demokrati upoštevamo in nadgrajujemo vse, kar je v idejah družbenega razvoja pozitivno. Izzivi modernega časa so vseobsežni in zato terjajo prav takšne odgovore. Na programski ravni nanje odgovarjamo z našim političnim programom, s katerim želimo ustvarjati podlago za splošno blaginjo v Sloveniji.

(Razvojni del političnega programa SDS – celoten program je dostopen na www.sds.si)

Podlaga za razvojno vizijo je tudi dokument »Vizija 20+20«, IJP, marec 2010.

4.17.2 USTAVNE SPREMEMBE

Javne finance, gospodarstvo, trajnostni razvoj

1. omejitev deleža javne porabe v BDP na 45 %

... člen nove ustave:

Vsi odhodki države za financiranje javne porabe lahko znašajo največ 45 % bruto domačega proizvoda.

Obrazložitev:

Odhodki države vključujejo odhodke centralne države, SOD-a, SPIZ-a, ZZZS in podjetja, ki imajo prihodke od države, večje od 50 %. Tako je po metodologiji ESA 95.

Sedanja ustavna ureditev (ne ureja natančno):

Poglavje Javne finance

Vsi prihodki in izdatki države in lokalnih skupnosti za financiranje javne porabe morajo biti zajeti v njihovih proračunih. (obstoječi 148. člen ustave)

2. lastnina kot odgovornost

... člen nove ustave:

Vsak lastnik in vsak gospodarski subjekt je v skladu s svojimi možnostmi pod enakimi pogoji dolžan prispevati za skupne potrebe.

Obrazložitev:

Obstoječa ustava nikjer neposredno ne definira odgovornosti lastnikov, da iz prihodkov od lastnine prispevajo tudi za skupne potrebe. Zakonu zgolj nalaga, da določi način pridobivanja in uživanja (zgolj za lastnika) lastnine tako, da je zagotovljena njena gospodarska, socialna in ekološka funkcija.

Sedanja ustavna ureditev (ne ureja natančno):

*Poglavje **Gospodarska in socialna razmerja***

Zagotovljena je pravica do zasebne lastnine in dedovanja. (obstoječi 33. člen ustave)

Zakon določa način pridobivanja in uživanja lastnine tako, da je zagotovljena njena gospodarska, socialna in ekološka funkcija.

Zakon določa način in pogoje dedovanja. (1. in 2. odstavek obstoječega 67. člena ustave)

Gospodarska pobuda je svobodna. (obstoječi 74. člen ustave)

3. trajnostni razvoj in podjetništvo – pomemben del vzgoje v šolah

... člen nove ustave:

Izobraževanje, financirano iz javnih sredstev, zagotavlja osnovna znanja za trajnostni razvoj države in podjetništvo.

Obrazložitev:

V splošnem interesu države je, da se mladim generacijam posreduje čim več koristnih znanj za oblikovanje podjetniške miselnosti in načel trajnostnega razvoja. Ustavna

obveza naj prisili oblikovalce in izvajalce šolskih programov, ki se financirajo iz javnih sredstev, da programe čim prej preoblikujejo v tej smeri.

Izobraževanje je svobodno.

Osnovnošolsko izobraževanje je obvezno in se financira iz javnih sredstev.

Država ustvarja možnosti, da si državljani lahko pridobijo ustrezno izobrazbo. (obstoječi 57. člen ustave)

4. ustvarjanje pogojev za hitro praktično uporabo novih rešitev in dosežkov ... člen nove ustave:

Država ustvarja pogoje za učinkovito uporabo najnovejših tehnoloških rešitev in znanstvenih dosežkov za hitrejši trajnostni razvoj, za boljše in bolj pregledno delovanje javnih služb ter za zagotavljanje enakih možnosti.

Obrazložitev:

Splošen razvoj države, predvsem pa načelo zagotavljanja enakih izhodiščnih možnosti v življenju, terja od upravljavcev države, da nove tehnološke in znanstvene dosežke čim prej prenesejo v prakso in jih naredijo čim bolj enako dostopne vsem svojim državljanom. Aktualen tovrsten primer je možnost dostopa do širokopasovnih komunikacijskih povezav. Osnovnošolec, ki ima to možnost – tako v šoli kot doma – 24 ur na dan, ima neprimerno večjo možnost dostopa do znanja kot pa njegov vrstnik v nekem drugem delu države. Njune izhodiščne in siceršnje možnosti zato niso enake.

4.17.3 RAZVOJNI CILJI IN SISTEMSKI UKREPI

A. Merljivi razvojni cilji ter poti do njih

1. Prebivalci Slovenije naj se po kakovosti življenja uvrščajo v zgornjo polovico članic OECD. Merilo je analiza OECD »Better Life Index«, po katerem se je Slovenija v letu 2011 pri osmih indikatorjih uvrstila pod povprečje OECD, pri samo treh pa nadpovprečno. Cilj je, da se pri večini indikatorjev uvrsti v zgornjo polovico in da pri nobenem ni v spodnji tretjini;
2. Slovenija naj v petih letih postane nadpovprečno razvita članica EU in se v naslednjih letih razvija za tri odstotne točke hitreje od povprečja EU;
3. Razvoj naj bo enakomeren. Neenakost v družbi, merjena s količnikom *gini*, se ne bo povečevala. Neenakost med slovenskimi regijami (merjeno kot povprečje med spodnjim in zgornjim kvartilom) se bo zmanjšala za deset odstotnih točk.

Način za doseganje ciljev:

- Splošno: vzpostavitev ravnotežja med socialno državo in tržnim gospodarstvom, delujoča pravna država;
- Zgled: skandinavski ekonomsko-socialni model (veliko ekonomske svobode, dosti socialne države, nizka korupcija, enake možnosti za vse);

- Državljan v središču: Cilje bodo dosegli državljani, ne politika. Ta ima nalogo, da jim odpira priložnosti za izobraževanje, napredovanje v poklicu, ustvarjalnost in podjetnost.

Ukrepi za doseganje ciljev:

1) Izboljšanje poslovnega okolja

Vzroke za slabo uvrstitev Slovenije na lestvicah, ki merijo prijaznost gospodarskega okolja in jih objavljajo IMF, Svetovne banka in IMD, bomo sistematično odpravili z naslednjimi ukrepi:

- **reformo pravne države:** spremembe procesne zakonodaje, ki bistveno skrajša iskanje pravice na sodišču, registracijo premoženja; ..., ukrepe za pospešitev sojenja, preprečevanje izmikanja strank v postopku;
- **reformo trga dela:** podjetniki lahko svobodno izbirajo, kdo zanje dela in delavci svobodno izbirajo, kje se zaposlijo;
- **pritegnitvijo tujih investicij:** nekaj prijaznih konkretnih gest do tujih investorjev, da Slovenija spet pride na dober glas; poenostavitev izvajanja prostorske zakonodaje, kar bi zelo olajšalo dostop do prostora in ne bistveno poslabšalo izgleda krajine;
- **izboljšanjem učinkovitosti javnega sektorja s tremi ukrepi, ki so:** (a) sistemska vzpostavitev uvajanja in merjenja mehanizmov poslovne odličnosti, (b) sistemska vzpostavitev konkurence med javnimi in zasebnimi ponudniki vseh javnih storitev in (c) večji vpliv (ne)zadovoljnih strank (bolnikov, študentov, ...) na javno financiranje.

Konkreten cilj je, da se na lestvici IMD uvrstimo med 20 najboljših držav (zdaj 50+, pod prejšnjo vlado 30+) ter da na lestvicah IMF in Svetovne banke, ki merijo skoraj vse države z različnimi parametri, po nobenem ne zaostajamo za uvrstitvijo po BDP na prebivalca, torej, da nismo slabši od 29. mesta.

2) Ustvarjanje pogojev za razvoj kreativne ekonomije

Gospodarska kriza je razgalila slabosti, ki so bile v slovenskem gospodarstvu v dobrih časih skrite. Propadajo podjetja, ki so jim dodelavni posli puščali zgolj drobtine. Proizvajalci sestavnih delov in polizdelkov, tudi tisti z lastnim razvojem, živetarijo in so prepuščeni na milost in nemilost okrevanja svojih glavnih kupcev.

V poročilu »Creative Economy Report 2008« so Združeni narodi zapisali: »Kreativna ekonomija ima potencial, da generira prihodke in delovna mesta ter hkrati promovira socialno inkluzivnost, kulturno pestrost in človeški razvoj.« V Sloveniji ni ustreznih slovenskih strategij na področju kreativnih industrij ali ambicij k prehodu v kreativno ekonomijo niti primerne institucionalne podpore.

Globalizacija in množična industrijska proizvodnja sta tudi iz večine industrijskih izdelkov naredili dobrine, podobne surovinam. Med seboj tekmujejo samo še s svojo ceno. Nekateri pa so vendarle lahko dražji od drugih. To so tisti, v katerih kupec najde

nekaj več – morda so lepo oblikovani, znanih znamk, so “zdravi” in podobno. Skupku teh lastnosti lahko rečemo identiteta izdelka ali storitve.

Slovensko gospodarstvo se mora v veliki meri prestrukturirati. Ne more se prestrukturirati od zunaj, ne more ga prestrukturirati vlada z dekreti, lahko pa uredi nekatere pogoje, da se bo le-to prestrukturiralo v smeri kreativne ekonomije. Slednja lahko edina v Sloveniji na dolgi rok zagotovi solidno plačana delovna mesta in deleže na globalnem trgu.

B. Sistemski ukrepi

1. Javno finančna konsolidacija – 45-odstotni delež javnih odhodkov v BDP do leta 2015

Javno finančna konsolidacija temelji na dveh temeljnih izhodiščih, in sicer:

- na ukrepih za izboljšanje konkurenčnosti slovenskega gospodarstva, ki temeljijo na zmanjšanju obdavčitve dobičkov oz. dohodkov, povečanju olajšav za investicije (povečanje olajšav za investicije in raziskave in razvoj) ter davčnih ukrepov za lažji začetek poslovanja in
- na varčevanju javnega sektorja, in sicer zmanjšanju odhodkov v letu 2012 za 2% BDP, v letu 2013 za 1,5% BDP, v letu 2014 za 1,2% BDP, v letu 2015 za 0,8% BDP in v letu 2016 za 0,8% BDP.

Predvideno je, da se bodo zaradi ukrepov za izboljšanje konkurenčnosti gospodarstva prihodki iz naslova davkov povečevali.

Cilji finančne konsolidacije so, da znašajo odhodki javnega sektorja po ESA 95 leta 2016 45 % BDP, da se primanjkljaj zmanjša na minimum oz. se odpravi ter da se zaustavi in stabilizira zadolževanje države.

	2011	2012	2013	2014	2015	2016
BDP (mio EUR)	35.876	36.486	37.289	38.333	39.598	41.103
Rast BDP (%)		1,7%	2,2%	2,8%	3,3%	3,8%
Izpad prihodkov zaradi ukrepov						
Povečati splošno in posebne olajšave pri dohodnini (mio EUR)		-45,00	-45,00	-45,00	-45,00	-45,00
Znižanje trošarin (mio EUR)		79,20	90,60	90,60	90,60	90,60
Znižanje stopnje davka od dohodka pravnih oseb za 5 o.t. (mio EUR)		-27,50	-32,50	-37,50	-42,50	-47,50
Uvesti neomejeno 40% olajšavo investiranega zneska v osnovna sredstva (mio EUR)		-30,30	-33,30	-40,00	-50,00	-60,00
Povečanje olajšave investiranje zneske v raziskave in razvoj na 100% (mio EUR)		-24,20	-26,60	-26,60	-26,60	-26,60
Uvesti t.i. davčne počitnice za novoustanovljena podjetja (mio		-70,00	-100,00	-80,00	-60,00	-40,00

EUR)						
Skupaj (mio EUR)		-117,80	-146,80	-138,50	-133,50	-128,50
Skupaj (% BDP)		-0,32%	-0,39%	-0,36%	-0,34%	-0,31%
Tekoča konsolidacija javnih financ (% BDP)		2,00%	1,50%	1,20%	0,80%	0,60%
Kumulativna konsolidacija javnih financ (mio EUR)		729,72	1289,06	1749,05	2065,84	2312,45
Omejitev javne porabe (% BDP)		2,00%	3,46%	4,56%	5,22%	5,63%
Odhodki - ESA-95 (% BDP)	17.543	17.112	16.945	16.996	17.298	17.787
Odhodki - ESA-95 (% BDP)	48,90%	46,90%	45,44%	44,34%	43,68%	43,27%
Prihodki - ESA-95 (mio EUR)	15.534	15.754	16.111	16.613	17.210	17.916
Prihodki - ESA-95 (% BDP)	43,30%	43,18%	43,21%	43,34%	43,46%	43,59%
Primanjkljaj - ESA-95 (mio EUR)	-2.009	-1.358	-834	-383	-87	129
Primanjkljaj - ESA-95 (% BDP)	-5,60%	-3,72%	-2,24%	-1,00%	-0,22%	0,31%
Dolg - ESA-95 (mio EUR)	16.100	17.458	18.292	18.675	18.762	18.634
Dolg - ESA-95 (% BDP)	44,88%	47,85%	49,06%	48,72%	47,38%	45,33%

2. Takojšnja sanacija bančnega sistema – zagotovitev stabilne lastniške strukture in učinkovitega upravljanja bank (hkrati sistemski in protikrizni ukrep)

Brez hitre in učinkovite sanacije največjih državnih bank se vloga le-teh kot finančnih posrednikov ne bo normalizirala. Brez sanacije največjih bank tudi zagon gospodarstva ne bo možen oz. bo zelo počasen. Nesporno dejstvo je, da so slabi krediti in odvisnost večine (predvsem največjih) bank od dragih virov financiranja v tujini, temeljni in glavni razlog, da je slovenski bančni sistem nesposoben normalne kreditne aktivnosti, ki pa je nujno potrebna za izhod iz krize. Nesporni pa sta tudi dejstva, da brez sanacije bilanc bank vsa dana jamstva države za kredite podjetjem ne delujejo (in tudi ne morejo delovati) in da vlaganje sredstev, ki so pridobljena od izdanih državnih obveznic v neočiščene banke, pomeni nesporno metanje davkoplačevalskega denarja v črno luknjo.

Hkrati s sanacijo bank mora potekati konsolidacija lastniške strukture državnih bank in ostalih podjetij v državni lasti tako, da država zadrži 25 % + 1 delnico ter z jasnim ciljem, da se zagotovi takšno vodenje in upravljanje, da banke in podjetja varno in dobičkonosno poslujejo.

Določiti se mora primarna vloga SID banke, ki mora postati razvojna banka, ki bo s svojo kreditno in zavarovalno aktivnostjo zagotavljala uspešnejše delovanje zdravega in propulzivnega dela gospodarstva ter uspešno tekmovanje podjetij s konkurenco.

3. Priprava velikih državnih projektov za vlaganja, predvsem na področju infrastrukture

Pospešeno in učinkovito se mora vlagati v javno infrastrukturo, ker to omogoča ponovno oživitev gospodarstva in s tem posledično odpiranje novih delovnih mest. Uskladiti je potrebno zakonodaje na področju javnega naročanja, gradenj, varstva okolja, prostora. Poskrbeti moramo za izvedbo projektov, ki omogočajo takojšnje črpanje sredstev iz Evropskih skladov.

4. Nacionalni energetska programa

Nacionalni energetska program (NEP) bo dal nadaljnje razvojne usmeritve. V ospredju bo učinkovita izraba obnovljivih virov energije, predvsem biomase in preostalih vodnih virov. Pospešiti moramo projekt NEK 2 ter nadaljevati in dokončati projekt izgradnje bloka 6 Termoelektrarne Šoštanj v prvotnih finančnih okvirjih,

5. Poenostavitev postopkov javnega naročanja in zagotovitev transparentnega pridobivanja poslov prek javnih naročil;

Vsak, ki se prijavi na javni razpis, bo moral razkriti celotno lastniško strukturo. Izbor ponudnika bo vezan na odgovornost vodilne osebe v instituciji za izbor najbolj gospodarne odločitve. Pri reviziji javnih naročil bo zmanjšana možnost pritožb iz proceduralnih razlogov. Povečale se bodo možnosti za sodelovanje malih in srednje velikih podjetij na javnih razpisih.

6. Povečanje možnosti dostopa do širokopasovnega omrežja

Dostop do interneta bo deklariran kot državljanska pravica in bo zagotovljen vsem po dostopnih pogojih.

IV. Izbrani protikrizni ukrepi

1. Znižati stopnjo davka od dohodkov pravnih oseb za 10 odstotnih točk

Prejšnja vlada je že naredila prve korake k znižanju obdavčitve dohodkov pravnih oseb, ko je znižala stopnjo davka iz 25 % na 20 %. Trend zniževanja stopnje davka bi bilo potrebno še posebej v času krize nadaljevati in znižati obdavčitev na 10 % v naslednjih petih letih. Analogno bi znižanju davka za pravne osebe sledilo tudi zmanjšanje davka iz dejavnosti za samostojne podjetnike in zmanjšanje obdavčitve za kmete. S tem bi se povečevala konkurenčnost slovenskega gospodarstva, hkrati pa bi ugodnejša obdavčitev pravnih oseb pritegnila tuje investitorje.

2. Uvesti neomejeno 40-odstotno olajšavo investiranega zneska v osnovna sredstva

Investicije so ključnega pomena, da ostane podjetje konkurenčno, prav tako pa je to pot k povečanju zaposlovanja. S takšnim ukrepom se spodbuja podjetja, da investirajo, kolikor jim omogočajo finančne zmožnosti in na tako prehajajo v proizvodnjo z višjo dodano vrednostjo.

3. Povečati olajšavo na investirane zneske v raziskave in razvoj na 100 %

Investicije v R&R je smiselno spodbujati, saj se na ta način ustvarjajo nova znanja, novi patenti, novi proizvodi. Z olajšavo za raziskave in razvoj se ne zagotovi le olajšava oz. prihranek denarja, ampak država s tem daje jasen signal, da podpira investicije v raziskave in razvoj gospodarstva kot celote. Vsekakor bi bilo bolj smiselno prepustiti odločitve, ali investirati v R&R, posameznim podjetnikom, kakor pa prek zapletenih in dolgotrajnih administrativnih postopkov deliti sredstva, ki jih v ta namen deli država v obliki subvencij.

4. Uvesti pavšalno obdavčitev za samostojne podjetnike in mikro podjetja

Po sedanjem sistemu lahko zavezanci, ki opravljajo dejavnost z upoštevanjem normiranih odhodkov, na poenostavljen način ugotavljajo davčno osnovo, pri čemer izhajajo iz dejanskih prihodkov, odhodki pa so določeni v pavšalu 25 odstotkov ustvarjenih prihodkov. Izjema so zavezanci, ki opravljajo kmetijsko, gozdarsko in dopolnilno dejavnost na kmetiji, dejavnost domače in umetne obrti – slednji lahko pri ugotavljanju davčne osnove upoštevajo normirane odhodke v višini 70 odstotkov ustvarjenih prihodkov. Za njih ne obstaja obveznost vodenja poslovnih knjig in evidenc, če prihodki iz dejavnosti ne presegajo 42 tisoč evrov in ne zaposlujejo delavcev. Predlagamo, da se omejitev prihodkov poveča iz sedanjih 42 tisoč evrov na 250 tisoč evrov, hkrati pa se takšna obdavčitev razširi tudi na pravne osebe.

Pavšalna obdavčitev prispeva k zmanjšanju administrativnega bremena za najmanjše podjetnike – tako fizične kot pravne osebe, hkrati pa ne povzroča bistvenega proračunskega izpada. Na drugi strani omogoča davčni upravi, da svoje resurse preusmeri v bolj učinkovit nadzor na tistih področjih, kjer je lahko učinek le-tega večji. Takšen ukrep torej pripomore k administrativni razbremenitvi, tako na strani podjetnika kot države.

5. Uvesti t. i. davčne počitnice za novoustanovljena podjetja

Ko je gospodarstvo v krizi, je potrebno čim bolj zmanjšati vsa bremena pri novoustanovljenih podjetjih. S t. i. davčnimi počitnicami omogočimo podjetju v začetnem prehodnem obdobju (3 leta), da ne plačuje davka na dohodke podjetja in tako ustvari maksimalno rast in razvoj. Takšen ukrep običajno ne povzroči velikih proračunskih izgub, saj večina novoustanovljenih podjetij na začetku posluje z izgubo, šele v kasnejšem obdobju pa poslujejo dobičkonosno.

6. Zmanjšanje davčno-administrativnih bremen gospodarstva

V okviru zmanjšanja davčno-administrativnih bremen je treba:

- poenostaviti postopke dokazovanja oprostitev in olajšav;
- poenostaviti postopke za odlog in obročno plačevanja davkov;
- zagotoviti bistveno manjše število transakcijskih računov za plačevanje davkov in prispevkov;
- zagotoviti bistveno hitrejše reševanje pritožb na drugi stopnji pritožbenega organa.

Potrebno je skrajšanje rokov za pridobitev vseh dovoljenj v zvezi s poslovanjem podjetij (registracije, gradbena dovoljenja in podobno) ter spodbuditi prehod na celovito elektronsko poslovanje.

7. Znižanje trošarin

Trošarinska politika sedanje vlade na področju naftnih derivatov je ekonomski absurd. Zaradi visokih in nekonkurenčnih cen naftnih derivatov se zmanjšuje povpraševanje in s tem potrošnja ter posledično prihodki državnega proračuna. Predlagamo takšno trošarinsko politiko, da bodo cene naftnih derivatov za 5 do 10 % nižje od cen v sosednji cenovno najugodnejši državi.

8. Oprostitev davka od dohodkov od inovacij

4.18 Inovacije pomenijo ključen premik gospodarstva k večji dodani vrednosti, zato predlagamo, da se oprostijo plačila dohodnine od dohodkov s tega naslova.

9. Zmanjšanje administrativnih bremen za gospodarstvo

Skrajšati moramo roke za pridobitev vseh dovoljenj v zvezi s poslovanjem podjetij (registracije, gradbena dovoljenja ipd). Spodbuditi moramo prehod na celovito elektronsko poslovanje, obenem pa moramo zamrzniti ustanavljanje novih javnih agencij ter ukiniti nepotrebne.

10. Učinkovitejša podpora za internacionalizacijo gospodarstva

Predlagamo koordinacijo vseh nosilcev za usmerjeno podporo ohranjanja bližnjih trgov in vstopov na oddaljene trge, še posebej naj se nameni pozornost vključitvi malih in srednje velikih podjetji in spodbujanje le-teh v izvozno poslovanje. Mreža ekonomske diplomacije mora delovati proaktivno, zato naj se ohrani v okviru Ministrstva za gospodarstvo. Potrebno je vzpostaviti učinkovit sistem odobravanja vizumov, ki bo usklajen s potrebami gospodarstva.

Podpiramo nadaljevanje in implementacijo projekta »GO International«, ki ga je pripravila Gospodarska zbornica Slovenije.

DELO, DRUŽINA IN SOCIALNE ZADEVE

Cilji in ukrepi na področju trga dela in socialne varnosti

Hitrejša gospodarska rast je največji spodbujevalec zaposlenosti in najboljše sredstvo socialne varnosti ter družbene vključenosti prebivalstva. S prerazporeditvijo narodnega dohodka bo država skrbela, da bosta vsem državljanom zagotovljeni osnovna socialna varnost in enaka možnost zadovoljevanja osnovnih osebnih in skupnih eksistenčnih potreb.

1. Predlog ustavnih sprememb

"Vsaka starejša oseba ima pravico do dostojnega in samostojnega življenja ter sodelovanja v družbenem in kulturnem življenju."

2. Strateški cilji na področju trga dela in socialne zaščite:

- Povečati zaposlenost (na 75 % v starostni skupini od 20-64 let do leta 2020);
- Zmanjšati brezposelnost (na raven iz leta 2008 do leta 2015);
- Zmanjšati tveganje revščine (znižanje števila prejemnikov državne socialne pomoči (DSP) za 20 % do leta 2015).

2.1 Ukrepi za doseganje strateških ciljev:

Z različnimi – tudi finančnimi – spodbudami bomo pospeševali nastanek in razvoj delovnih mest, ki so prilagojena starejšim, zdravju neškodljiva in prispevajo k trajnostnemu razvoju. Spodbujali bomo programe vseživljenjskega učenja in izvajali ukrepe v podporo zdravemu življenjskemu slogu. Zagotovili bomo stimulacije za daljše ostajanje v zaposlitvi za zaposlene in delodajalce.

Prenovili bomo ukrepe aktivne politike zaposlovanja, kjer bomo zmanjšali razdrobljenost programov, racionalizirali postopke vključevanja brezposelnih in dosledno spremljali učinkovitost posameznih programov. Znotraj teh ukrepov bomo okrepili predvsem programe javnih del in programe, namenjene usposabljanju in prekvalifikaciji brezposelnih za poklice, za katere na trgu vlada največje povpraševanje.

Spodbujali bomo programe zaposlovanja težje zaposljivih in dolgotrajno brezposelnih ter podpirali uveljavitev socialnega podjetništva v praksi.

3. Cilji na področju zaposlovanja in trga dela

- Zmanjšati segmentacijo na trgu dela;
- Zagotoviti varnost zaposlenih v primeru izgube zaposlitve;
- Znižati stroške dela;
- Povečati usposobljenost in kompetentnost zaposlenih.

3.1 Ukrepi za doseganje ciljev na področju zaposlovanja in trga dela:

Prenovili bomo delovno-pravno zakonodajo v smeri zmanjšanja razlik v pravicah, ki izhajajo iz različnih vrst zaposlitvenih razmerij. Posebej bomo pozorni na ukrepe, ki bodo spodbujali zaposlovanje za nedoločen čas.

Oblikovali bomo sklad za odpravnine, ki bo omogočal delavcem, ki so izgubili zaposlitev, ustrezno varnost v času iskanja nove zaposlitve. Sredstva, ki se bodo stekala na individualni račun, bo zaposleni lahko izkoristil v primeru izgube zaposlitve.

Omejili bomo prispevke za socialno varnost (uvedli bomo t. i. socialno kapico), s čimer bomo zmanjšali stroške dela in tako prispevali k izboljšanju konkurenčnosti podjetij.

Okrepili bomo sofinanciranje programov, ki spodbujajo vključevanje zaposlenih v funkcionalna usposabljanja in izobraževanja ter tako dolgoročno vplivajo na izboljšanje konkurenčnosti zaposlenih na trgu dela.

4. Cilji na področju socialne zaščite

- Dolgoročno stabilen pokojninski sistem za varno starost;
- Celovita oskrba ljudi, ki potrebujejo stalno pomoč;
- Pregleden in pravičen sistem socialnih prejemkov;
- Reorganizacija in povečanje učinkovitosti delovanja institucij na področju socialnega varstva in krepitev javne mreže s poudarkom na razvoju neinstitucionalnih oblik varstva.

4.1 Ukrepi za doseganje ciljev na področju socialne zaščite:

Prenovili bomo pokojninsko zakonodajo na način, da bodo zagotovljene dolgoročna finančna vzdržnost in primerne pokojnine. Nov sistem bo temeljil na večstebnem sistemu in bo na eni strani zagotavljal večjo povezanost med vplačanimi prispevki in pokojninami, na drugi pa dostojne pokojnine tudi tistim, ki sami niso uspeli privarčevati dovolj sredstev. Sistem bo pregleden in bo zavezancem nudil vse informacije o vplačanih sredstvih in pričakovani višini pokojnin;

Sprejeli bomo nov Zakon o dolgotrajni oskrbi, s katerim bomo omogočili podlago za vzpostavitev enovitega sistema dolgotrajne oskrbe, ob upoštevanju enakomerne dostopnosti do storitev na območju celotne države;

Zagotovili bomo čimprejšnje polno izvajanje enovitega sistema dodeljevanja javnih sredstev, ki bo z upoštevanjem celovitega materialnega in finančnega stanja posameznika in družine omogočil večjo pravičnost in preglednost pri koriščenju socialnih pravic;

Okrepili bomo tiste programe, ki podpirajo razvoj socialnih storitev, ki ljudem omogočajo, da še naprej živijo v svojem okolju, kot so npr. pomoč na domu, oskrbovana stanovanja in dnevni centri;

Zagotovili bomo reorganizacijo socialno-varstvene mreže, s katero bomo zagotovili sodobnejšo vlogo institucij na področju socialnega varstva, s poudarkom na zmanjšanju birokratskih opravil in povišanju strokovnosti in učinkovitosti storitev;

ŠOLSTVO IN ŠPORT

A. Predlogi ustavnih sprememb

- Obvezno izobraževanje poleg osnovne šole zajema še izobraževanje v enem izmed srednješolskih programov.
- Država zagotavlja pogoje za razvoj javnega in zasebnega šolstva.

B. IZOBRAŽEVANJE – glavni cilji in ukrepi

2.1. Kakovost in avtonomija

V vrtcih in šolah bomo zagotovili kakovost, v okviru katere bo omogočena avtonomija vzgojiteljev in učiteljev, skrbno izbranih že na začetku njihove študijske poti, ter vrhunske ravnatelje, ki bodo izbrani in imenovani na podlagi strokovnih meril. Vzgojitelji in učitelji bodo s pomočjo izobraževanja in usposabljanja pridobili več poklicnih kompetenc, kar jim bo omogočilo večjo konkurenčnost in zaposljivost.

Zato predvidevamo:

- Sprejemni izpit na fakultetah ter dopolnilni izpit, enakovreden sprejemnemu, v primeru prekvalifikacije;
- Spremenjen način študija za strokovne delavce, ki ponuja:
 - omogočanje večpredmetne usposobljenosti (2 do 3 predmeti),
 - možnosti dodatnih specializacij, ki omogočajo usmerjenost vzgojitelja in razrednega učitelja – jezikoslovna, športna ali naravoslovna smer;
 - bistveno več prakse v času študija (npr. zadnji letnik pedagoškega študija je lahko posvečen praksi, vsebine strokovnega izpita naj bodo del opravljene diplome na fakulteti, pedagoška fakulteta naj prevzame del odgovornosti za strokovni izpit). Navsezadnje je njeno poslanstvo zagotavljanje strokovnosti in kakovosti pedagoških delavcev v državi;
 - dopolnitev študija z obveznimi moduli, kot so retorika in komunikacija, informacijsko-komunikacijska tehnologija (IKT), tuji jezik, znanje o specifičnih težavah učencev in dijakov s posebnimi potrebami ter
 - več možnosti študija v tujini za študente pedagoških smeri.
- Omogočanje okoliščin za odlično delo vzgojiteljev in učiteljev v šoli (opremljenost strokovnih knjižnic, IKT podpora); brezžični dostop do internetne povezave v vseh šolah.
- Spremenjen sistem imenovanja ravnateljev; napredovanja ravnatelja v okviru plačnih razredov, predvidenih za ravnatelje.
- Vzpostavitev sistema zunanjega merjenja kakovosti z Nacionalnim zavodom za razvoj šolstva.

- Poenostavitev predpisov, npr. Pravilnika o ocenjevanju – prenos odgovornosti na učitelja in učenca/dijaka – možnost gradualnega zbiranja informacij po preteku časa za preverjanje, učenčev, dijakov »portfolio«.
- Razbremenitev učitelja, vzgojitelja in ravnatelja administrativnega dela, uporaba IKT pri pedagoški dokumentaciji z IKT analitiko.
- Spodbujanje prehodnosti učiteljev med OŠ in SŠ ter med višješolske in visokošolske predavatelje in asistente tako, da se posamezniki štipendirajo za pridobitev dodatne izobrazbe - specializacije, doktorskega študija.

2.2. Enake možnosti, vrednote, vzgoja za trajnostni razvoj, zdravje, osebnostni razvoj, znanje, ustvarjalnost, inovativnost, personalizacija pouka

V vrtcih in šolah bomo zagotovili pogoje za trajnostni razvoj, zdravo življenje, vzgojo z vrednotami in izobraževanje na sodoben način. Z uporabo sodobnih didaktičnih in organizacijskih pristopov, uporabo informacijsko-komunikacijske tehnologije ter redakcijo učnih načrtov, kjer bodo zapisani le ključni cilji in pričakovani rezultati, podrobnosti pa se bodo uredile z didaktičnimi priporočili, bomo spodbujali avtonomne, inovativne učitelje, ki bodo vzgajali prav take učence in dijake. Cilj je, da se redno uvrščajo v zgornjo tretjino na mednarodnih lestvicah (TIMSS, PISA, PIRLS). Z večjo personalizacijo pouka bomo zagotovili ustrezno podporo vsem otrokom in zlasti mladostnikom s posebnimi potrebami.

Zato predvidevamo naslednje:

- Zdrava prehrana otrok in mladostnikov bo postopoma prešla v program izobraževanja - prehod s subvencij v program. Ukrep se uveljavlja postopno, skladno z rastjo bruto domačega proizvoda;
- Vzgojni načrt za vse šoloobvezne skupine ustvarjajo učenci, dijaki, starši, učitelji soglasno;
- Razvoj rekreativne kulture z vzpostavitvijo zunanjih mini športnih centrov – serija javnih rekreacijskih centrov za kombinacijo športnih dejavnosti z dodanim otroškim igriščem, »senčnico« za branje in zunanje knjižne omare, botaničnim otokom kot naravoslovno učilnico avtohtonih rastlinskih vrst - okolje za rekreacijo in sprostitev družin;
- Vzgoja za trajnostni razvoj in vrednote s poukom domovinske vzgoje, projekti domovinske vzgoje. Trajnostni cilji so vključeni v vsak načrt in vzgojni načrt od vrtca do zaključka srednje šole;

- Postopno dopolnjevanje učbeniškega sklada z elektronskimi učbeniki v sodobni informacijsko-komunikacijski tehnologiji;
- Dvig bralne pismenosti s projekti družinskega branja, šolskega branja (npr. projekti: prostovoljni bralno-športni tabori, bralne sobote z branjem, ki bo pritegnilo otroke in mlade, mlade družine, uvajanje elektronske knjige) in branja v vrtcu (gorniški družinski vikend, kombinacija primernih pohodov za družine z branjem v planinski koči). V sodelovanju z ministrstvom za kulturo se predvidi postavitve bralnih kotičkov po vzoru »internetnih točk« na javnih mestih – čakalnicah v zdravstvenih domovih, avtobusnih in železniških postajah;
- Redakcija učnih načrtov OŠ in SŠ: oblikovanje učnih sklopov s cilji s količinsko omejitvijo posamičnega učnega načrta na npr. največ 5 strani (npr. finski in švicarski model). Ostali del obstoječega besedila se prenese v didaktična priporočila. V učnih načrtih se bo izraz »standard znanja« zamenjal z izrazom »pričakovani rezultat«, ki bo zamenjal t. i. industrijski model znanja z modernejšim, bolj osebnim in trajnostnim pristopom. Poudarek bo na učenju v naravi, trajnostnem razvoju, več bo tehnike in športne vzgoje ter nova ključna kompetenca – delo z IKT od 1. razreda dalje; večji poudarek bo tudi na slovenski zgodovini, vrednotah slovenske države, kulturni in tehnični dediščini, nacionalni identiteti in razumevanju drugih kultur;
- Oblikovanje obvezne priloge spričevalu učencem in dijakom o učnem uspehu z obveznim seznamom interesnih dejavnosti oz. izbirnih vsebin ter naborom knjižnih del, prebranih v obdobju šolanja (osnovna, srednja šola), npr. bralna značka;
- Spodbujanje nadarjenih in otrok s posebnimi potrebami z večjo prilagodljivostjo učnega procesa – omogočanje prehajanja med razredi in letniki pri posamičnih predmetih;
- Spodbujanje sodobnih didaktičnih in organizacijskih pristopov;
- Dopolnilno financiranje programov šol na depriviligiranih območjih (socialno šibkejših, z nižjim BDP in nižjo izobrazbeno strukturo staršev).

2.3 Modernizacija sistema

Z modernizacijo poklicnega šolstva, spodbujanjem tehničnih poklicev, narodnostno in tujejezično kompetenco ter spremenjeno maturo, ki naj bo zgolj zaključna točka srednješolskega, gimnazijskega in strokovnega izobraževanja, bomo zagotovili konkurenčnost in uspešnost naših mladih v globalnem svetu ter zagotavljali vseživljenjsko učenje. Podpirali bomo razvoj in priznavanje neformalnega učenja. Slovenski sistem kvalifikacij v splošnem in poklicnem izobraževanju bomo uskladili z Evropskim kvalifikacijskim okvirom.

Zato predvidevamo:

- Razvoj v smislu evropskih kompetenc (bralna, matematično-naravoslovna in digitalna pismenost, večjezičnost, spodbujanje podjetništva in inovativnosti), obvezni drugi tuji jezik, obvezni projekti podjetnosti učencev in dijakov, nagrajevanje vzgojiteljev in učiteljev za inovativne dosežke otrok in mladostnikov;
- Spodbujanje tujejezičnosti z začetkom učenja tujega jezika v vrtcih, prvem in nadaljnjih razredih osnovne šole ter obveznim drugim tujim jezikom v osnovni šoli, najmanj dvema obveznima tujima jezika v vseh srednjih šolah;
- Zagotovitev večje mobilnosti učencev zadnjih razredov osnovne šole ob spremstvu učiteljev, večje mobilnosti vseh dijakov vseh srednjih šol;
- Modernizacijo strokovnega in poklicnega šolstva:
 - omogočanje maksimalne prehodnosti med programi ter napredovanja na višjo raven (vpis na poklicno šolo omogoči, ob ustrezni ambicioznosti, najlažji dostop do višje ravni – diferencialni izpiti - ob podpori dodatnega pouka);
 - obvezni drugi tuji jezik v strokovnih srednjih šolah, v ustreznem okviru, glede na stopnjo in usmerjenost;
 - več izmenjav dijakov in učiteljev – prihajajoči večletni finančni okvir EU za 2014-2020 bo to v veliki meri omogočal (semester šolanja v tujini);
 - omogočanje pouka v tujem jeziku (gostujoči učitelji v okviru izmenjave);
 - oblikovanje kampusov v okviru šolskih centrov ali ob njih;
- Oblikovanje šolskih programov za dijake-osipnike, dopolnitev PUM (projektnega učenja mladih) – načini, oblike se prilagodijo potrebam dijakov;
- Posodobitev gimnazijskega programa:
 - Izbirnost in modularnost v celotnem šolanju v gimnaziji, ki ni odvisna od kadrovske sestave zaposlenih v SŠ, temveč od interesa dijakov (ponudba je eden izmed dejavnikov merljivosti kakovosti in zunanje evalvacije,) ter sodelovanje različnih šol v ponudbi;
 - V gimnaziji bi imeli splošne, strokovne, klasične, evropske, mednarodne, športne ali drugače poimenovane oddelke različne usmerjenosti (naravoslovna, umetniška, jezikoslovna, ...) v bolj poudarjeni obliki kot do sedaj;
 - Obvezno svetovanje učiteljev dijakom (individualno delo);
 - Omogočanje pouka v tujem jeziku (gostujoči učitelji v okviru izmenjave, izmenjave dijakov – semester šolanja v tujini);
 - Oblikovanje kampusov v okviru šolskih centrov ali ob njih;

- Sprememba namembnosti mature, ki se ji odvzame razvrstitvena funkcija in postane le potreben in zadosten pogoj za vpis v visokošolski študij. Univerzi in ostalim visokim ter višješolskim ustanovam se prepusti izbira kandidatov po njihovih merilih. Ugotoviti je potrebno tudi, ali je razmerje med pisnim in ustnim ter notranjim in zunanjim delom mature primerno. Matura naj ima vlogo formativnega preverjanja (kot nacionalno preverjanje znanja), ponuja naj čisto sliko znanja in informacijo posamezniku, šoli in državi ter tako omogoča zagotavljanje kakovosti.
- Boljša povezanost sistemov, kar bo omogočilo večjo kakovost šolstva in fleksibilnost dijakov in učiteljev, zato se predvideva:
 - informacijsko-komunikacijsko združevanje strokovnih svetov (splošno, poklicno izobraževanje);
 - združevanje institucij v podporo šolstvu na državni ravni: obstoječe institucije se v glavnem združijo v **Nacionalni inštitut za razvoj šolstva**. Oblikuje se tudi **Nacionalni inštitut za razvoj športa**. Nacionalni inštitut za razvoj šolstva naj bo obvezno prisoten v pedagoški praksi, ki jo spremlja in analizira ter na podlagi tega snuje spremembe;
- Omogočanje konkurenčnosti med šolami s fleksibilno mrežo srednjih šol in dijaških domov;
- Uresničevanje ukrepa, ki pravi: *»Če je v vrtec vključen več kakor en otrok iz družine, starši za starejšega otroka plačujejo za en razred nižjo ceno, za mlajše otroke pa so plačila oproščeni«*, ter postopno uresničevanje ukrepa: *»Za otroka, vključenega v program vrtca, ki je dopolnil starost treh let, starši plačajo 50 % plačila, ki jim je v skladu z zakonom določeno kot plačilo staršev za vrtec«*;
- Povečanje dostopnosti zasebnih vrtcev in šol z alternativnimi modeli;
- Ureditev sistema usmerjanja otrok s PP, polna profesionalizacija komisij, ureditev mreže šol za otroke s posebnimi potrebami. Obrnili bomo situacijo: namesto, da bodo učenci vedno zgolj iz OŠ PP oddelkov prehajali v redne oddelke, bodo integrirani v redne oddelke, od tam pa bodo prehajali v posebne oddelke pri učnih snoveh ali čustvenih stanjih, ko bodo rabili tako podporo – individualizacija pouka. Organizacijsko bo to optimalno zlasti v večjih šolah. Inkluzija bo lahko tudi dvosmerna – učenci/dijaki z drugačnimi posebnimi potrebami se bodo lahko vključevali v programe, npr. za gibalno ovirane;
- Prilagodilo se bo trajanje izobraževanja za nekatere skupine otrok s posebnimi potrebami;
- Oblikovala se bo mreža strokovnih centrov za otroke s posebnimi potrebami;

- Podpora inovativnim projektom z EU sredstvi in uspešno črpanje le-teh.

C. ŠPORT

3.1. Programska raven:

1. Skladen razvoj vseh segmentov športa, s poudarkom na razvoju športa mladih in starejših (programski ukrepi ob vse bolj sedeči in starajoči družbi);
2. Poenoten sistem športa mladih – tesnejša povezava šolskih športnih aktivnosti in športnih aktivnosti športnih društev (sistem učinkovitega spremljanja mladostnikovega razvoja in napredka, povezovanje strokovnega kadra, mobilnost, ...);
3. Poudarek programom športa depriviligiranih skupin; šport invalidov, Romov, drugih skupin;
4. Vrhunski šport kot nacionalni simbol: dolgoročnejša socialna varnost vrhunskih športnikov, podpora ob zaključku športne kariere, učinkovit sistem dvojne kariere;
5. Uravnotežen in trajnostno naravnani program razvoja športne infrastrukture; upoštevanje naj sodobnejših tehnoloških in drugih standardov.

3.2. Sistemska raven:

1. Priprava dolgoročnega razvojnega programa športa v Republiki Sloveniji, ki bo temeljil na smernicah nastajajočega Evropskega programa športa in primerih dobrih praks v Evropi in svetu;
2. Posodobitev zakonodaje na področju športa:
 - a. Zakon o športu,
 - b. Protidopinška in druga zakonodaja,
 - c. Prijaznejša davčna zakonodaja,
 - d. Delna deregulacija področja športa;
3. Ustrezen sistem in trajni viri financiranja športa:
 - a. vzpostaviti je potrebno spodbudno okolje za vlaganja v šport in
 - b. učinkovito črpati sredstva Evropskih strukturnih skladov: nova finančna perspektiva 2014 – 2020.

3.3. Institucionalna raven:

1. Ukrepi za učinkovitejše, racionalnejše in kakovostnejše upravljanje v športu;
2. Povečati vpliv civilne športne javnosti pri upravljanju v športu;
3. Zagotovitev spoštovanja in varovanja pravic športnikov, predvsem mladih.

VISOKO ŠOLSTVO, ZNANOST IN TEHNOLOGIJA

1. Politična izhodišča, sistemski cilji in ukrepi s področja visokega šolstva, znanosti in tehnologije

Področje visokega šolstva, znanosti in tehnologije ima po naši oceni še posebno pomembno vlogo, saj sta izobrazba in znanje temelja za prihodnost, razvoj in blaginjo slovenske družbe. Na teh področjih bomo zato izvedli naslednje ključne premike:

1. Ob polnem spoštovanju **avtonomije** visokošolske in znanstveno-raziskovalne sfere bomo ustvarjali pogoje, pod katerimi ta sfera ne bo sama sebi namen, temveč bo resnično **bistveno prispevala k ciljem razvoja in blaginje slovenske družbe**. Njeno delovanje se bo tesneje povezal s potrebami njenih glavnih uporabnikov, torej predvsem **študentov in gospodarstva**. To bomo zagotovili predvsem z novo politiko financiranja, s katero bomo sredstva usmerjali tja, kjer lahko, glede na že izkazane in merljive dosežke, pričakujemo najboljše rezultate tudi v prihodnje. Neposrednih oblik sodelovanja med akademsko sfero in podjetji ter ustanavljanja »spin-off« podjetij ne bomo oteževali z birokratskimi ovirami, temveč jih bomo prek zakonskih in regulatornih okvirov dodatno spodbujali. **Dosledno bomo uvajali načeli transparentnosti in pravičnosti**.
2. Omogočali bomo **raznolikost in dostopnost** ponudbe študijskih programov in institucij, a ob tem **nedvoumno spodbujali odličnost**, za kar bomo poskrbeli s pomočjo stimulativenega, pravičnega in preglednega financiranja ter z boljšimi pogoji za delovanje Agencije za kakovost v visokem šolstvu, da bo lahko končno prevzela vlogo, ki ji pripada po že veljavni zakonodaji.
3. Podprli bomo **nastanek drugačne univerze, ki se bo s svojo dinamičnostjo, neposredno vpetostjo v mednarodni akademski prostor, raziskovalno in pedagoško odličnostjo ter povezanostjo z gospodarstvom uvrstila ob bok najboljšim evropskim univerzam in postala zgled** za vse obstoječe slovenske univerze in tako tudi njih spodbudila k nadaljnjim razvojnim spremembam, kar bo dobro za vse. Prihodnja **Slovenska tehnološka univerza** tako ne bo zastavljena samo kot četrta slovenska javna univerza, temveč tudi kot sporočilo, kakšne ustanove Slovenija potrebuje na področju visokega šolstva in znanstveno-raziskovalnega dela.

1.1. Predlogi sprememb na področju visokega šolstva

Naši ključni cilji na področju visokega šolstva so:

- Izboljšanje kakovosti visokošolskega študija z doslednim uveljavljanjem objektivno preverljivih standardov s pomočjo sistema akreditacij in evalvacij ter spodbujanjem odličnosti prek stimulativenega financiranja;

- Usklajenost profilov diplomantov s potrebami slovenske družbe, ne le v smislu formalne zaposljivosti diplomantov, temveč tudi v smislu večje usklajenosti med kompetencami diplomantov in kompetencami, ki so dejansko potrebne;
- Okrepitev avtonomije in hkrati okrepitev družbene odgovornosti visokošolskih institucij, tako da se te ob svoji visoki samostojnosti zavedajo tudi visokih družbenih pričakovanj in skladno s tem tudi ravnajo;
- Povečanje učinkovitosti visokošolskega študija, predvsem v smeri skrajševanja časa od vpisa do uspešnega zaključka študija in vstopa na trg dela;
- Zagotavljanje dostopnosti visokošolskega študija, da ni za študij nihče prikrajšan zaradi svojih socialnih razmer, kraja bivanja ali drugih osebnih okoliščin;
- Internacionalizacija visokošolskega študija – z njeno pomočjo lahko slovensko znanje nenehno preverjamo in bogatimo v tujini, obenem pa največje potenciale iz tujine izkoristimo v dobro Slovenije;
- Nadomeščanje razdrobljenosti in zaprtosti z medsebojnim sodelovanjem in iskanjem sinergij.

Da bi dosegli navedene cilje, načrtujemo naslednje ukrepe:

1. **Spremenili bomo sistem financiranja visokega šolstva.** Nesprejemljiva sta tako klasična glavarina, ki spodbuja pretirano množičnost študija, kot izključno pasovni sistem, s katerim so institucije nagrajene za svoj obstoj, ne pa za rezultate. Zato bomo uvedli degresivni sistem financiranja prvih dveh stopenj bolonjskega študija, po katerem delež sredstev, ki jih država dodeli na študenta, ne narašča sorazmerno s številom vpisanih. Na primer: za prvih n vpisanih študentov na programu v danem študijskem letu bi visokošolski zavod prejel x sredstev, za naslednjih n bi prejel $x/2$ sredstev, za še naslednjih n bi prejel $x/4$ sredstev, drugi pa ne bi bili financirani. Vrednost n bo določena glede na pričakovane potrebe na trgu dela, vrednost x pa bo obtežena glede na specifične potrebe študijskega programa. Dodatno bodo javna sredstva za visokošolski študij bistveno obtežena glede na objektivno merljive kriterije kakovosti. Kriteriji financiranja študijskih programov bodo enaki za javne in koncesionirane visokošolske zavode;
2. **Visokošolski zavodi ne bodo več potrebovali soglasja vlade oz. pristojnega ministrstva za razpisana mesta na študijskih programih.** Omejeno bo le število mest, ki jih država dejansko financira, za presežke pa bodo lahko visokošolski zavodi poiskali druga sredstva, pri čemer pa šolnine na rednem študiju prve ali druge stopnje na javnih zavodih in na koncesioniranem rednem študiju na zasebnih zavodih tudi v prihodnje ne bodo dopustne;

3. **Uvedli bomo možnost strokovnega doktorskega študija za usposabljanje kadrov, ki namesto akademskih znanstveno-raziskovalnih znanj razvijajo zahtevna praktično uporabna strokovna znanja.** Visokošolski zavodi bodo, glede na specifične svojih področij, sami presojali, ali bodo znanstvene in strokovne doktorske študije izvajali ločeno ali pa povezano na način, da se bodo lahko doktorski študenti glede na svoje zmožnosti in interese tudi preusmerili s strokovnega študija na znanstveni študij in obratno;
4. **Pretehtali bomo možnost odprave delitve na univerzitetne in visokošolske strokovne študije na prvi stopnji.** V tem primeru se bodo lahko visokošolski zavodi ob akreditaciji programov sami odločali, ali bo pogoj za vpis splošna ali že poklicna matura. Spodbujali bomo širjenje študijske prakse na prvi in drugi stopnji;
5. **Reformirali bomo Nacionalno agencijo za kakovost v visokem šolstvu (NAKVIS) tako, da bo oblikovana kot samostojen in učinkovit regulator.** Čeprav je danes v veliki meri napačno zastavljena, se bomo skušali izogniti spremembam, ki bi bile tako korenite, da bi (podobno kot že nastanek NAKVIS) ponovno ohromile sistem akreditacij in zunanjih evalvacij. Zato se bomo osredotočili na najnujnejše, kar vključuje predvsem (1) kadrovske in finančne okrepitve NAKVIS, da bi lahko začela avtonomno in učinkovito opravljati svoje delo in (2) njeno osamosvojitve od lobijev, kar zahteva zamenjavo sedanje korporativistične sestave Sveta NAKVIS z avtonomnimi strokovnjaki, ob katerih je lahko prostor kvečjemu še za predstavnike ključnih uporabnikov, t. j. študentov in gospodarstva;
6. **Vsi visokošolski zavodi bodo obravnavani enakopravno ter presojani izključno glede na svoje dokazljive dosežke in kakovost;**
7. **Finančna sredstva bodo v večji meri usmerjena tja, kjer se lahko pričakujejo vrhunski rezultati.** Po objektivno merljivih kriterijih kakovosti bodo na posameznih področjih izbrani centri visokošolskega študija, ki se lahko preko intenzivne internacionalizacije, z vključevanjem vrhunskih kadrov iz tujine, v naslednjih letih oblikujejo v evropsko ali svetovno pomembna središča. Pri tem ne bosta odločilni velikost in množičnost, temveč dosežena kakovost;
8. **Olajšali bomo sistem pridobivanja viz za študente, visokošolske učitelje in raziskovalce.** Zaposlovanje tujcev v visokošolskih institucijah za polni ali delni delovni čas bo z odpravo nepotrebnih administrativnih ovir bistveno bolj preprosto. Za tista delovna mesta visokošolskih učiteljev in raziskovalcev, ki se financirajo ali v večinskem delu sofinancirajo iz javnih sredstev, bodo obvezni mednarodni razpisi;
9. **Visokošolski zavodi bodo lahko na vseh stopnjah študija samostojno izbirali, katere programe ali njihove dele bodo izvedli izključno v angleškem jeziku.** Tujim študentom, visokošolskim učiteljem in raziskovalcem na slovenskih visokošolskih zavodih bo brezplačno učenje slovenskega jezika financirala država;

10. **Ustanovljena bo javna Univerza v Novem mestu**, ki bo osredotočena predvsem na potrebe gospodarstva;
11. **V postopkih akreditacij in evalvacij študijskih programov in institucij bomo večjo pozornost namenili vključevanju delodajalcev.** Visokošolske zavode je treba spodbuditi, da v večji meri sodelujejo z njimi pri oblikovanju študijskih programov, pri njihovem evalviranju in izboljševanju ter da se sistematično vzpostavi zagotavljanje povratnih informacij s strani alumnov in njihovih delodajalcev o potrebah in priložnostih za izpopolnjevanje obstoječih študijskih programov in njihovega izvajanja;
12. **Visokošolski zavodi morajo biti samostojni pri oblikovanju kriterijev izbire v primeru omejitve vpisa**, saj na podlagi poznavanja področja najbolje vedo, kakšen profil študentov potrebujejo. Nepotrebno je, da bi ocena mature na splošno služila tudi kot kriterij pri vpisu, saj to ni in niti ne sme biti njen temeljni namen;
13. **S pomočjo razporejanja finančnih sredstev bomo spodbujali visokošolske zavode k povečanju obsega mednarodnih izmenjav študentov, visokošolskih učiteljev in raziskovalcev.** Mobilnost študentov in zaposlenih bomo spodbujali med visokošolskimi zavodi znotraj univerz, med univerzami in s tujino;
14. S pomočjo razporejanja finančnih sredstev **bomo spodbujali visokošolske zavode k medsebojnemu sodelovanju in iskanju sinergij** pri izvajanju študijskih programov v okviru Slovenije, Evrope in globalno;
15. **Omogočili bomo fleksibilnejšo organiziranost univerz**, ki se bodo lahko samostojno odločale, ali bodo sestavljene iz ene ali več pravnih oseb, kakšne bodo pravice in odgovornosti njihovih delov ter razmerja med njimi. Omogočeno mora biti boljše povezovanje z inštituti, vključevanje partnerjev iz gospodarstva ipd.

1.2. Predlogi sprememb na področju znanosti in tehnologije

Naši ključni cilji na področju znanosti so:

- Izboljšanje kakovosti slovenske znanosti v svetovnem merilu z doslednim uveljavljanjem mednarodno primerljivih standardov ter spodbujanjem odličnosti z uvajanjem stimulativnega financiranja;
- Povezovanje in močnejša integracija znanstveno-raziskovalnega dela, ki poteka v različnih tipih organizacij, in povečanje deleža javno financiranega znanstvenega raziskovanja, ki poteka izven okvira univerz in velikih inštitutov;
- V okviru tega še posebej velja poudariti povezljivost znanstvenega dela s potrebami gospodarstva in drugih uporabnikov znanja, predvsem s povezovanjem financiranja s prenosom znanja in krepitevijo mehanizmov in mreže intermediarnih institucij za prenos znanja;

- Znatno absolutno povečanje javnih sredstev za financiranje znanstveno-raziskovalnega dela;
- Internacionalizacija slovenske znanosti, še posebej s stimuliranjem povezovanja z najboljšimi svetovnimi inštituti in z odpiranjem zaposlovanju kakovostnih tujih raziskovalcev v slovenskih raziskovalnih organizacijah;
- Dosledno upoštevanje meritokratskih kriterijev pri financiranju znanstvenega dela, še posebej z zaostritvijo pogojev za vodenje temeljnih, ciljnih in aplikativnih projektov ter z zmanjšanjem vpliva pristranskih arbitrarnih ocenjevalcev;
- Okrepiti mehanizme nadzora nad pravilnostjo porabe proračunskih sredstev.
-

Da bi te cilje dosegli, na področju znanosti načrtujemo naslednje ukrepe:

1. V proračunu Republike Slovenije bomo **znatno povečali sredstva za financiranje znanstveno-raziskovalnega dela**;
2. **Pretehtali bomo strukturo financiranja po posameznih področjih in po potrebi spremenili relativni obseg sredstev, ki jih dobijo posamezna področja.** Pri tem bomo upoštevali tudi razvojne potrebe Slovenije in potrebe uporabnikov znanja. To ne bo vplivalo na financiranje temeljne znanosti;
3. **Uvedli bomo sistem »odličnih raziskovalnih centrov«.** Del sredstev, ki jih bomo zagotovili s povečanjem proračuna, bomo namenili za dodatno financiranje odličnih raziskovalnih skupin po posameznih področjih. To bo izvedeno na podlagi razpisa in z upoštevanjem jasnih meritokratskih kriterijev;
4. **Okrepili bomo sistem za prenos znanstvenih spoznanj v prakso.** Pri tem bomo v čim večji meri izkoristili obstoječo mrežo tehnoloških parkov in podjetniških inkubatorjev ter povezave z raziskovalnimi in razvojnimi centri v gospodarstvu;
5. Del sredstev, ki jih bomo dobili iz povečanja proračuna za znanstveno-raziskovalno delo, bomo **namenili spodbujanju univerzitetnih in znanstvenih »spin-off« podjetniških projektov**;
6. **Izboljšali bomo pravno ureditev intelektualne lastnine,** da bo postala bolj spodbudna za prenos znanstvenih podjetij v prakso;
7. **Vsi razpisi za delovna mesta na univerzah in drugih javnih raziskovalnih institucijah bodo morali biti odprti in mednarodne narave** ter izpeljani tako, da bodo omogočali enakopravno konkuriranje raziskovalcev iz tujine. Prav tako bomo povečali sredstva za sofinanciranje daljših gostovanj vrhunskih raziskovalcev v Sloveniji in spodbujanje vračanja slovenskih raziskovalcev s tujih univerz;

8. **Močno bomo zaostriili pogoje za nosilce temeljnih, ciljnih in aplikativnih projektov.** Javno financirane projekte bodo lahko vodili le raziskovalci z mednarodno relevantnimi referencami. Pri ocenjevanju bomo zmanjšali vpliv arbitranosti in vpeljali evropsko primerljiv sistem izbire projektov in možnosti pritožb;

1.3. Na področju tehnologije in tehnoloških znanosti pa bomo sledili naslednjim vodilom:

1. **Povečati dodano vrednost v gospodarstvu s hitrejšim prenosom znanja.** Univerzam, samostojnim zavodom in inštitutom je potrebno omogočiti in jih spodbujati k ustanavljanju visokotehnoloških podjetij. Potrebno je spodbujati razvoj visokotehnoloških inkubatorjev;
2. **Kar najboljše izkoristiti evropska (strukturna) sredstva za razvoj visokotehnoloških podjetij.** Poenostaviti domače administrativne postopke in zagotoviti domače sofinanciranje. Tudi pri raziskavah naj vsak, ki dobi iz EU del denarja za raziskavo ali (predkonkurenčni) tehnološki razvoj, preostanek dobi iz proračuna. Ta mehanizem istočasno spodbuja sodelovanje doma in sodelovanje z Evropo, spodbuja tudi črpanje evropskih sredstev;
3. **Močno okrepiti povezave med raziskovalnimi, izobraževalnimi institucijami in industrijo.** Strateško načrtovanje/napovedovanje razvoja znotraj posameznih – za gospodarstvo pomembnih – področij (pri infrastrukturi ob primerni soudeležbi resornih ministrov) v doglednem času prepustiti tehnološkim platformam, ki naj bodo povezane tudi v Evropi. Usklajene strateške razvojne strategije naj bodo ena izmed podlag za ukrepanje države na področju visokega šolstva in znanosti. Zagotoviti je treba del sredstev za zagon platform, trajno delovanje pa mora biti v interesu deležnikov, ki naj ga zato na dolgi rok tudi financirajo.

JAVNA UPRAVA IN ŠIRŠI JAVNI SEKTOR

1. **Politična izhodišča, sistemski cilji in ukrepi s področja javne uprave in širšega javnega sektorja**
 - a) Pospešitev projekta odpravljanja administrativnih ovir za državljane in podjetja (na podlagi zbiranja predlogov državljanov in podjetij). Primer poenostavitve za državljane: ukinitiv obveznosti izpolnjevanja obrazcev (v vseh postopkih), tako da vlogo za stranko izpolni uprava sama. Primer poenostavitve za podjetja: nadaljnje zmanjšanje števila dejavnosti, za katere se potrebuje dovoljenje, vloge za dovoljenja se vlagajo na točki VEM;
 - b) Uvajanje novih e-storitev. Na primer: naročanje osebnih dokumentov preko spleta, uvedba e-volitev. Slovenska e-uprava se mora spet vrniti med najboljše tri v EU;
 - c) Pregled vseh institucij javne uprave (organi v sestavi, vladne službe, javne agencije, javni skladi, ...) in temeljito zmanjšanje njihovega števila (za najmanj 10 %). Ukinejo se na primer AUKN, Agencija za javno naročanje, Nepremičninski sklad, Agencija za varnost cestnega prometa, Agencija za knjigo, Urad za podnebne spremembe, ...;
 - d) Zmanjšanje števila zaposlenih (stroškov dela) v državni upravi in javnem sektorju na državni ravni;
 - e) Ukinitiv obveznega članstva v vseh zbornicah (brez izjeme), prehod na zasebno-pravni (prostovoljni) model zbornic;
 - f) Bistvena sprememba razmerja med maso za fiksne plače in maso za nagrajevanje delovne uspešnosti (80-20 namesto sedanjih 99-1) s postopnim povečevanjem mase za delovno uspešnost iz naslova redne letne eskalacije, pri čemer lahko nagrada na individualni ravni doseže do dve tretjini osnovne plače; potrebno usklajevanje s socialnimi partnerji. Ponovna uvedba nagrajevanja po delovni uspešnosti v sodstvu;
 - g) Ukinitiv avtomatizma pri napredovanju v javnem sektorju – omejitev deleža zaposlenih, ki se ocenijo z najvišjima dvema ocenama, na največ 30 %; potrebno usklajevanje s socialnimi partnerji;
 - h) Po dokončni odpravi plačnih nesorazmerij (tretja in četrta tranša) se rast plač v javnem sektorju ravna po rasti plač v gospodarstvu, tako da javni sektor deli usodo gospodarstva v »dobrem in slabem«;
 - i) Vzpostavitev baze podatkov za podporo upravljanju s človeškimi viri (baza podatkov o vseh sodelavcih v javni upravi z njihovimi kompetencami) in enote za pomoč resorjem pri upravljanju delovne uspešnosti (vključno z odpuščanjem delovnega razmerja zaposlenim, ki ne dosegajo pričakovanih rezultatov);
 - j) Strateško planiranje vlade se nadgradi tako, da namesto klasičnega normativnega programa vlada sprejme letni program dela z definiranimi cilji, aktivnostmi in kazalniki uspešnosti (glej primer spodaj), po katerih lahko javnost ocenjuje uspešnost vlade, in ga objavi na spletu;

k) Vlada sprejme kazalnike uspešnosti za vse institucije državne uprave in nosilce javnih pooblastil (tudi javne agencije, javne sklade, ZZS, ZPIZ, ...). Sistem bi bil informacijsko podprt, rezultati pa bi bili javno dostopni na internetu. Nekaj primerov kazalnikov:

- rezultati merjenja zadovoljstva uporabnikov storitev na lokaciji organa,
- reševanje zadev v roku (delež zadev, ki je rešen v roku),
- rezultati merjenja zadovoljstva zaposlenih,
- delež bolniških odsotnosti,
- finančni kazalniki (prihranki, ...).

Primer za cilj pod točko j:

CILJ	AKTIVNOSTI	ODGOVORNA INSTITUCIJA	ROK	INDIKATOR USPEŠNOSTI
<p>Povečati možnost za nagrajevanje nadpovprečno uspešnih javnih uslužbencev</p> <p>Preprečiti avtomatizem pri napredovanju v višjo plačo</p>	<p>Spremembe uredbe o napredovanju</p> <p>Dvig mase za delovno uspešnost iz naslova eskalacije (pogajanja s socialnimi partnerji)</p>	MJU	December 2013	<p>Skladnost strukture ocen javnih uslužbencev z Gaussovo krivuljo</p> <p>Delež mase za nagrajevanje v celotni masi za plače</p>

ZUNANJE IN EVROPSKE ZADEVE

1. Politična izhodišča, predlog ustavnih sprememb, sistemski cilji in ukrepi s področja zunanjih in evropskih zadev

ZUNANJA POLITIKA IN DIPLOMACIJA ODPIRATA VRATA DRŽAVLJANOM, GOSPODARSTVU IN INTERESOM DRŽAVE

Dve desetletji obstoja slovenske države sta primeren okvir za različne primerjave, ocene in napovedi. V tem gradivu ugotavljamo, kakšen je položaj Slovenije na mednarodnem prizorišču, kako ga vzdržujemo in soustvarjamo, predvsem pa – kaj bomo počeli v prihodnosti. Strokovni svet SDS in Odbor za zunanje in evropske zadeve zanima delovanje pristojnih ustanov, predvsem pa skušata odgovoriti na odprta vprašanja in predstaviti načrte za naprej.

Ne glede na trenutne težave in zaplete menimo, da je položaj Slovenije relativno ugoden, saj po dvajsetih letih ni dvoma, da se je država »posrečila«. Člane odbora seveda skrbijo znaki zaostajanja, ki se kažejo po letu 2008, t. j. po predsedovanju Slovenije Evropskemu svetu. Želimo si, da bi Slovenija povečala hitrost in se vrnila na »prehitevalni pas«. Svoje poglede in napovedi predstavljamo brez jeze in pristranskosti, saj smo prepričani, da slovenska zunanja politika in diplomacija lahko napredujeta le z upoštevanjem izročila in z angažiranjem vseh nacionalnih zmogljivosti.

Za delovanje pristojnih ustanov v tekočem mandatu so bile značilne napovedi in obljube, ki se niso uresničile in ki jim po našem prepričanju primanjkuje strateškega premisleka. Ne glede na politično privlačnost takšnih ali drugačnih obljub se jim v svojem programu izogibamo. V tekočem mandatu smo bili priče velikopoteznosti in retoriki npr. v zvezi z reševanjem zapletov na Balkanu, predvsem v BiH in na Kosovu. Po eni strani je šlo za »misijo nemogoče«, po drugi strani pa tudi za zanemarjanje diplomatsko usposobljenih ustanov. Marsikaj v zvezi z Arbitražnim sporazumom ostaja skrito/prikrito oz. nepojasnjeno. Prav tako še niso bili ocenjeni stroški in pričakovanja slovenske javnosti v zvezi s slovenskim »potovanjem« na »francosko-nemškem vlaku«. Programsko besedilo, ki je nastajalo v Odboru Strokovnega sveta SDS za zunanjo in evropsko politiko, se izogiba neposredni polemiki. Posveča se predvsem izzivom prihodnosti, spričo katerih se mora Slovenija notranje čim bolj poenotiti in strokovno okrepiti.

I. POLOŽAJ IN PRIHODNOST

PREDNOSTI

- Izročilo, ugled (1992, 2004, 2005, 2008)
- Relativno dober gospodarski položaj pred krizo
- Strateški položaj: Slovenija je hkrati sredozemska in srednjeevropska država
- Posebni interesi pri odnosih z ZRN (železnice?) in Rusijo (južni tok?)

POMANJKLJIVOSTI

- Pomanjkanje nacionalnega soglasja in sodelovanja prek strankarskih meja
- Zanikanje državotvorne preteklosti

- Politika MZZ in Zakon o zunanjih zadevah omogočata politično diskriminacijo
- Nejasna politika vlade oz. vladne koalicije v zvezi z vojaškimi misijami in NATO
- Iz tega sledi skepsa (netočne ocene) med zavezniki, začenši z ZDA

OBČUTLJIVE TOČKE

- Dvomi in nesporazumi o "pomorskem značaju" Slovenije
- Hrvaška prizadevanja za izključevanje Slovenije iz Jadrana (ZERC, enostranska izjava ob AS, meja z Italijo...)
- Zunanja služba EU: »zdrs v irelevantnost«
- Balkanska politika ("Brdski proces")
- Aktualnost "jugodiplomacije"?
- Libija, Guantanamo (Wikileaks)

Ad I.

Ocena delovanja vlade RS na področju zunanjih zadev 2008-2010

1. **(Ali je Slovenija upoštevana?)** Bistvo vsake zunanje politike je prizadevanje, da bi bil njen nosilec – država – čim bolj upoštevan in veljaven v mednarodni skupnosti. Gre z drugo besedo za to, da bi bila država, v našem primeru Slovenija, v svetu čim bolj *relevantna*. Pomen Slovenije je – ne glede na občasne zastoje – naraščal od osamosvojitve in mednarodnega priznanja do leta 2008, ko je Slovenija predsedovala Evropski uniji. Potem se je začelo drsenje navzdol.
2. **(Polom EU ali Slovenije?)** Ob novici, da evropska »zunanja ministrica« Catherine Ashton pri določanju vodij zunanje službe EU ni upoštevala nobenega slovenskega kandidata (15. 9. 2010), je Danilo Türk točno ugotovil, da je šlo za »zdrs v irelevantnost«. Nehote je zadel žebljico na glavico. Čeprav je rekel, da je v irelevantnost zdrsnila Evropska unija, kar bi pomenilo, da je EU postala »drugorazredna tema« (to pa je seveda zmotno stališče), je večini opazovalcev in poznavalcev jasno, da je šlo za *zdrs slovenske zunanje politike*. Ob tem se najprej postavljata dve vprašanji:
 - a. ali so bile Slovenija, njena zunanja politika in diplomacija kdaj pred novembrom 2008 relevantne (nepogrešljive, veljavne) in
 - b. ali je za drsenje v nepomembnost odgovorna ekipa, ki jo predstavljajo Danilo Türk, Borut Pahor in Samuel Žbogar? Odgovor na obe vprašanji mora biti – žal – pritrdilen.
3. **(Objektivni vzroki)** Slovenski zunanjepolitični *establishment*, ki ga od jeseni 2008 vodijo Danilo Türk, Borut Pahor in Samuel Žbogar, ima, resnici na ljubo, pri vzdrževanju relevantnosti težave, predvsem zaradi majhne moči Slovenije. Vse večje težave z relevantnostjo imajo celo velike države, kot so Francija, Nemčija in Velika Britanija. (Te države rešujejo problem relevantnosti z zavezništvu znotraj in zunaj EU.) Po drugi strani je ekipa Türk-Pahor-Žbogar (TPŽ) prevzela slovensko zunanjo politiko neposredno po njenih vrhuncih, ki jih označujeta dve predsedovanji: OVSE (2005) in EU (2008). Zunanjepolitični položaj Slovenije je bil takrat skoraj neponovljivo visok.
4. **(Sovražni prevzem MZZ)** Prva napaka skupine TPŽ je bila, da ni gradila na dosežkih, ampak na njihovem omalovaževanju. Ugled države in zunanja politika sta postala plen *notranjepolitičnih* interesov, povzpetništva, arogance, starih ideoloških

vzorcev in predsodkov. V letu 2009 je bilo veliko truda vloženega v podiranje uspešnega sistema. Slovenija drsi v »irelevantnost« iz dveh povezanih razlogov: v sistemu zunanje politike oz. diplomacije je prišlo do notranjepolitičnih sporov in obračunov, ki so privedli do kadrovskega pešanja; v zunanjih nastopih pa je bilo vedno več nerazumljivih naivnosti in napačnih odločitev.

5. **(2009: zakon o zunanjih zadevah)** 15. 12. 2009 je Državni zbor sprejel novelo *Zakona o zunanjih zadevah*, ki je bil popravljen komaj dobro leto pred tem (11. 7. 2008), in sicer na pobudo poslancev tedanje opozicije in kasnejše vladne koalicije. Ko so bili v opoziciji, so se ti poslanci zavzemali za strogo karierno/poklicno diplomacijo in tedanja vlada jih je uslišala. Ekipa TPŽ je ob obletnici svojega nastopa zavrgla to načelno stališče in spremenila zakon, da bi omogočila »političnim prijateljem« zunaj sistema MZZ imenovanje na veleposlaniške položaje. Zakon je na ustavno sporen način *post festum* legitimiziral posege predsednika republike v vodenje zunanje politike.
6. **(2009: sprememba slovenske politike do Hrvaške)** Po enem letu oblasti TPŽ je prišlo tudi do nenadne spremembe slovenske politike do Hrvaške. Slovenija se je odrekla svojemu vplivu oz. svojim nacionalnim interesom v zvezi s procesom vključevanja Hrvaške v EU. To vodi k pešanju jadranskega/sredozemskega položaja Slovenije. Predsednika vlad RS in RH sta po julijskem odhodu Sanaderja 4. novembra 2009 podpisala *Arbitražni sporazum*, za katerega so značilne nasprotujoče si jezikovne različice (*stik, junction, »veza Slovenije prema otvorenom moru«*) in dodatek v hrvaški različici zakona, s katerim Hrvaška *a priori* odreka Sloveniji pravico do teritorialnega izhoda na odprto morje.
7. **(2010: polòm balkanske politike)** Slovenski vladi se je s *Konferenco o Zahodnem Balkanu* 20. marca 2010 na Brdu kljub retoriki in pritiskom ponesrečil poskus posredovanja med Srbijo in Kosovom. Edini uspeh »balkanske politike« slovenske vlade tako ostaja *Arbitražni sporazum* (AS). Ta je koristil predvsem Hrvaški, ki jo je zanimalo samo nemoteno nadaljevanje pogajanj z EU.
8. **(2010: ratifikacija in referendum)** Ratifikacija Arbitražnega sporazuma 19. 4. 2010 v Državnem zboru z navadno večino in tesni izid referenduma (6. 6. 2010) nista Sloveniji prinesla nič dobrega, saj postavljata njeno prihodnost v povsem nepredvidljiv položaj, za katerega tistim, ki so ga zakrivali, ne bo treba prevzemati nikakršne odgovornosti. Po vsej verjetnosti bo Slovenija izgubila svoj neposredni dostop do mednarodnih voda, pri čemer pa je nespodbitno dejstvo, da je na to kar sama pristala.
9. **(Priključevanje slovenskega morja, neba in diplomacije Hrvaški)** Pri enem novejših srečanj Pahor-Kosor naj bi po prvotni zamisli slovenske strani prišlo do izmenjave ratifikacijskih listin v zvezi z Arbitražnim sporazumom. Sestanek kljub vsemu ni bil brezploden za Hrvaško, saj je sprožila zamisel, da bi poleg slovenskega izhoda na odprto morje obvladovala tudi slovensko nebo oz. letalski promet nad ozemljem Slovenije, posegla pa naj bi tudi po slovenskih diplomatskih predstavništvih. Ta pobuda, predvsem pa pripravljenost slovenske vlade, da se pogovarja o čem takem, je povsem zgrešena. To še posebej velja za slovensko pripravljenost za delitev pristojnosti na področju diplomacije. Neuspeha slovenske zunanje politike v okviru skupne zunanje službe EU ni mogoče nadomestiti z nekakšno slovensko-hrvaško diplomacijo.
10. **(Zgodba o varčevalcih LB)** PV Pahor je večkrat omenjal sporočilo hrvaške vlade, da bo RH odslej reševala problem varčevalcev v Baslu, vendar ga je hrvaški MZZ Jandroković demantiral: da se bo problem resda reševal v Baslu, edina možna rešitev, na katero Hrvaška pristaja, pa je, da se varčevalcem njihov denar vrne.

11. **(Sporna »gospodarska diplomacija«)** Poudarjanje »gospodarske diplomacije« kot rešitve za slovenski izvoz je v nasprotju z dejanskimi gospodarskimi rezultati. Najbolj »bleščeč« primer so bili dogovori z libijskim samodržcem Gadafijem.
12. **(2010: izključevanje in zgrešene izbire diplomatov)** Odbor za zunanjo politiko oz. Strokovni svet SDS je 16. 9. 2010 ocenil kadrovske politiko MZZ. Gre za zgrešeno politiko slovenskega MZZ oz. dejavnikov, ki so se ukvarjali s predlaganjem kandidatov in lokacij, kjer naj bi delovali (Zahodni Balkan). Predlaganje kandidatov komisarki EU za zunanje odnose je bilo nepremišljeno, nepregledno in politično pristransko. Predlagati bi morali izkušene, strokovno neoporečne (znanje jezikov!) in evropsko uveljavljene kandidate, na primer tiste, ki so se izkazali v času slovenskega predsedovanja EU. Nikakor ne bi smeli vsiljevati kandidatov, ki so ravno v odločilnih trenutkih rušili evropsko politiko do Zahodnega Balkana (zadeva *washingtonska depeša* v začetku slovenskega predsedovanja)¹.
13. **(Vračanje »jugodiplomacije«)** Podobno kot so ravnali pri kandidatih za evropske veleposlanike, so v MZZ ravnali tudi pri kandidatih za slovenske veleposlanike. Čeprav je bilo veliko govora o karierni in profesionalni diplomaciji, so v zadnjih dveh letih nastajale časovne praznine (Avstrija, Belgija, Hrvaška, Italija, Nemčija, Srbija, ...), postavitve pa so bile pogosto politične in povezane z jugoslovanskim izročilom (EU, Kitajska, ZDA, ...). Takšni politiki so prilagodili tudi novelo Zakona o zunanjih zadevah.
14. **(Slovensko-libijski odnosi, »mirovniški« pritiski)** Aktualna zunanja politika TPŽ ni prispevala k relevantnosti Slovenije, ampak ji je škodovala: z neresnimi balkanskimi pobudami, z vsiljevanjem Arbitražnega sporazuma s Hrvaško, s podpiranjem zasebnih poslov in dobičkov (Libija). Peticija za ukinitvev slovenske vojske, številne pobude vladajočih krogov in vladnih strank za umik SV iz Afganistana oz. Iraka in neodzivnost MZZ na te pobude pomenijo, da gre za odmik od zunanje politike EU in zveze NATO. Za razliko od drugih držav v Sloveniji ni bilo razprav o novi strateški usmeritvi NATO.
15. **(Varčevanje v času obscenega bogatenja)** V najnovejšem času MZZ sledi splošni vladni retoriki o varčevanju, vendar se loteva novih nalog in uvaja nagrade za (poslušne) uslužbenke: *gospodarska diplomacija, razvojna pomoč, družinska in zelena diplomacija, ...* Napovedano krčenje diplomatskega osebja, zniževanje plač in (selektivno) ukinjanje veleposlaniških rezidenc ob obscenem bogatenju vladni koaliciji všečnih in bližnjih poslovnih omrežij ne deluje prav resno.
16. **(Odmik od Evrope)** Po letu 2008 se Slovenija postopoma umika iz evropskega, zahodnega političnega prostora, da o NATO sploh ne govorimo. Zunanja politika TPŽ je bistveno zaobrnila tisto zunanjepolitično usmeritev, ki si jo je bila Slovenija zastavila ob zmagi demokracije l. 1990 in osamosvojitvi leto dni pozneje in ki so jo potrdile vse demokratično izvoljene institucije slovenske države.

¹MZZ je za predstavnika EU v Albaniji predlagal sedanjega slovenskega veleposlanika v Berlinu Mitjo Drobnič, za predstavnico EU v Makedoniji pa sedanjo slovensko veleposlanico v Budimpešti Darjo Bavdal-Kureš. Drobnič je bil avtor, libogor pa pošiljatelj zapisnika/washingtonske depeše, ki so jo ukradli in izročili medijem neznani storilci, da bi zaustavili slovensko priznanje Kosova.

Novela Zakona o zunanjih zadevah

Po volitvah leta 2008 je bilo veliko razprav o določanju veleposlanikov. Pahorjeva vlada je predvsem želela narediti prostor za politična imenovanja veleposlanikov in odpraviti načelo karierne diplomacije, ki je bilo uveljavljeno v prejšnjem zakonu; predsednik republike pa si je želel novih pristojnosti. To je zdaj urejeno v 17. členu novele ZZZ:

»Veleposlanik je postavljen za dobo do štirih let, ki se lahko podaljša, če razmere tako narekujejo, vendar ne za dlje kot dve leti. O podaljšanju odloči minister za zunanje zadeve. Veleposlanik je lahko izjemoma odpoklican pred potekom časa postavitve na podlagi lastne prošnje, predloga države sprejemnice ali zaradi kršitve posebnih obveznosti in prepovedi iz 45. člena tega zakona. Predlog za odpoklic iz prejšnjega stavka pripravi minister za zunanje zadeve, določi pa ga vlada po posvetovanju s predsednikom republike.

Veleposlanik lahko zaporedoma službuje največ v dveh diplomatskih predstavništvih, pri čemer skupna doba vodenja diplomatskih predstavništev ne sme preseči osmih let. Veleposlanik, ki je vodil diplomatsko predstavništvo na podlagi postavitve za skupno dobo, daljšo od šestih let, ne more biti postavljen na položaj veleposlanika pred potekom dveh let od odpoklica s tega položaja.«

V členu 17a je opisan postopek »postavitve«, kot ga zagovarja in kot ga je že pred novelo ZZZ preskusil predsednik republike: »Predlog za postavitve veleposlanika pripravi minister za zunanje zadeve. Vlada določi predlog za postavitve veleposlanika po posvetovanju s predsednikom republike.

Po določitvi predloga vlade se kandidat za veleposlanika predstavi delovnemu telesu državnega zbora, pristojnemu za zunanjo politiko, ki o predstavitvi poda mnenje. Po predstavitvi na delovnem telesu državnega zbora, pristojnega za zunanjo politiko, ministrstvo za zunanje zadeve zaprosi za agreman državo sprejemnico. Po prejemu agremana vlada pošlje predlog za postavitve predsedniku republike.

Veleposlanika postavi in odpokliče predsednik republike z ukazom, ki se objavi v Uradnem listu Republike Slovenije. Če ukaz o postavitvi ne bo izdan, predsednik republike o tem obvesti vlado. Predsednik republike izda veleposlaniku poverilna pisma ...«

Sicer ZZZ v 27. členu opisuje izbor vodij diplomatskih predstavništev in konzulatov:

»Za vodjo diplomatskega predstavništva ali konzulata je lahko imenovan diplomat, ki:

- ima najmanj 14 let delovnih izkušenj,
- je najmanj tri leta opravljal delo na diplomatskem delovnem mestu v diplomatskem predstavništvu ali konzulatu.

Za vodjo diplomatskega predstavništva ali konzulata je izjemoma lahko imenovana tudi oseba, ki:

- je državljan Republike Slovenije,
- ima univerzitetno izobrazbo oz. izobrazbo, pridobljeno po študijskem programu druge stopnje v skladu z zakonom, ki ureja visoko šolstvo,

- ima najmanj 14 let primerljivih delovnih izkušenj na področju zunanje politike, mednarodnih odnosov, mednarodnih ekonomskih odnosov ali mednarodnega prava, od tega vsaj tri leta vodstvenih delovnih izkušenj,
- obvlada angleški in še en tuj jezik na višji ravni,
- izpolnjuje druge pogoje za sklenitev delovnega razmerja v ministrstvu za zunanje zadeve.

Vodja diplomatskega predstavništva ali konzulata lahko opravlja delo v tujini do dopolnjenega 68. leta starosti.

Izbira najprimernejšega kandidata se opravi med tistimi kandidati, ki izpolnjujejo pogoje iz tega člena na podlagi naslednjih meril:

- strokovna usposobljenost in osebnostna primernost po določbah tega zakona,
- vodstvene sposobnosti,
- komunikacijske sposobnosti,
- psihofizična sposobnost.

Vlada na predlog ministra za zunanje zadeve ustanovi stalno avtonomno strokovno komisijo, ki pred določitvijo predloga za imenovanje vodje diplomatskega predstavništva ali konzulata pripravi mnenje, ali je oseba iz drugega odstavka tega člena usposobljena za vodjo diplomatskega predstavništva ali konzulata. Pri ugotavljanju usposobljenosti se upoštevajo merila iz četrtega odstavka tega člena. Mnenje strokovne komisije je obvezujoče. Minister vladi ne more posredovati predloga za imenovanje kandidata, za katerega je komisija podala mnenje, da ni ustrezno usposobljen.

Strokovno komisijo sestavljajo en predstavnik ministrstva za zunanje zadeve, en nekdanji veleposlanik Republike Slovenije in trije zunanji strokovnjaki s področja zunanje politike, mednarodnih odnosov, mednarodnih ekonomskih odnosov ali mednarodnega prava. Mandat članov komisije traja pet let. Strokovna komisija na ustanovni seji sprejme poslovnik, s katerim se uredi njeno poslovanje. Poslovnik se objavi v Uradnem listu Republike Slovenije. Delo v komisiji je častno. Ministrstvo za zunanje zadeve komisiji zagotovi potrebne pogoje za delo.

Z osebo iz drugega odstavka tega člena se za določen čas, ki ne sme presegati štirih let, sklene pogodba o zaposlitvi za določen čas oziroma aneks k pogodbi o zaposlitvi, če je oseba zaposlena v organu državne uprave. Zaradi delovnih potreb, ki jih ugotovi minister za zunanje zadeve, se po izteku obdobja iz prejšnjega stavka izjemoma, največ za čas enega leta, sklene nova pogodba o zaposlitvi za določen čas oziroma nov aneks k pogodbi o zaposlitvi. Delež oseb iz drugega odstavka lahko znaša največ eno desetino vseh vodij diplomatskih predstavništev in konzulatov ...«

Odnosi s Hrvaško

V EU večinoma vlada prepričanje, da so bili z Arbitražnim sporazumom rešeni vsi problemi med Slovenijo in Hrvaško, zato je ta problematika stopila v ozadje. Slovenija naj bi tudi po izjavah svojih uradnih predstavnikov vztrajala pri slovenskem neposrednem (teritorialnem) dostopu do mednarodnih voda pri t. i. Točki 5. Ta zahteva bi postala nepomembna, ko onkraj te točke ne bi bilo več odprtega morja, ampak bi se tam začela hrvaška »zaščitna ekološko-ribolovna cona« (ZERC). EU in Slovenija sta doslej uspešno premagovali takšno nevarnost.

Na Hrvaškem niso pozabili na ZERC. Namera Hrvaške je, da jo uvedejo, brž ko bo rešeno vprašanje njihovega članstva v EU. V slovenski vladi obstajata dve želji: da ZERC za Slovenijo ne bi veljala in/ali da je Hrvaška ne bi uvedla v občutljivem političnem času, v volilnem letu, pred ratifikacijo itn. Problem slovenske politike je v tem, da ji je zmanjkalo vzvodov, s katerimi bi si lahko zagotovila verodostojnost v zvezi z Arbitražnim sporazumom. Čeprav je Pahor upal, da bo resnica o AS prišla na dan šele čez mnogo let, se lahko zgodi, da se bo že v kratkem razkrilo, kaj tiči onkraj »Točke 5«: ne odprto morje, ampak ZERC! Če bo tako, lahko Kosorjeva brez težav umakne »enostransko izjavo« iz ratifikacijskih dokumentov.

Neprijetna je tudi napoved, da bi skupaj s Hrvaško pristopno pogodbo popravljali Lizbonsko pogodbo. V Hrvaško pogodbo naj bi vnesli popravke v zvezi z novim sistemom reševanja finančnih kriz oz. s stabilnostjo evropske valute. Neprijetnost je v tem, da bi utegnili ratifikacijo Hrvaške pogodbe in morebitne probleme v zvezi z njo (referendum?) povezati z odločanjem o stabilnosti evropskega finančnega sistema. Kako naj slovenski poslanci ali volivci nasprotujejo evropski politiki stabilizacije? Hrvaška pogodba bi bila preprosto obešena na to brezprizivno politiko.

Kaj je treba vedeti v zvezi z ZERC?

Zgodba o ZERC se je začela tik pred hrvaškimi volitvami leta 2003. 4. junija 2004 pa je državni sekretar v zunanjem ministrstvu Hidajet Bišćević na sestanku v Bruslju podpisal zapisnik (Agreed Minutes), v katerem piše, da Hrvaška ne bo uveljavila cone za članice EU oz. brez dogovora s sosedi in v evropskem duhu. To je sicer bila politična in ne pravna zaveza, pa vendar je prav ta zapisnik postal rešilna bilka za italijansko in predvsem slovensko diplomacijo.

Hrvaška je nameravala 1. januarja 2008 uveljaviti Zaščitno ekološko in ribolovno cono (ZERC) v Jadranu tudi za članice Evropske unije, konkretno za Italijo in Slovenijo. V zvezi s to namero RH se je Slovenija pridružila stališčem, ki so jih vse od leta 2004 izražala različna telesa Evropske unije, in posebni izjavi, ki jo je tik pred novim letom in pred začetkom slovenskega predsedovanja objavil komisar EU za širitev Olli Rehn.

Komisar Rehn je najprej opozoril, da je decembrski Svet za splošne zadeve in zunanje odnose Hrvaško pozval, naj spoštuje sporazum o ZERC, ki ga je sklenila z Evropsko komisijo, Italijo in Slovenijo 4. junija 2004. Na ta sporazum se sklicujejo sklepi Evropskega sveta (junija 2004) in pogajalski okvir. Sporočilo je bilo vedno enako, in sicer »naj Hrvaška pri državah članicah EU ne uporabi nobenega vidika cone, dokler ne bi našli skupnega sporazuma v duhu EU.« Rehn je tedaj zapisal: »Verjamemo, da bo Hrvaška ravnala v skladu s tem in da 1. januarja 2008 ne bo uporabila nobenega vidika ZERC za države članice EU. Da bi se izognili negativnim posledicam za proces hrvaškega vključevanja v EU,« poudarja Rehn, »je bistveno najti rešitev za to zadevo takoj, ko bo na Hrvaškem oblikovana nova vlada. Pristopna pogajanja s Hrvaško bi lahko vstopila v odločilno fazo leta 2008 le, če bo ta zadeva uspešno razrešena in če bomo ohranili pozitivni zagon glede reform, ki so povezane z EU in glede postavljenih rokov.«

V slovenskem MZZ so takrat izjavili, da je Slovenija od samega začetka politično, vendar tudi konkretno in praktično, ne glede na začetne pomisleke in nasprotovanje drugih držav, podpirala čim hitreje vključevanje Hrvaške v EU. »Takšna,« so napisali, »je naša usmeritev tudi danes.« »Pričakujemo, da bo Hrvaška napredovala proti EU brez

omahovanja. Probleme, ki so nastali zaradi napovedi o uveljavitvi ZERC za članice EU, je mogoče rešiti zelo hitro in relativno preprosto – z upoštevanjem sklenjenih sporazumov in zavez. Glede na to, da bo Slovenija v prvi polovici leta 2008 predsedovala EU, bo po svojih močeh prispevala k pozitivnemu zagonu, ki ga omenja Rehn.« »V tem trenutku«, so še dodali v MZZ, »ne želimo ugibati, kaj bi se zgodilo, če takšnega zagona ne bi bilo.« V vsakem primeru pa je za uspešno vključevanje v EU odgovorna predvsem država, ki se želi vključiti v EU.

V začetku novega leta (2008) in v začetku slovenskega predsedovanja se je nenadoma oglasil predsednik Republike Hrvaške Stjepan Mesić. V znani hrvaški radijski oddaji "S predsednikom ob kavi" je izrekel nekaj obtožb na račun Slovenije, na katere je bilo treba odgovoriti. Hrvaški predsednik je opozorila najvišjih predstavnikov Evropske unije, med drugim tudi iz Slovenije, označil kot grožnje. Seveda ni šlo za grožnje, ampak za večkrat ponovljena in utemeljena opozorila hrvaškim oblastem, naj razveljavijo Zaščitno ekološko in ribolovno cono za članice EU. Dejanske grožnje so prišle s hrvaške strani, ko je ta napovedala cono in po svoje začrtala mejo med Hrvaško in Slovenijo. Hrvaška stran je svoje grožnje zaostri in celo uresničila, ko je – brez dogovora, proti veljavnim sporazumom in proti sklepom EU – cono s 1. januarjem 2008 uveljavila, kot sredstvo uveljavljanja pa predvidela vojaške ladje.

Evropske ustanove (Evropski svet, Svet za splošne zadeve in zunanje odnose in Evropska komisija) so ves čas opozarjale Hrvaško, naj spoštuje Bruseljski sporazum, ki je bil podpisan junija 2004. Ugotovitev, da mora Hrvaška, če hoče postati članica EU, spoštovati sklepe in obveznosti, ki jih je sprejela pred pogajanjem in v pogajanjih za članstvo, ni nobena grožnja!

Evropska komisija je na dan izjave predsednika Mesića zahtevala hitro ukrepanje nove hrvaške vlade, drugače – tako je bilo objavljeno – da lahko pride do negativnega vpliva na hrvaška pristopna pogajanja. Opozorilo Hrvaški je v čestitki novemu hrvaškemu predsedniku vlade Ivu Sanaderju poslal tudi predsednik Evropske komisije José Manuel Barroso. Slovenski komentar je bil konstruktiven: »Ministrstvo za zunanje zadeve pozdravlja poziv predsednika Mesića k dialogu. Slovenija je pripravljena na pogovore med Evropsko komisijo, Italijo, Slovenijo in Hrvaško takoj, ko bo Hrvaška izpolnila dogovor iz Bruslja (2004) in razveljavila ZERC za članice EU. Slovenija si je takoj po lanski odločitvi Sabora, da bo s 1. januarjem ZERC veljal tudi za članice EU, zelo prizadevala za dialog. Na žalost na Hrvaškem takrat nismo slišali glasov, ki bi pozivali k pogovorom.« Ministrstvo za zunanje zadeve je 13. marca 2008 pozdravilo (dan pred tem) sprejeto odločitev hrvaškega Sabora, s katero je Hrvaška odložila izvajanje zaščitne ekološko-ribolovne cone (ZERC) za države članice EU, dokler ne bo dosežena skupna rešitev v evropskem duhu. Hrvaška je s takšno odločitvijo potrdila, da bo spoštovala dogovor med Slovenijo, Italijo, Hrvaško in Evropsko komisijo iz junija 2004.

Posebni poročevalec predsednika vlade za BiH Milan Kučan

Vlada RS je na svoji 106. redni seji vlade (4. 11. 2010) imenovala nekdanjega predsednika RS Milana Kučana za posebnega poročevalca predsednika vlade za BiH. PV Pahor je poudaril, da »se je vlada za takšno, sicer netradicionalno potezo odločila zaradi zagotovitve možnih poti za pospešitev razvoja v BiH glede ustavne ureditve ter v zvezi s tem povezane prihodnosti BiH.« Posebni poročevalec bo za Vlado RS pripravil poročilo in na podlagi tega poročila bo Pahor izoblikoval stališče Slovenije, ki ga bo zastopal na srečanjih s tujimi voditelji. Predsednik vlade je pojasnil razlog za svojo

odločitev: »Slovenija se je v zadnjem času zaradi svojih prizadevanj v tem delu jugovzhodne Evrope, vključno s procesom Brdo, izkazala kot država, ki ima povsod v regiji prijateljske stike, ki obsegajo tudi vsestransko krepitev tako gospodarskih kot tudi političnih odnosov. Tako nas na mednarodnih dogodkih pogosto sprašujejo za mnenja o pogledih na razvoj sosednjih držav glede miru, blaginje in prihodnosti BiH, kakor tudi drugih narodov in držav v tem delu Evrope.« Poročilo posebnega poročevalca Milana Kučana o temeljnih prizadevanjih, ki zadevajo prihodnost BiH, bo zaupne narave. Pahor: »Prvi slovenski predsednik ima znanje, izkušnje in modrost, da bi lahko med vrsticami znal prebrati, kakšni so pravi interesi voditeljev entitet v BiH.«

Novi poročevalec Kučan je izjavil: »Pogovori o večjem angažmaju Slovenije pri ustavnih spremembah v BiH so trajali dlje časa in ker gre za veliko odgovornost, je nisem sprejel tako zlahka in na hitro.« Kučanova naloga je bila, da po pogovorih v BiH ugotovi, ali po volitvah obstoji pripravljenost tamkajšnjih ključnih političnih akterjev za nadaljnje udarnejše ustavne reforme, ki bi državi zagotavljale večjo funkcionalnost in jo hkrati približale procesu integracije v EU. Drugo vprašanje je, kakšne so alternative, če te pripravljenosti v BiH ni. »Interes in odgovornost Slovenije je, da jim pomagamo, če je takšna pomoč zaželena in pričakovana. Gre za naš prispevek k skupni volji, da tudi BiH postane dejavnik stabilnosti in napredka celotne regije, s katero smo tudi mi zgodovinsko, politično in gospodarsko povezani.«

Misija Milana Kučana je po vsem videzu nemogoča. Pahor in drugi iz njegove ekipe so že večkrat poskušali urediti balkanske zadeve, vendar jim ni uspelo. Če misija ne bo uspela, bo to minus za Slovenijo. Iz izjav je mogoče sklepati, da si Kučan prizadeva razdreti Daytonski dogovor (1995). Čeprav ta dogovor vsebuje veliko težav, je seveda porok miru. Kučan po vsem videzu zastopa integralistična stališča, kar se je izkazalo tudi v primeru Kosova. Takšna stališča so obsojena na zavračanje večine prizadetih balkanskih narodov, predvsem pa je čas za revolucionarne spremembe minil vsaj leta 2006 (referendum Črne gore), če ne že ob padcu Miloševića oz. po bombardiranju NATO 1999. Nastanek samostojnega Kosova (2008) in odločitev ICJ o legitimnosti kosovske odločitve (2010) sta potrdila, da vrnitev na staro ni mogoča.

Pri najnovejši potezi Boruta Pahorja v zvezi s Kučanom in Balkanom se je odprla vrsta vprašanj, med drugim tudi vprašanje, od kod izvira slovenska balkanska politika, ki hoče združevati balkanske narode, jim predpisovati zakone, ustave itn. Je bila preverjena v DZ? Je o tem poročala vlada? Je zadeva ostala tajna ali se je ponesrečila?

Nova strategija NATO

Po začetku leta 1949 so sledila tri obdobja strateškega razmišljanja o NATO: obdobje hladne vojne (1949-1991), neposredni čas po hladni vojni in čas po 11. septembru 2001. Doslej sta bila objavljena dva strateška koncepta: prvi leta 1991 in drugi leta 1999. Na vrhu v Lizboni (2010) so odločali o najnovejšem konceptu, ki je bil pripravljen s pomočjo skupine strokovnjakov pod vodstvom Madeleine Albright. Bistveni sestavini novega koncepta sta obramba pred balističnimi izstrelki in zaščita pred naraščajočo nevarnostjo kibernetičnih napadov. V naslednjih desetih letih se bo povečala negotovost zaradi širjenja jedrskega in orožja za množično uničevanje; zaradi ambicij mednarodnih terorističnih skupin; zaradi regionalnih, narodnostnih, etničnih in verskih rivalstev; zaradi vse večje odvisnosti od potencialno ranljivih informacijskih sistemov; zaradi tekmovanja pri nafti in drugih strateških virih, pri čemer je poudarjeno vprašanje pomorske varnosti; zaradi demografskih sprememb, ki bi lahko poslabšale probleme

revščine, lakote, nezakonitega preseljevanja, pandemičnih bolezni; in zaradi poslabševanja okoljskih razmer, vključno s podnebnimi spremembami. Generalni sekretar NATO Anders Fogh Rasmussen je v intervjuju 12. oktobra 2010 napovedal odločanje o protiraketni obrambi za Evropo. Gre za integriran sistem, ki naj bi omogočal boljšo zmogljivost kot posamezni nacionalni sistemi. Stal naj bi 800 milijonov evrov, predstavljal naj bi novo obdobje sodelovanja pod skupno evro-atlantsko streho in ponujal možnosti sodelovanja z Rusijo.²

II. MOGOČE/MOREBITNE SPREMEMBE

MOREBITNA ZAKONSKA OZ. USTAVNA DOPOLNILA:

- V ustavo bi lahko vnesli nov člen o diplomatski/konzularni službi in zunanji politiki po zgledu sedanjih poglavij o vojski, sodnikih in tožilcih. Lahko bi npr. zapisali: *»Diplomacija v tujini posreduje stališča države, kot jih oblikujeta vlada in DZ oz. po njenem pooblastilu Evropska unija; sicer predstavlja in zastopa vse državljane; ravnanje diplomatov ne sme biti strankarsko pristransko.«*
- V zvezi z nejasnostmi pri pristojnostih predsednika pri določanju veleposlanikov predlagamo formulacijo, kot je v nemški ustavi: nemški predsednik veleposlanike *»akreditira«* oz. veleposlanikom *»izdaja potrdila/poverilnice«* (*»Er begläubigt die Gesandten.«*)

ZAKONODAJA

- Potrebno je spremeniti Zakon o zunanjih zadevah v členih, ki omejujejo oz. omogočajo imenovanje veleposlanikov v skladu s strankarskimi interesi.

POLITIKA

- Slovenska zunanja politika je seveda samostojna, a hkrati v soglasju z načeli in pravili EU, NATO, OECD, OVSE in OZN. Potreben je poudarek o posebnem sodelovanju s sosednjimi državami, na Zahodnem Balkanu in s skupino držav BRICS (Brazilija, Rusija, Indija, Kitajska, Južna Afrika). Pri predlaganju primernih

² »NATO Needs a Missile Defense«, *The New York Times*, 12. okt. 2010.

kandidatov za *Zunanjo službo EU* bi lahko – na podlagi merljivih strokovnih kvalifikacij – sodelovale tudi slovenske države, kulturne in akademske ustanove.

SPREMEMBE NA MZZ

Potrebno bi bilo:

- urediti položaj **političnega direktorja**,
- odpraviti ukinitev **oddelka/centra za strateške analize**,
- doseči koordinacijo državnega in diplomatskega protokola,
- preurediti obstoječi sistem gospodarske diplomacije,
- doseči koordinacijo razvojne pomoči na medresorski ravni,
- preurediti diplomatsko mrežo (zmanjšanje števila obstoječih veleposlaništev v EU, poudarek kulturno-gospodarski promociji Slovenije v sodelovanju z MK, MG in Gospodarsko zbornico)
- odpirati DKP v zunajevropskih državah v Afriki, Ameriki in Aziji.

NOVE POBUDE

- nove pobude v zvezi s položajem slovenskih diplomatov v zunanji službi eu
- nove pobude hrvaški vladi v zvezi z enostransko izjavo

SISTEM MZZ

Na Ministrstvu za zunanje zadeve je zaposlenih 644 ljudi, od tega v zunanji službi 263. Po volitvah 2008 je prišlo do novih (politično utemeljenih) zaposlitev oz. novih pogodb o sodelovanju zaradi projektov, kot sta »*gospodarska diplomacija*« in *Arbitražni sporazum* s Hrvaško. Kadrovska politika je podvržena političnim, osebnim in celo družinskim interesom, saj je od l. 2009 naprej ena od prioritet ministrstva »družinska politika«, pri čemer nihče dobro ne ve, kaj naj bi to bilo, kaj šele, da bi za to »družinsko politiko« obstajala kakršnakoli pravna podloga v veljavnem Zakonu o zunanjih zadevah.

Slovenija ima 49 diplomatsko-konzularnih predstavništev na ravni veleposlaništev:

- 7 stalnih predstavništev (EU, NATO, OECD, OVSE, OZN (2), Svet Evrope);
- 19 rezidenčnih veleposlaništev v državah članicah EU;
- 12 rezidenčnih veleposlaništev v drugih evropskih državah;
- 5 rezidenčnih veleposlaništev v Aziji s Kavkazom in Bližnjim Vzhodom (New Delhi, Peking, Teheran, Tel Aviv, Tokio);
- 1 rezidenčno veleposlaništvo v Afriki (Kairo);
- 1 rezidenčno veleposlaništvo v Oceaniji (Canberra);
- 2 rezidenčni veleposlaništvi v Severni Ameriki (Ottawa, Washington);
- 2 rezidenčni veleposlaništvi v Latinski Ameriki in na Karibih (Brasilia, Buenos Aires).

Slovenija ima tri veleposlaništva v Bruslju, po dve v Parizu in na Dunaju, dve v Švici (Bern, Ženeva). Slovenska diplomatska mreža je za naše razmere preširoka,

evropocentrična in je postala po članstvu v EU deloma redundantna. MZZ pri svojih nalogah in svojem delovanju sodeluje oz. tekmuje (tu pa tam prihaja celo do prekrivanja) z Ministrstvom za gospodarstvo, s Protokolom Republike Slovenije, s Službo vlade za razvoj in evropske zadeve (SVREZ), z Uradom za Slovence po svetu in z Uradom predsednika republike. Ta urad oz. njegov šef je dosegel protiustavno spremembo zakonodaje in prevzel dejansko vodenje zunanje politike v državi.

Slovenija v tujini marsikdaj deluje nepovezano, predvsem pa razsipno. Potovalni načrti nosilcev najvažnejših funkcij v državi se zdijo nedotakljivi, MZZ pa nima avtoritete, da bi soodločalo pri njihovem načrtovanju, jih koordiniralo in po potrebi omejevalo – npr. potovanja predsednika republike v skladu s standardi, kakršni veljajo v EU (v državah, ki nimajo predsedniškega sistema – in take so tako rekoč vse – opravi državni suveren 2-3 državniške obiske letno) - hkrati pa tudi določalo, evidentiralo in razporejalo obveznosti potujočih funkcionarjev.

MZZ se srečuje s političnimi problemi, ki nastajajo zaradi zapletenega mednarodnega položaja, zaradi pomanjkljive slovenske zakonodaje in pomanjkljive notranje ureditve ministrstva, zaradi arbitrarnih in nestrokovnih posegov iz političnih uradov; zaradi zgrešene kadrovske politike in neustrezne zasedbe ključnih, odločilnih položajev (začenši z ministrom). Predvsem pa zaradi pomanjkljivih analiz in napačnih ocen. Eden največjih problemov je megljen in zamegljen, marginaliziran položaj analitičnega oddelka, ki velja za odlagališče izrabljenih ali nezaželenih diplomatov. Njegov učinek je neopazen. To je očitno ugotovilo celo sedanje vodstvo MZZ, a se je rešitve tega problema lotilo zelo bizarno: analitični oddelek je preprosto ukinilo, saj analiz očitno sploh ne potrebuje.

V začetku Pahor-Žbogarjevega mandata je prišlo do svetovne gospodarske krize, tandem Pahor-Žbogar pa se je odločil, da je na to krizo treba reagirati z »gospodarsko diplomacijo«. Problem ni v »odpiranju vrat« gospodarstvu in poslom, ampak v odnosu države do privatnega sektorja, kajti država, ki se čuti obvezana zgolj do velikih paradržavnih podjetij (dober primer sta npr. Mercator ali pa SCT), ne omogoča systemskega dostopa do uslug t. i. »gospodarske diplomacije«, saj jih je privatni podjetnik večidel deležen zgolj v primeru, ko ima kako zasebno povezavo z ekonomskim svetovalcem na kakšnem veleposlaništvu ali pa kakim vplivnejšim uslužbencem direktorata za gospodarsko diplomacijo. Še bolj vprašljive pa so seveda tudi same kvalifikacije ekonomskih svetnikov na naših veleposlaništvih, ki pogosto postanejo diplomati zaradi političnih "zaslug" in privatnih navez, o njihovem dejanskem delu in konkretnih prispevkih pa kakršnekoli resnejše analize sploh ne obstajajo.

Kadrovska politika na Ministrstvu za zunanje zadeve je neurejena, stihijska, velikokrat podrejena pritlehnim individualnim političnim interesom. Predvsem pa ne poteka na osnovi nepristranskih strokovnih kriterijev, saj izhaja iz oportunističnih političnih opcij, kar najbolj nazorno izpričuje izredna revitalizacija politično-diplomatskih kadrov nekdanjega režima. S tem ni mišljena samo absolutna prednost, ki jo uživajo pri zasedanju pretežnega dela vodilnih mest v ministrstvu nekdanji "sipovski" uslužbenci (kar najbolj redke izjeme rabijo zgolj za potrditev tega pravila), ampak tudi (in še posebej) ponovna aktivacija že odsluženih in upokojenih političnih kadrov, ki jim je bila vključitev v diplomacijo zgolj plačilo za vdano in neoporečno politično službovanje. To dokazuje že zgolj površen pregled kadrovske strukture tako v notranji kot še posebej v

zunanji službi. Predvsem pa se ne posveča prav nikakršna skrb izobraževanju slovenskih diplomatov, njihovemu specializiranju za posamezna področja, pridobivanju diplomatskih veščin, znanju jezikov, obvladovanju diplomatske prakse, kar je vse temeljni pogoj za delo v diplomaciji, celo v vseh tistih državah, nad katerimi se tako prezirljivo viha nos.

Najbolj usodna, tako za snovanje kot za uresničevanje zunanje politike, pa je brezplodna in izjemno škodljiva komunikacijska linija, preko katere se sprejemajo ključne politične odločitve, na osnovi katerih se (ne)udejanja slovenska zunanja politika. Temeljno načelo te linije je prelaganje odgovornosti na drugega, in če to ugotovitev karikiramo in pretiramo, bi se lahko reklo, da se odločitev, sprejeta v vrhu ministrstva, preda v realizacijo za to pristojni organizacijski enoti, njen vodja jo poveri za to pristojnemu sektorju, ta za to pristojnemu "desk-officerju", ta enemu od referentov, slednji pa študentu, ki z napotnico študentskega servisa honorarno pomaga v oddelku. In navzlic karikiranosti ponazoritve tega poteka je treba opozoriti, da je vsaj z delom tega zagotovo skrajno problematičnega, ignorantskega in škodljivega delovnega postopka zaznamovana sleherna politična in organizacijska odločitev ministrstva. Tako da se niti ne kaže čuditi strokovno-politični neutemeljenosti in neučinkovitosti, ki je tako zelo značilna za raven trenutne slovenske zunanje politike.

NUJNE SPREMEMBE

- 1. Spremembe zakona o zunanjih zadevah in nekaterih iz njega izvirajočih podzakonskih aktov.** Zakon je treba spremeniti v členih, ki omejujejo imenovanje veleposlanikov oz. omogočajo vstop v diplomacijo nekvalificiranim, t. j. "pravovernim" ljubiteljem zunanjih zadev, predvsem pa v izbirnih postopkih uveljaviti zgolj tiste pristojnosti predsednika republike, ki mu jih daje ustava, saj so v trenutno veljavnem zakonu te pristojnosti presežene, ker mu implicitno prepuščajo končno določanje veleposlanikov, s tem pa omogočajo izbiro njegovih favoritov.
- 2. Funkcijo političnega direktorja je potrebno definirati in utrditi tako, da se mu dodelijo temeljne pristojnosti pri uveljavljanju zunanje politike, s tem da je neposredno podrejen ministru.**
- 3. Ponovna ustanovitev oddelka/centra za strateške analize v/pri MZZ.** Nujno je potreben dobro zaseden oz. opremljen *strateško-analitični center*, ki bi bil povezan z analitičnimi, obveščevalnimi in akademskimi ustanovami; z univerzami doma in v tujini; ki bi pripravljali Blejski forum, organiziral »twinninge« itn. Analitični oddelek bi moral postati dejansko možganski trust ministrstva, podrejen neposredno ministru, ne pa kot nekakšno »peto kolo« lociran v multilateralni direktorat, kot je ravnokar ukinjeni center bil to doslej. Potrebna je okrepitev analitičnega oddelka in CEP, sodelovanje s fakultetami EF, EPF, FDŠ, FDV, PF (Lj in Mb) ...
- 4. Združitev/koordinacija protokolarnih dejavnosti na državni ravni.** V Sloveniji potrebujemo en sam protokol (t. i. državni protokol je zgolj relikt prejšnjega režima, v katerem se je imenoval republiški protokol; za to, da brez potrebe obstaja še danes, pa so zaslužni tisti vodilni iz prejšnjega režima, ki so hoteli za vsako ceno ohraniti svoj neposredni vpliv v njem). V večini držav deluje en sam protokol, in to v sklopu zunanjega ministrstva, od tam pa oskrbuje vse ostale državne organe in ustanove.
- 5. Preureditev sistema gospodarske diplomacije v sodelovanju z Gospodarsko in Obrtno zbornico, MG, MZT, Japti, STO, ...** Mednarodne gospodarske odnose in trgovino morajo predvsem voditi gospodarstveniki sami, država pa jim mora

pomagati pri utiranju poti do centrov ekonomskega odločanja in stikov z njimi, česar pa ne morejo opraviti ekonomski svetovalci, saj se le komaj kateremu lahko posreči dostop do teh centrov; za to se morajo angažirati čim višji predstavniki države, od veleposlanikov do šefa vlade in pristojnih ministrov, ekonomski svetovalci lahko kvečjemu skrbijo za realizacijo sprejetih odločitev. Prav tako v državah z normalno delujočim tržnim gospodarstvom ni naloga ekonomskih svetovalcev sklepanje poslov in trgovanje, ampak snovanje in realizacija ekonomskih strategij za posamično državo na osnovi analitičnih pristopov in študij ter aktivno seznanjanje z njenimi ekonomskimi prednostmi in dosežki v državi sprejemnici.

6. **Postavitev sistema kulturne diplomacije v sodelovanju z Ministrstvom za kulturo, Ministrstvom za šolstvo ter Ministrstvom za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo.** Diplomacija seveda mora slediti interesom gospodarstva, večinoma pa se mora posvečati varovanju interesov državljanov svoje matične države, njeni promociji na vseh področjih, še posebej na področju umetnosti, znanosti, turizma, zbiranju strateških informacij in navezovanju neposrednih stikov med svojo državo in državo sprejemnico, iz katerih rezultirajo potem bilateralni stiki na splošni ravni itn.
7. **Razvojna pomoč.** Slovenija je pri razvojni pomoči dolžna ravnati v skladu s standardi in prakso Evropske unije. Edini racionalni pristop za zagotavljanje učinkovite razvojne pomoči je: najprej na medresorski ministrski ravni zasnovati njen natančen koncept na osnovi vseh že omenjenih standardov in prakse, nato pa pristojnost zanjo prenesti na eno od ministrstev. Koncept bi moral biti najprej usmerjen tako politično kot ekonomsko, nato pa bi bilo treba poskrbeti za ustrezno razporeditev finančne, izobraževalne, organizacijske, svetovalne in vsakršne tehnične pomoči.
8. **Preureditev diplomacije:**
 - **Okrepitev veleposlaništev RS v Evropi – zunaj EU**
 - **Zmanjšanje števila obstoječih veleposlaništev v EU**
 - **Preureditev nekaterih že obstoječih veleposlaništev v EU v kulturno-gospodarske centre (KGC) in odpiranje novih KGC:** Odprli bi kulturno-gospodarske centre (KGC), katerih naloga bi bila predvsem skrb za kulturno in gospodarsko predstavljanje Slovenije pod isto streho, na lokacijah, kjer nimamo ali pa ne bomo več imeli diplomatsko-konzularnih predstavništev. Dejavnost, ki bi jo opravljali kulturno-gospodarski centri, bi postala ključna dejavnost tudi v že obstoječih generalnih konzulatih RS.
 - **Odpiranje novih veleposlaništev/DKP oz. aktiviranje "zamrznjenih" DKP v zunajevropskih državah.**
 - **Preureditev mreže DKP zunaj EU.** Ženeva bi npr. lahko prevzela pristojnosti Berna.

9. **Varčevanje**

Iz varčevalnih razlogov je treba prenehati z najemanjem prostorov za veleposlaništva in rezidence in spodbuditi nakupovanje lastnih nepremičnin, seveda v skladu s tržno konjunkturo.

III. TRI PREDNOSTNE NALOGE NA PODROČJU ZUNANJIH/EVROPSKIH ZADEV

1. VITKA DIPLOMACIJA

- Pospešeno vključevanje slovenske diplomacije v zunanjo službo EU. To vključevanje bo omogočilo postopno preureditev diplomatske mreže RS v smeri njene racionalizacije, predvsem ko gre za število predstavništav oz. diplomatov v članicah EU. Želimo politično nepristransko in strokovno neoporečno diplomacijo.

2. SREDOZEMLJE

- Poudarili bomo sredozemsko razsežnost Slovenije: vztrajali bomo pri nesporni (teritorialni) povezavi med slovenskim in odprtim morjem; povezali bomo Koper z modernim evropskim železniškim omrežjem (Koridor 5).

3. BRICS

- Slovenija bo razvila tesnejše sodelovanje z državami skupine BRICS: Brazilijo, Rusijo, Indijo, Kitajsko in Južno Afriko.

KMETIJSTVO, GOZDARSTVO IN PREHRANA

1. Predloga strateških sprememb na področju kmetijstva, gozdarstva in prehrane, ki jih predlaga Odbor za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano pri Strokovnem svetu SDS.

1.1. Kmetijska zemljišča in gozdove v lasti države je potrebno prodati prvenstveno družinskim kmetijam, in sicer na osnovi sprejetega posebnega zakona, ki bo med ostalim kmetijska zemljišča zakonsko umestil v kategorijo zemljišč nacionalnega pomena za prehransko varnost RS in s tem postavil osnove za višjo samooskrbo na področju hrane.

S takim zakonom bi se posledično bistveno okrepila ekonomska moč in produkcijska sposobnost slovenskega kmeta, kar je življenjskega pomena za kmetije na gorskih in hribovitih območjih in drugih območjih z omejenimi možnostmi za kmetovanje. Za obstoj hribovskih in gorskih kmetij je dodatno izredno pomembno, da končno, na podlagi prednostne pravice, zapisane v Zakonu o gozdovih, dobijo dolgoročne koncesije za izkoriščanje državnih gozdov. Gozdovi v lasti Republike Slovenije, ki obsegajo več kot 240 tisoč ha, pa morajo s pretekom dosedanjih (tajkunskih) koncesijskih pogodb preiti pod upravo družbe v stoo odstotni lasti slovenske države. Koncesije ostanejo le za gorske in hribovske kmetije, s preostalimi državnimi gozdovi pa družba samostojno in celovito upravlja in tako omogoča učinkovito gospodarjenje z ustreznim dohodkom, ki bo lahko razvijal in pospešil tudi primarno predelavo lesa iz državnih gozdov in s tem ustvaril dodano vrednost v Sloveniji.

Pri spremembah namembnosti kmetijskih zemljišč je nujno potrebno vzpostaviti določene mehanizme, kot je npr. zagotavljanje nadomestnih zemljišč (tudi gozdnih) in s tem preprečiti zmanjšanje kmetijskih površin, namenjenih pridelovanju hrane. Na novo bomo določili in razvrstili območja kmetijskih zemljišč po namenski rabi, in sicer na območja trajno varovanih in območja ostalih kmetijskih zemljišč. Ta se bodo v skladu s postopki iz zakona, ki ureja prostorsko načrtovanje, določila v prostorskih aktih lokalnih skupnosti.

Potrebno je zmanjšati administrativne ovire, vezane na najem državnih zemljišč s simboličnim najemom, in sicer pospešiti komasacije z znižanjem odstotka potrebnih soglasij za uvedbo komasacijskih postopkov, iz 80 odstotkov na 67 odstotkov, in z zmanjšanjem administrativnih ovir, vezanih na dedovanje kmetijskih zemljišč.

1.2. Ker je hrana nacionalno bogastvo in kljub subvencijam samooskrba v Sloveniji pada, je potrebno ukrepe kmetijske politike, subvencije, vključujoč neposredna izplačila na področju kmetijstva in razvoja podeželja, vezati na proizvodnjo hrane, ki se trži ter se s tem posredno večja samooskrba s hrano v Sloveniji.

Uvesti je potrebno višje subvencije za strateško pomembne kategorije hrane. Pri izplačevanju subvencij je treba odpraviti administrativne ovire, tako da bi lahko kmetje dobili izplačano subvencijo v roku treh mesecev po oddaji vloge. Sistem razpisov za sofinanciranje je treba temeljito zamenjati, kajti obstoječi sistem ne daje dobrih rezultatov. Hkrati je potrebno poenostaviti pogoje za pridobitev investicijskih spodbud na področju kmetijstva, živilstva, razvoja podeželja in turizma.

2. Upravljanje Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano (MKGP)

Novo vodstvo MKGP bo pristopilo k celovitemu upravljanju kmetijskega sistema, vključno z vsemi upravljavskimi funkcijami, kot so načrtovanje, usmerjanje, vodenje, nadzor ter evalvacija v praksi. Pri tem se bo oprlo na vladne varčevalne ukrepe iz leta 2006, ki so narekovali aktivnosti, h katerim moramo takoj pristopiti, jih dodelati in jih v celoti realizirati. Celoten sistem je vsekakor zelo zahteven, vendar je obstoječa kmetijska stroka, skupaj z že zaposlenimi na MKGP, sposobna slediti in v praksi izpeljati proces upravljanja na področju kmetijstva.

Predpogoj za pristop k vzpostavitvi želenega sistema je depolitizacija, profesionalizacija, spodbuda stroki, konec "regionalnega političnega vrtičkarstva in lokalnega tajkunstva", delo in vedenje v skladu z moralnimi in etičnimi vrednotami javnih uslužbencev in funkcionarjev. Poleg že znanih in nujno potrebnih omejitev bo poseben poudarek na racionalizaciji dela in v tej zvezi reorganizaciji, ki bo zaokrožila in združila sorodne vsebine. V primeru večje učinkovitosti se lahko oblikujejo nove organizacijske enote, ki morajo pomeniti večjo strokovno kvaliteto, ob istočasni pocenitvi in poenostavitvi nudenja uslug končnemu porabniku, kar pomeni tudi odpravljanje vseh nepotrebnih administrativnih ovir ter dosledno spoštovanje rokov za odločanje in pripravo različnih odgovorov o konkretnih stvareh.

Ob strokovni podpori priznanih kmetijskih strokovnjakov bomo oblikovali številčno majhen in prožen upravno-strokovni kmetijski aparat, ki bo znal in bo sposoben s čim manj administriranja prisluhniti potrebam vseh uporabnikov, bodisi kmetom, lokalnim skupnostim, kot tudi živilsko-predelovalni industriji in hkrati ne bo pozabil tudi na vzporedne dejavnosti, ki so danes spremljevalke sodobnega kmetijstva (varovanje okolja in kulturne krajine, ohranjanje biotske raznovrstnosti, razvoj turizma).

Ob podpori strokovnjakov ter ob ustrezni kadrovske zasedbi je nova ekipa sposobna izpeljati navedene naloge, ki morajo neobhodno slediti v bližnji prihodnosti.

3. Področje kmetijstva

Kmetijstvo mora v Sloveniji postati pomembna gospodarska dejavnost, ki bo zagotavljala hrano vsem prebivalcem, nova delovna mesta in s tem ohranjanje poseljenega podeželja, s pomembno funkcijo ohranjanja biotske raznovrstnosti in razvoja turizma. Vse te dejavnosti se med seboj dopolnjujejo, prepletajo in dajejo celotni panogi nov pomen in veljavo. Kmetijstvo je neločljivo povezano z ohranjanjem značilne podobe krajine v Sloveniji, kakovostjo voda, tal in zraka, zato se vse bolj veže na okolje in upravljanje s prostorom. Ukrepi na področju kmetijstva morajo upoštevati tako tržne zakonitosti kot tudi skrb za zdravje ljudi, okolje in socialno ravnovesje.

V naslednjem obdobju bo vsa pozornost posvečena naslednjim ukrepom in ciljem:

1. Ohranitvi kmetijskih zemljišč za kmetovanje, spodbujanju k povečevanju obdelovalnih površin ter spodbujanju razvoja/ohranjanja kmetij. Pogoj pri povečevanju kmetijskih zemljišč je tudi realizacija koncentracije in zaokroževanja kmetijskih zemljišč;
2. Izboljšanju ekonomskega statusa kmetov. Ta cilj bomo dosegli tako, da bomo omogočili socialne in bivalne razmere ter vodili pokojninsko, socialno in

zdravstveno politiko tako, da kmetje v nobenem pogledu ne bodo v podrejenem položaju v primerjavi z ostalim prebivalstvom. Prizadevali si bomo zagotoviti kmetom razliko pokojnine med vplačano in minimalno pokojnino;

3. Kljub številnim subvencijam samooskrba v Sloveniji pada. Vedeti moramo, da bodo ljudje kmetovali in s tem posredno skrbeli za obdelano krajino, če bodo pri tem videli ekonomsko pozitiven rezultat. Za njih ni pomembno, ali prejmejo dohodek s prodajo svojih pridelkov ali v obliki neposrednih in izravnalnih plačil ter nadomestil. Izvajanje skupne kmetijske politike in ukrepov razvoja podeželja bo v bodoče v Sloveniji potrebno vezati na proizvodnjo hrane, ki se ne le proizvaja, ampak tudi trži. Ukrepe skupne kmetijske politike in razvoja podeželja je potrebno izvajati skupaj z lokalnimi skupnostmi;
4. Evropa v zadnjem času posveča veliko pozornost obstoječim in novim shemam kakovosti ter promociji tradicionalne hrane, proizvedene v EU. Namen teh ukrepov je na eni strani povečati konkurenčnost evropskega kmetijstva, na drugi strani pa povečati osveščenost Evropejcev o pomenu kmetijskih dejavnosti. Za nas predstavlja to veliko priložnost, ker lahko Slovenija v mednarodnem prostoru uspešno nastopa samo s kvaliteto svojih proizvodov. Poleg tega bomo to izkoristili tudi pri ohranjanju naravnega in kulturnega bogastva slovenskega podeželja, ki je prijetno za bivanje in dovolj privlačno za razvoj turizma;
5. Odstranili bomo nepotrebne administrativne ovire, ki ne omogočajo večje varnosti in zaščite potrošnikov, povzročajo pa določene finančne obremenitve pridelovalcem in predelovalcem. Skupaj z določeno spremembo neustrezne zakonodaje bomo hkrati posvetili vso pozornost njeni preglednosti in poenostavitvi;
6. Spodbudili bomo povezovanje med posameznimi panogami ter tržno povezovanje proizvajalcev in pridelovalcev, vključujoč skupine proizvajalcev, z namenom zmanjšanja proizvodnih stroškov ter lažjim oz. učinkovitejšim skupnim trženjem in promocijo.

4. Varna hrana

Danes se v svetu in pri nas vse bolj zavedamo pomena varne hrane in posledično s tem varovanja zdravja ljudi ter najboljše ravni zaščite potrošnikov. Naloga države je, da za izvajanje politike varne hrane vzpostavi enoten pristop priprave zakonodaje in zagotovi učinkovit nadzor v celotni kmetijsko-živilski verigi, s katerim se uresniči geslo »od njive do mize«, kar v praksi pomeni kontrolo celotne dejavnosti, od primarne pridelave do predelave in prodaje živil kupcem.

Poleg splošnih ciljev (zagotavljanje varne hrane, zagotavljanje prehranske varnosti in promocije uravnotežene prehrane) bomo v naslednjem obdobju vso pozornost posvetili predvsem:

7. Združitvi celotnega področja varne hrane pod okriljem ene organizacijske enote, ki bo glavni pripravljalec strategije varne hrane in krme na državni ravni, hkrati bo pokrivala tudi zakonodajni del varne hrane, skupaj z obveščanjem in

izobraževanjem. Posebna pozornost se bo namenila poenostavitvi in poenotenju zakonodaje na tem področju. Sistem zagotavljanja varne hrane mora biti učinkovit, enoten in za potrošnike najbolj varen, ne pa razdeljen med več pristojnih organov in s tem nepregleden, kot je sedanja ureditev;

8. Združili bomo tudi vse inšpekcijske službe, ki pokrivajo celotno področje varne hrane, v enotno inšpekcijo. Delovala bo v okviru zgoraj navedene organizacijske enote ali samostojno, neposredno pod Vlado RS. Za potrebe inšpekcijskih služb bomo enotno uredili uradne laboratorije, katerih rezultati analiz živil bodo tekoče objavljeni na spletnih straneh, ki bodo omogočale potrošnikom stalen vpogled v varnost in kakovost živil. Sedanja praksa v EU je namreč pokazala, da t. i. tržni laboratoriji ne zagotavljajo optimalne kontrole varnosti živil in krme;
9. Na področju informacijskih sistemov, v povezavi z varno hrano, bo uvedeno poenotenje in združitev vseh, do sedaj ločenih, a podobnih sistemov. Združen oz. poenoten informacijski sistem, ki bo pripravljala tudi nacionalne predpise ne tem področju, bo nedvomno pomenil pomemben korak naprej v sistemu varne hrane, predvsem kontrole sledljivosti, ki je eden od osnovnih elementov kontrole varne hrane.

5. Ključni cilji na področju gozdarstva:

1. Povečanje učinkovitosti in reorganizacija javne gozdarske službe: organizacijska struktura mora postati »vitkejša«, poenostaviti je potrebno sistem gozdno-gospodarskega načrtovanja in prevzeti izvajanje naravovarstvenega nadzora;
2. Vzpostaviti je potrebno pregleden in ekonomsko učinkovit sistem gospodarjenja z državnimi gozdovi po letu 2016, ko potečejo 20-letne koncesije, ki so bile bivšim upravljavcem podeljene brez javnega razpisa;
3. Uvesti je potrebno nove spodbude za spodbujanje združevanja lastnikov gozdov in skupno gospodarjenje z njihovimi gozdovi;
4. Potrebna je takojšnja podelitev koncesij v razpoložljivih državnih gozdovih kmetijam, na podlagi Programa ohranjanja kmetij in podeželja v gorskem in hribovitem svetu z omejenimi možnostmi gospodarjenja.

OKOLJE IN PROSTOR

1. Politična izhodišča, predlogi ustavnih sprememb, ukrepi

1.1. Politična izhodišča

Razvoj človeštva in večanje blagostanja in standarda življenja ljudi, sta bila do zdaj mogoča predvsem na račun narave in z izrabljanjem zalog neobnovljivih virov na račun prihodnjih generacij. Tehnološki razvoj je po eni strani dosegel stopnjo, ko ima tak tip gospodarjenja lahko nepopravljive posledice za življenje na Zemlji, po drugi strani pa smo na pragu znanstvenih in tehnoloških odkritij, s katerimi bomo lahko bistveno zmanjšali vpliv človeka na okolje. Problemi podnebnih sprememb, energetske krize in celo gospodarske krize imajo kar nekaj skupnih rešitev.

Podnebne spremembe so tema, ki bo v prihodnjih letih pomembno vplivala na gospodarski, tehnološki in družbeni razvoj. V SDS si prizadevamo za sooblikovanje in uresničevanje ambicioznih okoljsko-razvojnih ciljev Evropske unije in ohranitev njene globalne vodilne vloge na področju okoljskih politik

Zavedamo se pomembnosti varovanja okolja in trajnostnega ravnanja z viri. V težkih gospodarskih časih to pomeni tudi ohranjanje delovnih mest in odpiranje novih delovnih mest ter hkrati skrb za čisto in zdravo okolje, ki je naš osnovni življenjski pogoj. V mestih v Sloveniji živi več kot polovica našega prebivalstva in prav tam je okolje najbolj onesnaženo in degradirano. Zato želimo razviti in graditi takšna mesta, v katerih bo kakovost življenja glavna prioriteta, in pomagati doseči zmanjšanje emisij toplogrednih plinov, izboljšati standarde življenja in dela in pripomoči reševanju problemov, ki povzročajo največje okoljske, zdravstvene in ekonomske posledice. Hkrati želimo podeželje, ki je še vedno naše naravno bogastvo, ohraniti. Njegov razvoj moramo voditi v skladu z ekološkimi smernicami, predvsem na področju urejanja prostora in predelov, ki jih ogrožajo poplave in plazovi. Uravnotežen razvoj mest in podeželja ob upoštevanju trajnostnega razvoja je eden od ključnih dejavnikov na poti nove razvojne paradigme Slovenije.

Izpolnjevanje evropskih zavez za zmanjševanje emisij nevarnih snovi, energije in še posebej izpustov toplogrednih plinov, iskanje razvojnih priložnosti v okviru tretje industrijske revolucije in prilagajanje spremembam podnebja morajo postati konstanta, ki dolgoročno prežema celotno delovanje države. Pa ne samo države. S svojimi strategijami jih morajo upoštevati regije, občine in mesta ter poslovni načrti gospodarskih subjektov. S svojimi vrednotami in obnašanjem pa jih mora podpreti tudi vsak posameznik. Le tako bo trajnostna, nizkoogljična družba postopoma postala resničnost.

Sloveniji ne moremo prepisovati načrtov velikih držav, saj Slovenija sama ne more rešiti planeta. More in mora pa prevzeti svoj del bremena ter prispevati k uresničevanju ciljev z zgledom, znanjem in inovacijami.

Skrb za okolje je temeljna vrednota

S spremembami programa je SDS skrb za okolje uvrstila med svoje temeljne vrednote. Zavedamo se, da brez drugačnega odnosa do okolja, drugačnih potrošniških navad in

brez družbeno odgovornega ravnanja podjetij preko obveznosti, ki jim jih nalaga zakonodaja, vseh problemov ne moremo rešiti. Ko se ljudje dvignejo iz revščine, si lahko privoščijo, da tudi kot potrošniki izpričujejo svoje vrednote, pa naj si bodo te izražene kot želja po dragih blagovnih znamkah, občutek za lepo ali etična obzirnost do okolja, živali in ljudi. Vloga države se izraža v postavitvi takšnih pogojev, da postane varovanje okolja in narave za posameznika razvojna priložnost in ne breme, ki zavira. Seveda ob nenehnem obveščanju in vzgoji ljudi, tako preko formalnih in neformalnih oblik izobraževanja kot tudi preko različnih medijev. Le tako bo mogoče spremeniti nekatere naše navade in vedenja.

Eden izmed najpomembnejših segmentov je jasna, enostavna in kar najbolj celovita uvedba eko-označevanja izdelkov, da bi potrošniki imeli informacijo, na podlagi katere bi se lahko kompetentno odločali o svojem prispevku k (ne)onesnaževanju okolja.

Prilagajanje podnebnim spremembam

Posledice podnebnih sprememb že čutimo v obliki pogostejših ekstremnih vremenskih pojavov, poplav, dviga nivoja morske gladine in v zmanjšanju biotske raznovrstnosti. Znanstveniki nas opozarjajo, da moramo ukrepati takoj. Kljub temu, da je ocena potrebnih finančnih sredstev za zmanjšanje globalnega segrevanja zelo visoka, pa nas bo odpravljanje posledic podnebnih sprememb, če ne bomo ukrepali sedaj, stalo v prihodnosti še mnogo več.

Slovenija potrebuje krovno strategijo odziva na podnebne spremembe, katere del bi bili tudi ukrepi, s katerimi se bomo pripravili na spremembe, ki se bodo zgodile kljub zmanjševanju toplogrednih izpustov. Veliko skrb moramo posvetiti urejanju prostora na poplavnih in plazovitih področjih. Glede na podnebne spremembe je potrebno prevetriti in uskladiti strategije predvsem na področju energetike, turizma, kmetijstva, preskrbe z vodo in varnosti ključne infrastrukture.

Učinkovita raba energije

Zmanjševanje toplogrednih izpustov je mogoče na različne načine. Najcenejši in najbolj učinkoviti so tisti, ki so povezani z bolj učinkovito rabo energije, saj industriji in prebivalcem prihranijo tudi denar. V SDS se zavzemamo za sheme, s katerimi se bo v Sloveniji začela masovna prenova energetske učinkovitosti stavbnega fonda, predvsem s sanacijo fasad, oken ter izboljšanjem sistemov za ogrevanje oz. hlajenje. Podjetja, ki prodajajo energijo in toploto, je potrebno motivirati, da prodajo manj in ne več. Omogočiti jim moramo, da del svojih obveznih dajatev, povezanih z okoljem, vračajo v lastno okoljsko-energetsko učinkovitost in razvoj. Hkrati moramo področje okoljskih dajatev, povezanih s transportom, urejati tako, da bomo spodbujali uporabo javnega prevoza, okolju prijazna goriva in vozila ter urejali prometno infrastrukturo na način, ki bo zagotavljala trajnostno mobilnost ljudi in blaga.

Zavzemamo se za izvedbo projektov iz ReNRP do 2020 za izgradnjo modernega železniškega križa, ureditev primestnega prometa in pospešeno izvajanje projekta trajnostne mobilnosti v sodelovanju med državo in lokalnimi skupnostmi. Podpiramo tudi izvedbo projektov lokalnih skupnosti, ki spodbujajo uporabo javnega prevoza (ne le avtobusnega in železniškega, temveč razne alternative, npr. ureditev infrastrukture za kolesarjenje).

Izraba obnovljivih virov energije

Pravilna izraba obnovljivih virov povečuje neodvisnost in konkurenčnost gospodarstva in ne škoduje okolju. Zato podpiramo decentralizirano izrabo obnovljivih virov. Glede na naravne danosti in ceno tehnologij se zavzemamo za individualni zajem sončne energije za toploto in izrabo biomase ter – kjer pogoji dopuščajo – kombinirano proizvodnjo elektrike in toplote. Podpiramo mehanizme, ki spodbujajo inštalacijo sončnih elektrarn na večjih površinah industrijskih in trgovskih objektov. Omogočiti želimo inštalacijo vetrnih elektrarn tam, kjer so ekonomične in v skladu s trajnostnimi standardi urejanja prostora. Povečati je potrebno izrabo voda v energetske in druge namene v skladu z načeli trajnostnega razvoja. Zaradi velikega potenciala geotermalne energije je potrebno intenzivirati izrabo le-te, predvsem za področje ogrevanja in v povezavi s podjetništvom (turizem, rastlinjaki, zdravstvene dejavnosti, ...). V SDS se zavzemamo za razvojno naravnano subvencioniranje vseh obnovljivih virov energije, da bi lahko rešitve med seboj pošteno tekmovali.

Tretja industrijska revolucija kot razvojna priložnost

Gospodarsko krizo, v kateri trenutno smo, moramo reševati v povezavi s skrbjo za okolje, saj bodo drugače posledice podnebnih sprememb imele še veliko hujše posledice na gospodarstvo, na naša življenja ter obstoj našega planeta. Finančna kriza ne sme postati razlog ali izgovor za zmanjševanje obsega naših prizadevanj v boju proti onesnaževanju. Nasprotno, rešitev okoljskih problemov in tudi gospodarske krize je v izvedbi strategije trajnostne energije.

Uvodoma naštetih ukrepi lahko ustvarijo številne poslovne priložnosti in delovna mesta v lokalnem okolju. Slovenija pa si mora prizadevati tudi za to, da se vključi v procese globalizacije na tem področju. Raziskave s področja nizkoogljičnih virov energije ter učinkovite rabe energije morajo imeti prednostno vlogo. Z mehanizmi podpore tehnološkemu razvoju in s podjetniško politiko je potrebno podpirati podjetja, ki razvijajo tehnologije, povezane s čiščenjem okolja, učinkovito rabo energije, obnovljivimi viri energije – pa naj gre za vodno, vetrno, sončno ali geotermalno energijo – z namenom, da ostanejo ali se približajo svetovnemu vrhu. Posebno pozornost zaslužijo tehnologije, ki izkoriščajo les kot gradivo in material, ki nadomesti uporabo raznih okolju škodljivih materialov. In hkrati zagovarjamo takšne načine gospodarjenja s slovenskimi gozdovi, ki bodo imeli dodano vrednost v smislu okolja in gospodarstva.

Prostorska in razvojna politika

Prostorski red je v Sloveniji že desetletja zapostavljen. Politika se z njim le bežno ukvarja in večinoma ga prepušča kapitalu. Gospodarstvo je le eden od uporabnikov prostora in ni v stanju reševati kompleksnih prostorskih problemov. Še več, zasebni kapital skuša za dosego svojih ciljev prostorski red prikazati kot največjo oviro za razvoj gospodarstva. Liberalizacija, deregulacija in sektorizacija onemogočajo celovito in uglašeno prostorsko in razvojno politiko. Razvite države so to že zdavnaj spoznale in zato je javna uprava v celoti prevzela odgovornost za prostorski red, vključujoč tudi vse ostale dejavnike – to je celoten javni sektor, kot so sociala, kultura, okolje – v kompleksni sistem prostorskega prava. Dosedanja pravna ureditev prostorskega reda v

Sloveniji ni učinkovita, saj je vedno več opozoril o klientelizmu in korupciji na področju prostorskega reda, nepremičnin in gradbeništva. To velja predvsem za prostorsko načrtovanje, spremembo namembnosti zemljišč in za izdajo gradbenih dovoljenj. Tudi odkrito kršenje obstoječih zakonov je v očitnem nasprotju z deklaracijo o strateškem pomenu prostora. Potrebni bodo novi sistemski ukrepi tudi na področju prostorskega prava in sistemu prostorskih inšpekcij.

Država mora biti zgled

Država mora skupaj z EU izvesti reformo davčnega sistema, ki bo spodbujal okoljsko primerno delovanje. Javni sektor mora postati zgled dobrega gospodarja, tako na lokalni kot na nacionalni ravni. Izvajati mora pilotne projekte trajnostnega ravnanja z okoljem in prostorom, energetske učinkovitosti in spodbujati zaposlene k takemu ravnanju. Ena izmed prioritetenih nalog javnega sektorja mora biti izvajanje sistema zelenih javnih naročil, s spodbujanjem novih inovativnih, okolju prijaznih podjetij in storitev.

Država mora graditi lastne javne stavbe (šole, vrtci, zdravstveni domovi) v skladu s kulturno-geografskimi značilnostmi kraja in regije ter tako usmerjati tudi občine.

Izpolnjevanje evropskih zavez za zmanjševanje izpustov toplogrednih plinov, iskanje razvojnih priložnosti v okviru tretje industrijske revolucije in prilagajanje spremembam podnebja in politik morajo postati stalnica, ki dolgoročno zajema prav vse: politiko, gospodarstvo, lokalne skupnosti in posameznike.

1.2. Predlog ustavnih sprememb

72. člen (zdravo življenjsko okolje)

Vsakdo ima v skladu z zakonom pravico do zdravega življenjskega okolja. Država skrbi za zdravo življenjsko okolje. V ta namen zakon določa pogoje in načine za opravljanje gospodarskih in drugih dejavnosti.

Zakon določa, ob katerih pogojih in v kakšnem obsegu je povzročitelj škode v življenjskem okolju dolžan poravnati škodo.

Varstvo živali pred mučenjem ureja zakon.

Predlagamo, da se doda: Država vzpostavlja pogoje za razvijanje odgovornega odnosa državljanov do okolja in prostora. Delovanje države mora izražati odgovoren odnos do ohranjanja zdravega okolja in skrb za razvoj prihodnjih generacij.

Ta predlog že upošteva obstoj slovenskih pokrajin v skladu s 143. členom Ustave Republike Slovenije, ki izraža namen ustanovitve pokrajin.

Predlog za dopolnitev

Za III. poglavjem, GOSPODARSKA IN SOCIALNA RAZMERJA, se umesti novo IV. poglavje, PROSTORSKA IN OKOLJSKA RAZMERJA, z naslednjimi elementi:

Prostor je kot tak temeljna in največja nacionalna vrednota in je izjemnega strateškega pomena.

Upravljanje prostora je trajna naloga države in lokalnih skupnosti, ki zahteva sistematično in odločno ukrepanje.

Država upošteva potrebe državnega, regionalnega in lokalnega prostorskega urejanja in načrtovanja. Z namenom demokratizacije in decentralizacije država prenese določene naloge iz svoje pristojnosti na lokalno samoupravo, pokrajine, občine, ...

V pravno telo prostorskega reda sodijo zakoni z naslednjih področij: prostorsko regionalno in urbanistično urejanje in načrtovanje (temeljna prostorska območja, funkcijska namembnost območij), urejanje stavbnih zemljišč (pridobivanje, priprava in opremljanje), stanovanjska oskrba in graditev (tržna in neprofitna najemna stanovanja), urejanje prometa (prostorski vidik), gradnja prometne infrastrukture (umeščanje v prostor), gradnja socialne in gospodarske infrastrukture, urejanje kulturne krajine in zelenih površin, arhitektura.

IV. poglavje, DRŽAVNA UREDITEV, postane tako V. poglavje in ustrezno temu se spremenijo tudi zakonski člani.

Predlog strateških sprememb

Horizontalni ukrepi:

- Potrebna sta vzpostavitev in izvajanje sistema celostnega okoljskega upravljanja v skladu s smernicami EU, kjer pomeni varovanje okolja razvojno in gospodarsko priložnost in ne omejevanja;
- Sprememba naziva ministrstva: iz ministrstva »za okolje« v ministrstvo »za trajnostni razvoj«;
- Priprava načrta za implementacijo evropske zakonodaje in njeno izvajanje; preprečiti je treba plačevanje kazni (denar porabiti za trajnostni razvoj v Sloveniji);
- Okrepitev inšpekcijskega nadzora za okolje in prostor (zadostno število kadrov, znanje, preprečiti konflikt interesov v procesih nadzora, ...);
- Pregled normativnih podlag in ocena, kje so zahteve/zakoni nejasni, kje je možno združevanje in poenostavitve postopkov;
- Izkoristiti je treba gozdno bogastvo. Sprejetje strategije upravljanja z gozdovi in njihove izrabe ter njeno izvajanje (skrb za gozdove, izkoriščanje za turizem, industrijo in energetiko), v sodelovanju z drugimi ministrstvi (MG, MK, MF in MVSZT);
- Vse akcijske načrte je potrebno finančno ovrednotiti in zagotoviti ustrezna finančna sredstva, kar pomeni aktivno sodelovanje z Ministrstvom za finance;
- Uvedba sistema »Spremljanje življenjskega kroga izdelkov« (LCA -Life Cycle Assessment) – izdelek od izdelave do reciklaže;
- Potrebna je priprava ukrepov za varovanje okolja kot spodbude (stimulacije) in ne kot kazni za neizvajanje;
- Novelacija in izvajanje obstoječih akcijskih načrtov na področju okolja, učinkovite rabe energije in rabe obnovljivih virov energije;
- Izvajanje direktive EU o zelenem javnem naročanju;
- Vzpostavitev pogojev za trajnostni urbani razvoj v skladu z že sprejeto strategijo EU;
- Prostorski in okoljski problemi pogosto segajo prek državnih meja. Zato nameravamo take primere skrbno spremljati, proučevati in primerno ukrepati.

Naš namen je dogovorno reševanje problemov in iskanje obče sprejemljivih rešitev: sistematičen pregled vse zakonodaje, črtanje zastarelih zakonov in poenostavitev obstoječih;

- Uveljavitev pravila, da za vsak nov zakon preneha veljati vsaj en star zakon in kadar zakon napoveduje podzakonske akte, morajo biti le-ti že pripravljeni v obliki osnutka.

Okolje:

- Znižanje koncentracije PM10, da bo kakovost zraka v Sloveniji ustrezala evropskim standardom/zakonodaji;
- Znižanje koncentracije ozona, da mejne vrednosti ne bodo presežene nikjer v Sloveniji;
- Priprava preventivnih ukrepov za preprečevanje poplav in zmanjšanje posledic le-teh;
- Priprava programa za zagotavljanje zadostne količine pitne vode (baza podatkov, akcijski načrt, izvajanje);
- Priprava programa za spremljanje kakovosti tal (močno povezano s pitno vodo);
- Sprejem družbenega dogovora o uporabi gensko spremenjenih organizmov;
- Priprava sistema za spremljanje biotske raznovrstnosti v Sloveniji in varovanje avtohtonih vrst;
- Priprava programa, akcijskega načrta in izvajanje za celovito upravljanje z odpadki. Podpora za zagon več regijskih centrov za predelavo odpadkov.

Prostor:

- Dosledno ukrepanje in sankcioniranje klijenlizma in korupcije na področju prostorskega reda;
- Decentralizacija države z ustanovitvijo slovenskih pokrajin. S tem se bo prvič tudi konstituiralo regionalno prostorsko in razvojno načrtovanje, ki velja v Evropi kot osrednji, temeljni in operativni načrtovalski sistem;
- Zasebno lastništvo zemljišča ne more in ne sme biti osnovno merilo za prostorski red. Soočati se mora z javnim interesom, pri čemer mora slednji jasno opredeliti javni interes s potrebami in cilji, kot so urejanje funkcionalne, grajene in arhitekturne strukture prostora;
- Postopen umik države iz sektorja zasebnega nepremičninskega trga. Država obdrži le regulatorne funkcije na področju prostorskega reda, javnih naročil, okoljske in gradbene varnosti;
- Transparentna pravna ureditev in ločitev stanovanjskega trga kot zasebne dejavnosti od odgovornosti države za uveljavitev sistema in zagotavljanja najemnih socialnih stanovanj. Izdelati je potrebno integralni nacionalni stanovanjski program, ki bo vseboval še finančni in okoljski okvir zagotavljanja socialnih najemnih stanovanj. Realizacija stanovanjskega programa je naloga Stanovanjskega sklada, javnega sklada RS;
- Reintegracija nacionalnega program raziskovanja za potrebe prostorskega reda, ki je v raziskovalnem prostoru zapostavljen;
- Zaustaviti erozijo kulturne krajine in kvalitete arhitekture v zasebnem sektorju. Arhitekturo je potrebno vrniti v domeno javnega interesa, njenega kulturnega poslanstva in odgovornosti za promocijo kulturne krajine. Po vzoru razvitih držav potrebujemo zakon o arhitekturi.
- Izboljšanje sistema za vrednotenje nepremičnin;

- Priprava akcijskega načrta za umeščanje v prostor tiste infrastrukture, ki je strateškega pomena za državo;
- Celovita prenova zakonodaje s področja prostora z jasno delitvijo pristojnosti med državo in lokalnimi skupnostmi.

Podnebne spremembe:

- Priprava in sprejem strategije za področje podnebnih sprememb (omejevanje izpustov in prilagajanje, horizontalno za vsa relevantna področja) in trajnostnega razvoja;
- Na osnovi strategije priprava akcijskega načrta in njegovo takojšnje izvajanje; do 2020 se lahko izpusti povečajo za 4 % glede na 1990, 25 % OVE, 20 % učinkovitejša raba energije.

Financiranje naložb v okolje

- Pospešiti aktivno in učinkovito črpanje finančnih sredstev EU (Evropska komisija, Evropska investicijska banka, Evropska banka za razvoj);
- Aktivna vključitev ministrstva v črpanje finančnih sredstev strukturnih skladov s strani občin – ministrstvo mora biti pomoč in ne ovira pri pripravi predlogov projektov, pri izvajanju in pri pripravi poročil;
- Priprava izvedbenih načrtov za namensko rabo finančnih sredstev, ki so pridobljena z različnimi okoljskimi dajatvami in taksami.

1.3 Kratkoročni ukrepi

- Priprava strategije in akcijskega načrta za področje podnebnih sprememb;
- Vzpostavitev regionalnih sistemov ravnanja z odpadki;
- Takojšnje izvajanje EU zakonodaje na tistih segmentih, kjer smo že bili opozorjeni s strani EK oz. nam sledijo kazni;
- Poenostavitev in pospešitev postopkov umeščanja objektov v prostor v skladu z načeli trajnostnega razvoja;
- Izvajanje ukrepov trajnostne mobilnosti – pospešitev uporabe vlakov, avtobusov;
- Priprava smernic za izvajanje javno-zasebnih partnerstev pri investicijah v okoljsko infrastrukturo.

ZAKLJUČEK

Ministrstvo za okolje in prostor mora postati aktiven in učinkovit državni organ, ki usmerja in pripravlja rešitve v smeri trajnostnega razvoja. Z izvajanjem programa SDS na področju okolja in prostora bomo preseгли njegovo sedanje pasivno in zavirajoče ter zbirokratizirano delovanje.

REGIONALNA POLITIKA IN LOKALNA SAMOUPRAVA

Politična izhodišča, sistemski cilji in ukrepi s področja regionalne politike in lokalne samouprave

1.1. Politična izhodišča

- a) Uspešen razvoj celotne Slovenije z zmanjševanjem regionalnih razlik;
- b) Sprememba delovanja države v smislu sodelovanja med državno, regijsko in lokalno ravniyo;
- c) Zaveza konceptu decentralizacije, politične participacije ter uspešnega javnega upravljanja.

1.2. Sistemski CILJI

- a) Uvedba pokrajin oz. krepitev regijskih politik;
- b) Krepitev vloge občin, ki bolje poznajo probleme ljudi;
- c) Uspešno in učinkovito pridobivanje sredstev za razvoj (EU sredstva, javno-zasebna partnerstva).

1.3. Ukrepi

a) Področje regionalne politike

- **Oblikovanje pokrajin s ciljem regionalizacije in decentralizacije.** Učinkovitejši pogoji za razvoj posameznih območij. Načrtno omogočanje pogojev za zmanjševanje regijskih razvojnih razlik. Zagotoviti delno finančno samostojnost regijam. Tako bomo dosegli večjo odgovornost akterjev na regijskih območjih;
- **Načrtujemo uvedbo pokrajin, ki bodo dobile razvojno funkcijo** in ki bodo pospešile in bolj izenačile splošni razvoj države in bodo prinesle letno mnogo več, kot bo znašal zagonski strošek njihove uvedbe;
- **Uvedba pokrajin mora biti racionalna in učinkovita.** Z uvedbo ne smemo povečevati javnega sektorja. To lahko dosežemo z reorganizacijo državne ravni ter tudi upravnih enot in občin. Pokrajine morajo vključiti ljudi in sredstva, ki jih država in občine že sedaj imajo. Vključijo se regionalne razvojne agencije;
- **Sistemski ukrepi za zmanjšanje regijskih razvojnih razlik.** Spodbujanje konkurenčnosti (davčne spodbude investitorjem). Prenos določenih pristojnosti iz države na regijo (tudi sredstva in zaposlene). Prenos določenih pristojnosti iz občin in upravnih enot na regijo (tudi sredstva in zaposlene). Regijski ključni pri razvojnem programu in EU sredstvih 2014-2020;
- **Regionalni ukrepi za interesno povezovanje po posameznih projektih.** Zagotavljanje pogojev in načrtovanje regijskih razvojnih programov. Projektno povezovanje med regijami;
- **Učinkovitejše medresorsko usklajevanje ukrepov in politik.** Resorna ministrstva – za finance, okolje in prostor ter razvoj – morajo imeti skupne cilje in se morajo medsebojno usklajevati in podpirati;

- **Poenostavitev sistema izvajanja evropske kohezijske politike.** Liberalizacija formalnih pogojev in zmanjšanje splošne administracije (v skladu z minimalnim upoštevanjem določil evropskih direktiv). Nikakor ne smemo biti »bolj papeški od papeža«. Strokovno je potrebno okrepiti ekipo v resorju oz. službi in posledično na srednjem nivoju in v občinah. Predvsem s tem je povezano pospešeno črpanje sredstev iz evropskih strukturnih in Kohezijskega sklada za obdobje do 2013;
- **Dovoliti večje razvojno »zdravo« investicijsko zadolževanje za razvoj infrastrukture in gospodarstva** (za lokalne projekte Evropskega sklada za regionalni razvoj) ter vključiti zasebni investicijski kapital po sistemu javno-zasebnega partnerstva.

b) Področje lokalne samouprave – občin

- **Decentralizacija javnega sektorja s krepitvijo vloge in nalog občin,** ki so blizu potrebam ljudi in jih fleksibilno in hitro rešujejo, za kar je potrebna sprememba odnosa med državo in občinami v smeri skupnega zadovoljevanja interesa ljudi;
- **Zagotovitev prilagodljivosti, enostavnosti in učinkovitosti** delovanja regijske in lokalne ter državne ravni (upravne enote). Vsi se morajo zavedati, da delajo za občane in državljane. Primer: prenos lastnine ali služnostnih pravic med občino in državo je bistveno preveč tog;
- **Zagotavljanje pogojev za medsebojno sodelovanje lokalnih skupnosti in spodbujanje le-tega.** Na področju njihovih pristojnosti in z neposrednim vplivom na spodbujanje lokalnega gospodarskega razvoja. Upoštevanje usklajenih vsebinskih predlogov »terena«;
- **Večja avtonomija občin.** Zagotavljanje finančnih sredstev za prenešene naloge. Spremeniti je potrebno način prostorskega načrtovanja. Brezplačen prenos državne lastnine, potrebne za nemoteno delovanje in lokalni razvoj.;
- **Sprememba vloge občin na področju prostorskega načrtovanja.** Na podlagi potreb ljudi in usklajevanja med resorji je potrebno spremeniti prostorsko načrtovanje. Vloga občin se mora spremeniti. Umeščanje razvojnih projektov (delovna mesta) se mora poenostaviti in posebej urediti (primer Avstrija). Nadaljevati se mora prenos stavbnih zemljišč SKZRS na občine.
- **Večji poudarek na lokalnem/regijskem nivoju socialnih in stanovanjskih politik.** Sprememba stanovanjskega področja – gradnja neprofitnih stanovanj. Drugače je potrebno opredeliti vlogo Stanovanjskega sklada RS;
- **Poenostavitev, zmanjšanje birokracije vseh postopkov na lokalnih ravni,** ki so jih deležni državljani (prostorske zadeve, gradbene zadeve, socialne zadeve) in gospodarstvo;
- **Uvedba enotnih postopkov in enotnih metodologij za postopke po celotni državi** (komunalni prispevek, lokacijske informacije, NUSZ, ...). Te informacije pa morajo biti na voljo na enostaven način ljudem in investitorjem.